

Bà DALE CARNEGIE

Giúp chồng

Thành công

NGUYỄN HIỂN LÊ
dịch

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA THÔNG TIN

GIÚP CHÔNG
THÀNH CÔNG

NGUYỄN HIẾN LÊ dịch

GIÚP CHỒNG THÀNH CÔNG

Giúp chổng thành công

TỰA CỦA DỊCH GIẢ

Bàn viết của tôi ở kế bên một lớp mẫu giáo mà lớp mẫu giáo nào thì cũng phải ồn. Một hôm, dịch đã được trên ba phần tư cuốn này, tôi bỗng nghe thấy một em bé òa lên khóc. Tiếng khóc lớn khác thường mà có giọng uất ức vô cùng, tôi tưởng chừng như một thiếu phụ mười năm nuôi chồng ăn học, sắp được cái tiếng bà nghe thì bị chồng tình phụ, cũng không uất hận bằng em bé đó.

Em chạy từ sân vào cửa lớp học, nước mắt giàn giụa, hỗn hển, nghẹn ngào nói:

– Thưa cô... bé Liên... bé Liên... xô con té.

Cô giáo vẫn bình tĩnh, xoa đầu em, ngọt ngào hỏi:

– Vậy thì bé Liên có lỗi rồi, bé Liên xin lỗi con chưa?

Giọng của em vẫn hậm hực:

– Thưa cô... chưa.

– Đau con té, đau ở đâu?

Em chỉ xuống đầu gối. Cô giáo nhìn qua, mỉm cười:

– Không chảy máu, cũng không trầy da. Đau ít thôi, phải không con?

Giúp chồng thành công

Cô phủi mấy hột cát ở đầu gối em rồi gọi bé Liên vô, hỏi:

– Con có xô té bé Dung không? Có xô thì xin lỗi đi rồi hai đứa lại dắt nhau ra sân chơi.

Bé Liên ngập ngừng một chút rồi nắm tay bé Dung nói nho nhỏ:

– Xin lỗi Dung.

Mặt bé Dung tức thì tươi hẳn lên, như một bông hồng sau một trận mưa ngấn. Con uất ức đã tan hết và không đầy nửa phút sau đã nghe tiếng cười của em vang một góc sân rồi. “Thật là con nít!”

Nghe vụ đó xử xong, tôi quay lại để viết tiếp, nhưng một ý bỗng hiện trong óc tôi và tôi mỉm cười tự nghĩ: cứ theo những thí dụ bà Carnegie kể trong cuốn này thì những ông chồng bốn năm chục tuổi cũng con nít như bé Dung chứ khác gì? Các ông ấy giận dữ, gắt gỏng, hùng hùng, hổ hổ - tác giả không nói ra chứ chắc đã nhiều ông đập phá, la hét, khởi sao được? - các ông ấy đồng dục tuyên bố, nhất định làm theo ý mình, nhất định không bỏ những qui tắc sắt của mình, mà rồi khi bà vợ khéo léo, tươi tỉnh, nhu mì chịu phục tùng các ông một chút, thì các “ông tướng” ấy thành ra những con chiên cả, ngoan đạo để là ngoan, hiền đạo để là hiền, những qui tắc sắt của các ông tan đi đâu mất hết, những ý riêng của các ông biến đi đâu mất hết, mà các bà muốn cái gì, các ông cũng vui lòng chiều, chiều hết thầy.

Nghĩ vậy, tôi cũng hơi ngưỡng ngưỡng cho đàn ông chúng tôi. Chúng tôi tự hào có sức làm đảo lộn cả xã hội,

chiến thắng thiên nhiên, làm chủ nhân ông trên trái đất và sau này có lẽ cả vũ trụ nữa, mà “em bé ngoan” như vậy ư? Và tôi cũng thương hại cho đàn bà. Chúng tôi “đề bảo” là thế, mà mười gia đình, thì tới chín sống trong một không khí bất hòa nhiều hay ít, là tại đâu, nếu không phải tại các bà vụng xữ?

Đã đành, chúng tôi cũng có một phần trách nhiệm, đã đành chúng tôi cũng có những người xấu tính, tàn nhẫn, hư hỏng, duy kỷ nhưng trách nhiệm vẫn là do các bà vì sau này ra sao không biết, chứ ba bốn ngàn năm nay ai cũng nhận rằng nhiệm vụ chính của các bà là chiều chuộng chồng con, gây một không khí đầm ấm trong gia đình để đàn ông chúng tôi vui vẻ xông pha ngoài xã hội.

Các bà bảo chúng tôi là phái mạnh. Chúng tôi là phái mạnh thật, nhưng về phương diện tình cảm, phần đông chúng tôi cũng không mạnh gì hơn phái yếu, chúng tôi cũng cần có một tình yêu chân thành như các bà vậy. Đời sống bây giờ khó khăn, kiếm được miếng ăn một cách lương thiện cũng chật vật lắm, phải đổ mồ hôi hột lại phải nén lòng chịu bao nỗi bất mãn ở đời; nên buổi tối khi về nhà, chúng tôi cần một không khí yên tĩnh để lấy lại sức, cần một nụ cười, vài lời an ủi, muốn được thanh thoi, đừng nghe những lời than thở; trách móc muốn tiền chúng tôi đem về gửi các bà thì các bà đừng đem đổ nó xuống sông Ngô; và một đôi khi chúng tôi có ngớ ngẩn, muốn kê cái bàn ở phòng ngủ thì các bà đừng đem nó xuống bếp, muốn các bà bận cái áo xanh lá mạ thì các bà đừng bận cái áo đỏ cánh sen.

Giúp chồng thành công

Đại loại chúng tôi chỉ muốn có bấy nhiêu thôi. Nếu các bà chịu chiều chúng tôi một chút cho chúng tôi vui lòng hăng hái làm việc, rồi nếu các bà lại biết tìm thiên tư của chúng tôi mà khuyến khích chúng tôi bồi bổ nó, hướng chúng tôi về một mục đích nếu chúng tôi chưa có mục đích, rồi giúp đỡ chúng tôi trong công việc làm ăn bằng cách này hay cách khác thì “Thuận vợ thuận chồng, bể Đông tát cũng cạn”, lúc đó gia đình sẽ vui vẻ, thịnh vượng, các bà đã được cái tiếng là giúp chồng thành công mà các bà muốn cái gì chúng tôi chẳng sẵn lòng chiều, muốn cái áo đồ cánh sen thì chúng tôi sẽ đi mua cái áo đồ cánh sen, muốn có cái bàn trong bếp thì chúng tôi bảo đóng thêm cái bàn trong bếp và có muốn lên cung trăng thì đàn ông chúng tôi cũng sẽ có người nặn óc, chế ra hỏa tiễn để đưa các bà lên cung trăng.

Ai bảo là hạnh phúc không bao giờ ở trên trời rớt xuống? Hầu hết chúng ta, ai cũng thấy nó từ trên trời rớt xuống ít nhất là một lần. Cái đêm hợp cẩn không khí tung bừng ca nhạc, ngào ngạt hương thơm, cánh hoa đầy đất mà ánh trăng đầy thêm. Quả là một phép màu! Nhưng có phép màu nào bền lâu, và có khi con trăng chưa khuyết mà hạnh phúc đã vơi, nếu ta không biết giữ gìn nó.

Cái bí quyết giữ gìn hạnh phúc trong hôn nhân ấy ở nước ta, chưa sách nào bàn tới, nên tôi phải dịch cuốn này để tặng các cặp vợ chồng trẻ cũng như già.

Một số độc giả có thể trách tác giả đưa ra rất nhiều thí dụ trong đời sống các nhà doanh nghiệp và chính khách, cơ hồ như chỉ khuyên chúng ta ham cảnh giàu sang, cho tiền

bạc và chức tước là mục tiêu chính ở đời. Đưa ra những thí dụ ấy là bà Carnegie có ý viết cho hạng trung nhân; nhưng ngoài sự phú quý, bà cũng nhận có những cái cao cả hơn nhiều, chẳng hạn lòng hi sinh cho nhân loại. Gần cuối chương nhất, bà viết:

“Tất nhiên là còn tùy ông bà hiểu thế nào là thành công. Người thì muốn giàu, kẻ thì muốn sang, có người lại muốn giúp nhân loại, hoặc có một nghề mà mình thích. Chính ông bà phải giải quyết điểm đó, định rõ quan niệm về hạnh phúc ra sao rồi tự nhiên sẽ kiếm được mục đích”.

Và trong chương XXI, bà kể một gương hi sinh cho những kẻ bị đời hắt hủi, gương của ông bà William Booth, người sáng lập ra Đội binh Cứu khổ ở Anh, một đội binh không khí giới mà đã làm vẻ vang cho nhân loại hơn hết thấy những đội binh anh dũng nhất cổ kim.

Vậy xin chư vị độc giả tự lựa lấy mục đích cho đời sống rồi hãy theo qui tắc trong sách. Nếu mục đích cao quý mà sự hòa hợp trong gia đình lại hoàn toàn, vợ cùng chồng nắm tay nhau tiến tới một chân trời bao la, xán lạn thì tôi tưởng ở đời không còn hạnh phúc nào bền bỉ, đẹp đẽ hơn nữa và thiên đường đã hiển hiện ở trên cõi trần này vậy.

Sài Gòn ngày 1 tháng giêng năm 1956

Nguyễn Hiến Lê

Giúp chổn̄g thành công

TỰA CỦA TÁC GIẢ

Tại sao tôi viết cuốn này?

Cách đây mấy năm, tôi dạy môn phát triển cá tính trong một trường nữ về thương mại. Học sinh của tôi, từ mười bảy đến hai mươi tuổi, muốn học những điều cần thiết để kiếm việc trong thương mại hoặc kỹ nghệ.

Để kiểm tài liệu, tôi đặt một ít câu hỏi và bảo học sinh trả lời mà giấu tên. Một câu hỏi như vậy: “Các em có hi vọng lập gia đình trước mười năm nữa không?” Hết thầy đều đáp: “Có”. Tôi lại hỏi: “Nếu người ta cho em lựa một trong hai điều này, có nghề hoặc có chồng, thì em quyết định ra sao?” Em nào cũng đồng ý là muốn có chồng.

Vì là giáo sư, tôi cho những điều tôi hiểu được đó rất quan trọng. Đáng lẽ chỉ giảng về những cách thành công trong nghề nghiệp, tôi lần lần dẫn dụ cho học sinh hiểu rằng những đức tính cần có để ông chủ hằng khen mền mình chính là những đức tính cần cho một người nội trợ lí tưởng. Nhờ cách đó mà kết quả ngoài ý muốn của tôi

Giúp chồng thành công

vì gần đây phụ nữ cho hôn nhân là mục đích quan trọng nhất trong đời⁽¹⁾.

Người đàn bà nào cũng muốn có hạnh phúc trong hôn nhân và cầu cho chồng được đúng như ý mình. Có thể định những qui tắc để giúp một người đàn bà có chồng thực hiện lí tưởng sống chung đó không? Tôi cho rằng việc đó có thể làm được.

Trong khi giảng cách phát triển cá tính, cách giao thiệp ở đời theo phương cách Carnegie⁽²⁾, tôi được biết tất cả các vấn đề mà một người đàn bà phải giải quyết. Tôi ngạc nhiên thấy rằng nhiều người đàn bà chỉ theo vài nguyên tắc tầm thường mà giúp chồng rất đắc lực.

Chủ trương của tôi trong cuốn này là đối những nguyên tắc đó thành những phép tắc cụ thể và dễ hiểu và dễ thực hành. Tôi đã rón đưa nhiều thí dụ cụ thể và kể những chuyện mà tôi cam đoan là có thực, để sách được linh động.

Tôi cảm ơn hết thảy những người đã cho phép tôi kể chuyện riêng ra đây và những nhà doanh nghiệp nam hay nữ đã cho tôi hỏi chuyện rồi lại cho phép chép cuộc đàm thoại lại.

Chắc có một số độc giả trong phái đàn ông sẽ có cảm tưởng rằng đối với tôi, sự hòa hợp trong hôn nhân hoàn

(1) Ý tác giả muốn nói phụ nữ cho hôn nhân quan trọng hơn nghề nghiệp, nên giảng những cách để thành công trong hôn nhân, phụ nữ thích nghe hơn, hiểu kỹ hơn, và hiểu những cách đó tức thị là hiểu cách thành công trong nghề nghiệp vì qui tắc cũng như nhau.

(2) Tức phương pháp trong cuốn *Đắc nhân tâm: bí quyết của thành công* của Dale Carnegie do Nguyễn Hiến Lê dịch, NXB Văn Hóa.

toàn tùy thuộc sự gắng sức của người vợ và người vợ chịu hết trách nhiệm. Một ý như vậy hoàn toàn sai. Tôi xin nói ngay rằng trong đời sống hôn nhân, đàn ông cũng lãnh trách nhiệm ngang với đàn bà. Nhưng trong cuốn này tôi chỉ xét riêng những phương tiện của đàn bà để làm tròn nhiệm vụ nội trợ và chỉ cho phụ nữ cách giúp chồng leo những nấc thang thành công.

Còn cần phải định nghĩa thế nào là thành công. Theo ý tôi, một người làm một công việc vui thích và có cảm tưởng là sống một đời sống đầy đủ, là người ấy thành công. Ngoài ra, đời sống với vợ con phải yên vui trong một bầu không khí hiểu biết lẫn nhau.

Các nhà tinh thần bệnh học và các nhà chuyên môn về các vấn đề xã hội có thể bảo rằng những qui tắc tôi mới vạch đó không áp dụng được cho mọi người. Thực vậy, những qui tắc đó ích lợi gì đâu nếu chồng là một người nghiện rượu hoặc là một kẻ không có nghị lực, để cho đời lôi cuốn đi, một kẻ không được tích sự gì cả?

Không có một qui tắc cư xử nào có thể cho là công hiệu trăm phần trăm được.

Tôi đã viết cuốn này cho hạng độc giả trung lưu, có những ước vọng thông thường, và có những khả năng như phần đông chúng ta. Những trường hợp đặc biệt thuộc về phạm vi các nhà chuyên môn nên tôi không xét đến. Những qui tắc mà độc giả sẽ đọc có kết quả cụ thể trong chín mươi lăm phần trăm trường hợp, như vậy cũng là khá rồi chứ. Tôi đã cố ý trình bày những qui tắc đó một cách rất giản dị và hiệu quả.

Giúp chồng thành công

Tôi cũng muốn có thể cam đoan với các nữ độc giả rằng theo đúng lời khuyên của tôi thì bà nào cũng làm cho chồng thành triệu phú. Điều đó không phải là không thể có, nhưng rất khó. Thời này, mỗi ngày càng khó làm giàu, vì càng lên cao trên cái thang xã hội thì thang càng hẹp mà chỗ đứng càng hiếm. Nhưng tôi có thể quả quyết rằng người đàn bà nào theo qui tắc của tôi một cách thông minh và có ý thức, có thể phá được nhiều vật trở ngại nó ngăn cản bước tiến của chồng trên đường đời. Được vợ kích thích, người đàn ông tận lực làm việc, và, trừ khi xui xẻo lắm, tất phải có kết quả. Mà người đàn bà lại được thêm cái vui thấy chồng mình tự tin hơn, nhất là sung sướng với mình hơn.

Dorothy Carnegie

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ NHẤT

**NHỮNG BƯỚC ĐẦU
TỚI THÀNH CÔNG**

CHƯƠNG I

GIÚP CHỒNG NHẬN MỤC ĐÍCH

Năm 1910, hai chàng thanh niên ở chung một phòng trong một nhà trọ tồi tàn tại Nữ Ước. Một chàng tên là Dale Carnegie, hiền lành và mơ mộng, mới “chân ướt chân ráo” từ cánh đồng lúa ở miền Missouri tới để theo học ở viện Hàn lâm kịch trường. Chàng kia cũng mới ở ruộng lên và tên là J.F. Whitney.

Whitney mới đầu ở cho một chủ điền, nhưng chàng có tham vọng kỳ cục, khác hẳn những bạn chân lấm tay bùn của chàng. Chàng muốn làm giám đốc một hãng lớn kia, chứ không chịu kém.

Tới Nữ Ước, chàng kiếm được một chân bán hàng trong một tiệm thực phẩm có nhiều chi nhánh. Chàng ham tìm biết thêm về ngành thương mại đó đến nỗi bỏ bữa cơm trưa để giúp những người làm công coi việc bán sỉ. Không ai thèm cảm ơn chàng mà chàng cũng chẳng được lãnh thêm một xu, nhưng một ngày kia, có chỗ trống, phòng giám đốc nhớ tới chàng và giao nó cho chàng rồi từ đó, chàng cứ leo lần lần từng cấp một.

Cũng như mọi người, chàng cũng đã nhiều lần thất bại. Sau nhiều năm tận lực giúp một công ty nọ, chàng

thấy mình tới ngõ bí vì ông giám đốc có nhiều bà con họ hàng, bọn này chỉ nhìn thấy chỗ nào trống mà có lợi là tranh nhau, như vậy làm sao tới phiên chàng được. Trong một công ty khác, chàng thấy người ta áp dụng chính sách sống lâu lên lão làng mà chàng thì không hi vọng gì sống khá lâu để leo lên tới những địa vị chỉ huy. Nhưng J.F. Whitney không bao giờ quên mục đích chàng đã vạch và chàng đã được nó vào ngày mà chàng được làm giám đốc công ty Beech Nut.

Vậy cái cậu quê mùa đã tuyên bố với bạn trong một phòng trọ tồi tàn: “Một ngày kia, tôi sẽ làm giám đốc một hãng lớn”, không phải là một chàng mơ mộng hão huyền. Lời chàng đã bộc lộ một lòng quyết tin vì chàng đã tự vạch một mục đích và mỗi hành động trong đời chàng đều hướng cả về mục đích ấy.

Tại sao J.F. Whitney đã thành công rực rỡ như vậy còn biết bao kẻ khác chỉ nếm mùi thất bại? Ông đã chịu khó làm việc, điều ấy đã hẳn rồi, nhưng nào phải chỉ có một mình ông là cần cù? Ông lại chịu học hỏi thêm mỗi ngày một ít, tùy cảnh ngộ, nhưng nguyên nhân chính sự thành công của ông không phải ở cái mớ bằng cấp hoặc ở cái tài giao du. Ông thành công nhờ ông biết rõ mục đích. Những khi ông làm việc thêm giờ, thay đổi chỗ ở, tìm cách học hỏi, mỗi cử chỉ nhỏ nhất của ông đều có một lí do là đưa ông tới mục đích ấy.

Người sống không mục đích khác chi cánh bèo trôi, mặc cho gió táp, nước cuốn, bỏ nghề này làm nghề khác, mà không có lí do gì nhất định, trong lòng vẫn thầm mong đời được thay đổi mà chẳng có ước mơ gì rõ rệt cả.

Giúp chồng thành công

Cô Anne Heywood đã mở một phòng hướng nghiệp để khuyên bảo hướng dẫn những người muốn đổi nghề. Tôi đã có dịp bàn với cô nhiều buổi về vấn đề nhân công. Cô thú với tôi rằng nỗi khó khăn nhất của cô là phần đông khách hàng không biết mình muốn cái gì, nên công việc đầu tiên của cô là giúp họ định rõ ước vọng của họ để họ hiểu rõ họ hơn và bớt do dự.

Công việc chính là công việc một người nội trợ có thể làm được: giúp chồng nhận được mục đích trong đời. Khi chồng đã vạch rõ mục đích rồi thì giúp một cách thông minh để chồng đạt được mục đích ấy.

Samuel và Esther Kling, tác giả một cuốn *Hôn nhân chỉ nam*, quả quyết rằng điều kiện cốt yếu cho hạnh phúc trong hôn nhân là hai vợ chồng phải nhắm một mục đích chung. Mục đích đó là gì? Điều ấy không quan trọng lắm: có thể là tậu một cái nhà ở đồng bãi, hoặc đi du lịch ngoại quốc, hoặc sinh con. Điều quan trọng là có chung một ước vọng và cùng nhau phấn đấu để thực hiện ước vọng đó. Hai ông ấy nói:

“Điều cốt yếu là có những dự định và hết sức làm cho được. Lòng vui vẻ, lòng yêu đời và lòng yêu nhau đều do ở chỗ cả hai vợ chồng cùng hi vọng, cùng thất vọng, cùng thành công, cùng thất bại, cùng mơ tưởng và cùng thực hiện những mơ tưởng đó với nhau”.

Đó là một trong những nguyên nhân thành công của ông bà William Graham ở miền Kansas. Ông William đã làm cho công ty dầu hỏa của ông thịnh vượng. Chưa đầy bốn chục tuổi, ông đã được hưởng những lợi lớn của công ty. Cả hai ông bà đều thấy đời đẹp.

Tôi biết ông từ lâu, có lần hỏi, theo ý ông thì yếu tố quan trọng nhất để thành công là gì. Ông đáp: “Có những dự định dài hạn và cùng nhau cộng tác”.

Mới cưới xong, hai ông bà mở một phòng địa ốc để mua bán nhà cửa. Không có vốn, chỉ có chí nhất định thành công và sức làm việc. Phòng giấy của ông bà nhỏ xíu ở cuối một đường hẻm vắng khách qua lại. Bà ngồi ở phòng giấy trong khi ông đi kiếm mối. Mới đầu, đời không tươi đẹp ngay đâu và nhiều lần cặp vợ chồng đó đã phải tiết kiệm từng chút mới đủ ăn.

Khi công việc làm ăn đã bắt đầu chạy, ông bà mua vài cái nhà nhỏ để bán thẳng cho người mua, chứ không cậy trung gian, rồi ông bà làm ăn khá thêm, tự cất nhà để bán. Khi đã thành công, ông bà xoay qua công việc làm ăn khác, bàn tính với nhau lâu và rút cục quyết định lập công ty dầu hỏa. Kết quả ngoài ý muốn và làm giàu rất mau. Bây giờ ông bà lại tính hoạt động trong ngành khác. Mỗi khi đã quyết định thì thực hiện cho kỳ được, và lúc dự tính, ông luôn luôn kiếm công việc khó hơn công việc trước, có vậy ông mới thích.

Sự thành công của gia đình Graham trong nhiều khu vực như vậy, chứng thực rằng người nào cũng có thể vạch rõ dự định của mình, rồi nếu tận lực thực hiện thì đạt được mục đích. Ai muốn bắn trúng thì phải nhắm đích đã, nếu không bắn trúng trung tâm thì tìm cách này cách nọ mà bắn chắc cũng không sai lắm, chẳng hơn là nhắm mắt bắn liều ư?

Giúp chồng thành công

Một trong những ông khoa trưởng ở Đại học Columbia thường nói: “Sự hỗn độn trong óc là nguồn gốc lớn của tất cả những ưu tư của ta”. Mà nó cũng là sự trở ngại không vượt nổi trên con đường thành công.

Vậy, muốn giúp chồng thành công thì điểm thứ nhất là thúc đẩy cho chồng có mục đích trong đời. Tất nhiên là còn tùy ông và bà hiểu thế nào là thành công, người thì muốn giàu, kẻ thì muốn sang, có người lại muốn giúp nhân loại, hoặc có một nghề mà mình thích. Chính ông bà phải giải quyết điểm đó, định rõ quan niệm về hạnh phúc ra sao rồi tự nhiên sẽ kiếm được mục đích.

Một người nội trợ phải biết rõ những tham vọng của chồng, nếu muốn giúp chồng thực hiện được những tham vọng đó. Khốn nỗi, người ta lại thường thấy rằng khi một người đàn ông và một người đàn bà nắm tay nhau để cùng tiến trên đường đời thì mỗi người cứ kéo về một bên và chẳng nghĩ gì tới người kia cả.

Dù chồng đã biết rõ mục đích thì bấy nhiêu cũng chưa đủ cho một gia đình, vì người vợ còn phải chung sức hăng hái thực hiện những dự định dài hạn.

“Vợ chồng yêu nhau không phải là ngồi ngó mặt nhau suốt ngày mà là cùng ngó về một hướng”. Tôi không nhớ câu cách ngôn đó của ai, nhưng tôi chưa thấy lời khuyên nào quý bằng, đối với những cặp vợ chồng có tham vọng thành công trong đời.

Vậy nấc thứ nhất trên thang thành công: giúp chồng định rõ mục đích trong đời.

CHƯƠNG II

MỘT MỤC ĐÍCH ĐÃ ĐẠT ĐƯỢC RỒI KIẾM THÊM MỘT MỤC ĐÍCH KHÁC

Nick Alexander nhất quyết học để thi đậu nhiều bằng cấp. Hồi nhỏ chàng sống cơ cực trong một viện mồ côi, cùng với các trẻ khác làm việc vãn vật từ mờ sáng đến tối mịt mà ăn uống thì thiếu thốn.

Chàng rất thông minh, học đâu nhớ đó, mười bốn tuổi đậu kỳ thi thứ nhất. Rồi người ta cho chàng học nghề để kiếm ăn.

Hồi đó, công việc khó kiếm, chàng phải làm suốt ngày tại một tiệm thợ may để lãnh một số tiền công tẻ mạt. Chàng làm việc trong những điều kiện tàn nhẫn như vậy mười bốn năm ròng, rồi một hôm, nghiệp đoàn được thành lập, số giờ làm việc được thay đổi hẳn và tiền công tăng lên.

Chàng may mắn cưới được một người vợ biết những cao vọng của chàng và chỉ nghĩ giúp chàng thi đậu. Mà điều đó không phải là dễ. Năm 1932, khi họ mới lập gia đình xong ít lâu, công việc hóa khan, và cặp vợ chồng

Giúp chồng thành công

trẻ đó quyết định ra làm riêng. Gom góp số tiền dành dụm, họ mở một phòng địa ốc và tháng đầu vợ phải bán nhẫn cưới đi để trả tiền mua nhà.

Công việc mỗi ngày một phát đạt: được hai năm, người vợ bắt chồng tiếp tục học; năm ba mươi sáu tuổi, chàng giật được một bằng cấp và đạt được mục đích thứ nhất mà chàng đã vạch từ trước.

Chàng lại trở về mua bán nhà cửa với vợ và sáng lập một công ty mới. Bây giờ chàng nhắm một mục đích khác: là tậu một ngôi nhà bên bờ biển. Ít lâu sau, ước vọng đó thành sự thực.

Những gia đình khác có thể tự cho như vậy là sung sướng và ngồi không an hưởng cảnh giàu sang rồi. Cặp vợ chồng đó thì không. Họ còn muốn cho con gái họ được học hành một cách dễ dàng chứ không cực khổ như cha nó, nên họ hăng hái làm ăn, trả hết nợ rồi khuếch trương công việc cho con có đủ tiền học, và họ thành công rất mau, nhờ không lúc nào quên mục đích.

Mới đây họ lại cho tôi hay là đương cần cù làm việc để có tiền dưỡng già.

Như vậy họ sống một đời hoạt động và sung sướng chỉ nhờ hễ đạt được mục đích nào rồi là họ nhắm ngay một mục đích khác. Họ đã thấy câu này của Bernard Shaw đúng biết bao: “Tôi sợ nhất sự thành công. Đã thành công nghĩa là đã làm xong sự nghiệp của mình trên đời (...) Tôi cho rằng đời người chỉ có ý nghĩa, khi nào nó biến thiên hoại, mà ta có một mục đích rõ ràng ở trước mặt ta, chứ không phải ở sau lưng ta”.

Biết bao người để cho đời đưa đẩy trong cảnh nửa thức nửa ngủ, chỉ vì họ không có mục đích. Họ sống từng ngày một, không hi vọng gì về ngày mai. Trái lại, những người vui vẻ, hoạt động, biết nắm ngay và tận dụng những cơ hội, luôn luôn là những người có mục đích và làm hết sức để đạt nó.

Khi có một dự định dài hạn, ta nên áp dụng kế hoạch năm năm và tự nhủ: “Trong 5 năm nữa, con ta sẽ thi đậu và vào đại học. Mười năm nữa, nó có thể giúp ta thành công trong việc làm ăn được”.

Cô Anne Heywood mà tôi đã nói tới trong chương trên, kể lại cho tôi nghe lời một bà khách hàng của cô như sau:

“Tôi mong rằng không bao giờ nhà tôi tự cho mình là quan trọng và tự mãn nguyện về mình. Chúng tôi cưới nhau đã năm năm, năm nào nhà tôi cũng làm được cái gì, mới đầu là thi đậu, rồi khởi sự làm ăn, bây giờ thì tậu nhà, trang hoàng nhà cửa.

Ngày nào mà nhà tôi bảo tôi rằng có đủ tiền rồi, hiểu đời rồi, không có gì học thêm nữa, ngày đó hạnh phúc của tôi sẽ lung lay”.

Thánh kinh có câu: “Dù con làm việc gì thì luôn luôn cũng nghĩ đến mục đích cuối cùng và nhờ vậy con sẽ tiến thẳng trong đời”.

Khi đã đạt một mục đích thì vạch ngay những mục đích mới, đó là đặc điểm của người thành công. Vậy xin bà giúp ông nhà tìm ra những mục đích mới, lập những dự tính mới, mỗi khi ông bà đã qua một giai đoạn nào.

CHƯƠNG III

NHỮNG ĐIỀU MÀ BÀ NỘI TRỢ NÀO CŨNG PHẢI BIẾT VỀ ĐỨC NHIỆT THÀNH

Ông hội trưởng một công ty xe lửa quan trọng nọ đã tuyên bố ở đài phát thanh như vậy về bí quyết thành công trong công việc làm ăn:

“Tôi càng lớn tuổi, tôi càng tin chắc rằng lòng nhiệt thành là chìa khóa của thành công, mặc dầu phần đông ít ai cho nó là quan trọng. Về sự thông minh, khéo léo, tài tình, người thất bại nếu có kém kẻ thành công cũng là kém rất ít”.

Hai người mà khả năng ngang nhau trong mọi lãnh vực thì chắc chắn là người nhiệt tâm hơn sẽ thành công hơn. Hơn nữa, một người rất tầm thường mà lòng sôi nổi, tất đi xa hơn một kẻ tài giỏi mà lòng không rung động được.

Làm công việc gì cũng vậy, dù đào một cái hầm hay quản lý một công ty, nhờ có nhiệt tâm ta mới tin ở công việc và yêu nó, thấy nó thích thú như một trò chơi, gặp trở ngại gì cũng thắng được.

Emerson viết: “Không có gì lớn lao trên vũ trụ mà không do lòng nhiệt thành làm nên”. Câu đó chứa bí quyết để thành công.

Nếu bà đọc cuốn này mà muốn thuyết phục ông nhà để ông thấy sự quan trọng của lòng nhiệt thành thì sách đã giúp ích bà được đấy và biết đâu chừng, bà chẳng mở con đường thành công để dắt ông vào.

Thực vậy, lòng nhiệt thành là đức độ nhất chung cho hết thảy những người đã thành công, dù thành công trong việc bán xà bông, trước tác những danh phẩm hay là giữ gìn, trang hoàng nhà cửa.

Người nào mà khi làm việc, lòng hăng hái vui vẻ thì không trở ngại nào không thắng nổi.

Một trong những giáo sư có danh nhất ở Đại học Yale viết một cuốn nhan đề là: “Cái vui dạy học”, trong đó có đoạn này: “Đối với tôi, dạy học còn hơn là một cái nghề. Nó là cả một sự say mê. Tôi thích dạy người khác cũng như một họa sĩ thích vẽ, một thi sĩ thích làm thơ. Sáng thức dậy, tôi hăng hái vui vẻ nghĩ ngay tới những học sinh mà tôi sắp được gặp ở lớp. Một trong những lí do quan trọng để thành công mọi việc ở đời là có thể nhiệt liệt vui thích làm công việc hằng ngày. Phải có bệnh nhiệt tâm kinh niên mới được”.

Xin bà rán tập cho ông nhà có cái nhiệt tâm kinh niên đó. Bà hỏi tôi cách nào ư? Trong chương sau, tôi sẽ chỉ bà sáu cách. Nhưng trước hết, nhiệm vụ của bà là làm cho ông muốn có nhiệt tâm và thấy sự quan trọng của nó.

Giúp chống thành công

Bà chỉ cho ông nhận rằng tất cả các ông giám đốc lớn công, tư đều biết giá trị của những nhân viên có nhiệt tâm mà kiếm được người nhiệt tâm là việc rất khó. Chẳng hạn Charles Woolworth⁽¹⁾ nói: “Không có nhiệt tâm thì không thành công trong một khu vực nào hết, mà có nhiệt tâm vô biên thì làm việc gì cũng thành”.

Tất nhiên là còn phải tùy: không có khiếu về âm nhạc thì có nhiệt tâm, cặm cụi tới đâu cũng không sao thành một nhạc sĩ đại tài được, nhưng trong đời sống hàng ngày, kẻ nào tự tin, làm việc vui vẻ vẫn được nhiều kết quả hơn.

Nhiệt tâm cũng là một điều kiện quyết định cả trong khu vực kỹ thuật chuyên môn. Nhà vật lý học trứ danh Edward Victor Appleton, được giải thưởng Nobel, một giải thưởng danh giá nhất thế giới, tuyên bố với một kí giả rằng: “Trong công việc tìm tòi, phát minh khoa học, tôi cho nhiệt tâm quan trọng hơn những sự hiểu biết và cả thiên tài nữa”.

Trong khu vực tìm tòi khoa học mà lòng hăng hái giữ một địa vị như vậy thì trong đời sống tầm thường của chúng ta, nó còn thần diệu đến bậc nào!

Xin bà nghe câu chuyện dưới đây của Frank Bettger⁽²⁾ kể trong cuốn *Chuyển bại thành thắng trong nghề bán hàng* một cuốn bán chạy nhất từ trước tới nay trong loại của nó:

(1) Một nhà buôn có danh ở Mĩ

(2) Ông là một đại lí nổi danh nhất ở châu Mĩ về các bảo hiểm

“Năm 1907, mới được nhập đội nhà nghề trong môn bóng đập⁽¹⁾ thì tôi bị đuổi, lần đó tôi xúc động nhất trong thời chơi bóng của tôi. Người dìu dắt tôi không muốn cho tôi ở trong đội nữa vì tôi chơi không hăng hái. Ông ta bảo tôi: “Anh lết trên sân như một ông già đã chơi bóng đập cả năm chục năm rồi và không còn thích cái gì cả. Này anh Frank, tôi không biết bây giờ đây anh sẽ làm cái gì, nhưng dù anh làm cái gì đi nữa, tôi cũng van anh phải làm cho hăng hái lên một chút đừng như người buồn ngủ ấy nữa!”

“Hồi đó, tôi lãnh mỗi tháng 175 mỹ kim, khi bị đuổi, tôi xin vào một đội khác hạng thấp hơn với số lương 95 mỹ kim mỗi tháng. Số lương đó khó làm cho tôi hăng hái lên được, nhưng tôi nhất định rán sức thay đổi thái độ. Mười ngày sau, một bạn học cũ, chơi trong một đội bóng quan trọng hơn, nói với cấp chỉ huy cho tôi vào chơi thử và không khi nào tôi quên được những ngày đầu tiên tôi chơi trong đội này, đó là khoảng thời gian quan trọng nhất trong đời tôi.

Trong đội mới tôi là người lạ và tôi quả quyết muốn thành cầu thủ hoạt động nhất, hăng hái nhất. Nếu tôi được nổi danh như vậy thì tôi lại phải rán giữ cái danh của mình.

Ngay từ lúc tôi vào sân chơi, tôi hoạt động như có pin điện ở trong người. Tôi liệng bóng nhanh và mạnh đến nỗi đối thủ ngạc nhiên. Trong suốt cuộc đấu lúc nào tôi

(1) Base ball - bóng chày - một môn bóng chỉ chơi ở Mỹ

Giúp chống thành công

cũng tấn công, bắt được bóng trước hết và thắng điểm. Người ta chỉ còn trông thấy tôi ở trên sân. Trời nóng trên 35°, tôi tận lực chơi, không sợ bị cảm nắng mà té xỉu.

Bạn hỏi tôi kết quả ra sao ư? Thật là tốt đẹp lạ lùng.

Trước hết, nhờ hăng hái mà tôi không sợ gì cả, chơi hay hơn sức tôi vô cùng.

Rồi lòng hăng hái của tôi tràn qua các bạn trong đội.

Đáng lẽ mệt mỏi vì nắng như nung nấu, thì tôi vẫn mạnh, chơi xong thấy chưa bao giờ khỏe khoắn như vậy.

Sáng hôm sau đọc báo, tôi được hưởng niềm vui lớn nhất trong đời. Người ta ca tụng tôi: “Cầu thủ mới Bettger có sinh lực lạ lùng và lòng hăng hái của anh lây qua các bạn đồng đội, làm cho đội đã thắng, chưa bao giờ đội chơi hay như vậy”.

Chưa đầy mười ngày sau, nhờ lòng hăng hái đó, lương tôi tăng lên từ 95 tới 185 mỹ kim mỗi tháng, nghĩa là tăng được 100 phần trăm.

Hai năm sau, tôi được chơi trong một đội hạng nhất. Và lương tôi được nhân lên ba chục lần. Nguyên nhân chính sự thành công đó ở đâu? Ở lòng nhiệt thành!”

Bị thương ở cánh tay, Frank Bettger phải bỏ nghề chơi bóng đập, xoay qua nghề kiếm mồi cho một công ty bảo hiểm nhân mạng. Sau một năm thất bại liên tiếp và thê thảm ông áp dụng cách làm việc hăng hái nó đã giúp ông thành công trong nghề chơi bóng đập.

Ngày nay, những thành công rất lớn của ông trong nghề bán vé bảo hiểm được nêu làm gương và luôn luôn

người ta yêu cầu ông viết trên báo hoặc diễn thuyết ở đài phát thanh về phương pháp bán hàng.

Ông tuyên bố:

“Bán vé bảo hiểm nhân mạng từ ba chục năm nay, tôi thấy lòng hăng hái đã làm cho hàng chục người bán hàng tăng số bán lên gấp đôi, có khi gấp ba; còn sự uể oải đã làm cho cả trăm người cũng có đủ phương tiện thành công như ai, mà phải thất bại hoàn toàn và sống cơ cực”.

Lòng nhiệt thành làm thay đổi được ông Bettger thì tất cũng có kết quả thần diệu với ông nhà. Vậy xin bà rán làm cho ông tìm lấy một kết luận cho câu chuyện tôi vừa kể. Ông nhà phải hiểu rằng người nào có cao vọng một chút cũng phải có một bầu nhiệt huyết vô tận để làm được mọi việc và đạt được cái đỉnh của thành công.

Một hôm người ta hỏi con trai của Bob Crosby, một nhạc công có danh:

– Ba em và chú em là Bing Crosby làm gì hàng ngày?

Em nhỏ ấy đáp:

– Ba tôi và chú tôi chơi giỡn.

– Thế sau này, lớn lên, em làm gì?

Không do dự, em đáp ngay:

– Chơi giỡn.

Thì chính một người hăng hái cũng nên nghĩ như vậy về công việc của mình mà coi đó là một trò chơi hứng thú, say mê.

Giúp chồng thành công

Nếu bà muốn cho ông nhà tiến trên đường đời và đứng được vào hạng nhất, thì ngay từ hôm nay, xin bà thêm cho ông ít nhiệt huyết đi.

Vậy, trước hết, bà làm cho ông tin ở sự quan trọng rất lớn của nhiệt thành, rồi rần rần tập cho ông theo sáu qui tắc trong chương sau.

CHƯƠNG IV

SÁU CÁCH TĂNG LÒNG NHIỆT THÀNH

Tôi có thể quả quyết rằng sáu cách dưới đây rất công hiệu vì tôi đã có nhiều lần kinh nghiệm. Bà thử xin ông nhà thử nó đi. Có mất gì đâu?

1) Học kỹ nghề của ta bằng cách tìm thật nhiều tài liệu về nghề đó rồi định đúng vị trí của nó trong xã hội của ta.

Nhiều người có cảm tưởng rằng mình chỉ là một cái bánh xe nhỏ xíu trong một bộ máy vĩ đại, cực kỳ rắc rối. Họ không bao giờ nhận thấy sự quan trọng của địa vị họ vì không bao giờ họ muốn gắng sức nhìn xa hơn công việc hàng ngày làm theo thủ tục của họ.

Xin bà nhớ câu chuyện hai người thợ hồ làm bên cạnh nhau, có người hỏi họ đương làm gì thì một người đáp: “Tôi chổng gạch”, còn người kia đáp: “Tôi cất một ngôi nhà thờ”.

Biết rõ về nghề của ta và biết ta đang làm gì là đủ cho ta thấy hăng hái. Một bà bạn tôi làm kĩ giả, một hôm bảo tôi rằng bà mới mất mấy tuần lễ tra cứu để viết một

Giúp chống thành công

bài báo hai trang đánh máy, mặc dầu khi viết không cần dùng đến một phần tư những tư liệu đó, nhưng có biết rộng rồi viết mới dễ dàng và hơn người.

Benjamin Franklin cũng có quan niệm như vậy. Hồi nhỏ, ông làm lao công trong một hãng xà bông mà không khi ô ւế khó thở. Nhờ nghiên cứu kỹ cách nấu, ông có thể tự đắc là đã giúp cho hãng được ít nhiều.

Nhiều ông giám đốc các hãng buôn bắt các người đại lí phải tập sự trong xưởng chế tạo, mặc dầu khách hàng rất ít khi hỏi các đại lí về chi tiết kỹ thuật; nhưng có hiểu rõ về món hàng mình bán thì đại lí mới hãng hái chào khách thuyết phục khách hàng mua mà số bán mới tăng lên được. Càng biết rõ một vấn đề, bà càng hãng hái và lòng hãng hái đó càng lây qua người khác.

Nếu công việc của ông nhà không có vẻ làm cho ông ham thích, thì bà thử tìm nguyên nhân xem. Có lẽ ông không biết rõ công việc của ông chẳng, hoặc không có ý niệm minh bạch về sự quan trọng của công việc đó chẳng?

2) Phải có một mục đích và đừng bao giờ quên nó.

Như tôi đã nói, một người muốn thành công phải biết mục đích của mình và nhắm hoài nó cho đạt được mới thôi.

Benjamin Franklin nói: “Muốn thành công thì phải lựa công việc mà mình thích hoặc công việc mình có thiên tư để làm, rồi cắm cổ mà làm”.

Thi sĩ Anh S.T. Coleridge đáng lẽ phải theo lời khuyên đó: phần nhiều những bài thơ ông để lại cho

hậu thế đều viết dở dang. Cái gì ông cũng chỉ làm nửa chừng, thành thử uống cho tài ba của ông. Lúc nào ông cũng định tận lực chỉ làm một việc nào đó thôi, mà không được. Sau khi ông mất, một bạn thân của ông là Charles Lamb viết: “Ông Coleridge đã mất và người ta bảo rằng ông để lại trên bốn vạn tùy bút về siêu hình học và tôn giáo, mà không hoàn thành cuốn nào trong số chúng”.

Vậy bà hãy giúp ông nhà định rõ những ước vọng của ông, rồi khuyến khích ông tập trung sức lực vào những mục tiêu nhất định, đừng mơ mộng xa xôi, viễn vông.

3) Tự khuyến khích mình mỗi buổi sáng.

Bà cho là trò con nít ư? Nhưng nhiều người đã thành công rực rỡ lại cho rằng cách nhen nhóm lòng hăng hái đó quý báu vô cùng. Một kĩ giả thất nghiệp, đành phải đi biểu diễn ở từng nhà để sống, nhờ cách tự khuyến khích mỗi buổi sáng mới đủ can đảm làm nổi cái việc mà ông thậm ghét đó.

Một nhà làm trò ảo thuật, trước khi ra sân khấu, lần nào cũng đi đi lại lại trong phòng, lặp lại lớn tiếng câu: “Tôi quý mến khán giả của tôi” cho tới khi trong lòng kích thích tới cực độ, rồi mới tiến ra sân khấu, và nhờ vậy luôn luôn làm cho khán giả mãn nguyện.

Phần đông chúng ta đi trên đường đời như những kẻ mê ngủ. Tại sao mỗi buổi sáng không tự ngắm trong gương, rồi tự nhủ: “Tôi yêu nghề tôi, tôi quyết chí tận lực làm, tôi sung sướng được sống trên đời và muốn tận hưởng cái thú ở đời”.

Giúp chống thành công

4) Luôn luôn rán nghĩ tới người khác.

Aristotle khuyên ta nên “duy kỉ một cách sáng suốt”. Muốn tiến trong đời thì không có chính sách nào tốt hơn chính sách đó.

Người làm công nào mà một mắt nhìn đồng hồ, một mắt nhìn vào sổ lương, thường khổ sở, chán ngán hết thảy và chẳng bao giờ đi tới đâu cả.

Giúp người khác làm cho ta thêm hăng hái. Muốn tin điều đó, chỉ cần nhìn những người tận tụy với công việc cứu tế mà chỉ lãnh một số lương tẻ nhạt, trong khi họ có thể làm việc khác mà kiếm được nhiều tiền gấp mười.

Luật rừng rú cạnh tranh để sinh tồn đôi khi có thể có kết quả tốt, nhưng rút cục rồi cũng chỉ là ảo mộng. Nên làm hạng người nghèo khổ mà hảo tâm giúp đỡ người khác còn hơn là nổi danh bậc thầy trong cái nghệ thuật móc giò người ta.

5) Nên sống ở giữa những đám người hăng hái nhiệt liệt.

Emerson nói: “Tôi cần một người nào bắt tôi làm những việc mà tôi làm được”. Nghĩa là ông cần có người kích thích.

Đàn bà chúng ta tất nhiên không có cách nào ảnh hưởng tới giới đồng nghiệp ở tại hăng của chồng chúng ta, nhưng ta có thể gắng sức làm cho chồng chúng ta ra ngoài thì giao du với những người hoạt động hăng hái, và ở nhà thì làm những việc nó bắt phải tiến tới hoài.

Nếu bà muốn cho ông nhà hăng hái tràn trề, bà nên để cho ông chịu ảnh hưởng những người vui sống, luôn luôn tìm cơ hội để hưởng đời một cách rộng rãi hơn. Chịu kiểm thì tất thấy một người như vậy.

Và phải theo lời khuyên của Percy Whiting mà tránh những kẻ rầu rĩ như tránh bệnh dịch, tránh những kẻ thiếu nghị lực, cam tâm lết chân và mang bộ óc đi trên những đường buồn tẻ của thủ tục hàng ngày.

6) Tự bắt buộc hoạt động hăng hái rồi lâu sẽ quen.

Ý đó không phải của tôi mà của một giáo sư triết lí dạy tại Đại học Harvard từ lâu, trước khi tôi ra đời. Vị giáo sư đó nói:

“Nếu ông muốn biết những cảm xúc nào đó thì cứ hành động như đã có những cảm xúc đó, rồi tự nhiên nó sẽ phát ra. Nếu ông muốn sung sướng thì cứ hành động như người sung sướng. Ông muốn buồn thì cứ làm vẻ buồn đi, và ông sẽ hóa buồn cấp kỳ. Ông muốn tràn trề nhiệt tâm thì cứ hoạt động như có một hăng hái bùng bùng cháy trong lòng, và hăng hái đó sẽ thành sự thực ngay”.

Frank Bettger quả quyết rằng theo qui tắc đó, một người có thể thay đổi hoàn toàn đời sống của mình. Ông không nói vu vơ vì chính ông đã kinh nghiệm điều ấy.

TÓM TẮT PHẦN THỨ NHẤT

Những bước đầu để tiến đến thành công:

1. Bà giúp ông tự xét xem muốn cái gì ở đời rồi định một mục đích và tận lực đạt nó.
2. Khi đã đạt một mục tiêu, lại kiếm thêm một mục tiêu khác. Lập những kế hoạch năm năm cho tương lai.
3. Tập cho ông nhà nhận giá trị của lòng nhiệt thành. Kể cho ông nghe chuyện những người đã thành công nhờ nó và để ông thấy nếu có nó thì đời ông có thể thay đổi ra sao.
4. Thúc ông theo sáu lời khuyên này:
 - a) Tìm hiểu kỹ công việc của mình
 - b) Có một mục đích và nhắm nó hoài
 - c) Tự khuyến khích mỗi ngày
 - d) Nghĩ cách giúp người ở chung quanh
 - e) Giao du với những người nhiệt thành
 - g) Hành động như có hăng hái bùng bùng ở trong lòng rồi tự nhiên ta sẽ hăng hái thực.

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ NHÌ

**NHỮNG QUI TẮC CĂN BẢN
ĐỂ LUYỆN TƯ CÁCH
CỦA CHỒNG**

CHƯƠNG V

NGHE CÁCH NÀO CHO CÓ ÍCH

Tháng chạp năm 1950, một người tên là Bill Jones đâm đầu xuống đất từ nóc một tòa nhà sáu tầng ở Chicago vì người đó sợ kéo dài đời sống chỉ toàn những thất vọng cùng đau khổ. Công việc làm ăn của ông, thời trước thịnh vượng, lúc đó gần phá sản, vì ông tham quá, muốn tiến gấp quá. Một bầy chủ nợ bao vây phòng giấy của ông và những hối phiếu chưa trả được chất đống ở ngân hàng. Tai hại hơn nữa là ông không dám thú thực tai biến đó cho vợ hay. Bà vợ vẫn tỏ vẻ rất tự đắc về sự thành công của chồng và ông không đủ can đảm làm cho bà rơi từ cảnh hạnh phúc hoàn toàn bà đương sống xuống cái cảnh khủng khiếp của tủ nhục và thất vọng.

Tâm thần tán loạn, ông leo lên nóc nhà tính quỳên sinh. Ông do dự một chút rồi đâm đầu xuống đất, nhằm bức sáo cửa sổ tầng lầu thứ nhất, xuyên qua bức đó rồi rớt trên lề đường. Theo luật tự nhiên thì đáng lẽ ông phải nát bậy, mà lạ lùng thay, chỉ mỗi một móng tay của ông bung ra, lật lại thôi, nhờ bức sáo đã đỡ ông. Mía mai nhất

là ông mới trả tiền bức sáo đó hôm trước, còn những hồi phiếu khác thì để trễ.

Ông tỉnh lại, rất ngạc nhiên thấy mình vẫn còn sống. So sánh với phép màu đó thì những nỗi khó khăn đã đưa ông tới sự quyên sinh có đáng kể gì đâu. Năm phút trước, ông cho đời ông là hoàn toàn bỏ đi, bây giờ thấy mình còn được sống, ông sung sướng tưởng chừng như lên mây. Ông chạy về nhà, kể lể đầu đuôi cho vợ nghe. Ông thấy bà như điếng người đi, bà xúc động lắm nhưng không phải vì cái tin bị phá sản mà vì thấy ông không tin ở bà. Khi định trí rồi, bà rón tìm cách san phẳng những nỗi khó khăn. Đã từ mấy tháng, lần ấy là lần thứ nhất ông Bill Jones được bình tĩnh và xem xét tình cảnh một cách khách quan.

Bây giờ công việc làm ăn của ông lại bình thường và đã vững, ông có thể xoay xở để trả những hồi phiếu đúng kỳ hạn và nhất là có thể chung vui sẻ buồn với vợ. Vậy cái con người khốn khổ ấy đã suýt tự tử chỉ vì không biết rằng vợ mình có thể thân ái nghe mình mà hiểu mình được.

Câu chuyện đúng từng tiểu tiết một, chứng tỏ rằng nếu chồng không kể lể tâm sự với vợ thì không phải luôn luôn là lỗi tại vợ. Có nhiều người đàn ông như ông Bill Jones có quan niệm kỳ cục và hoàn toàn sai về danh dự. Thực vậy, họ không muốn làm phiền vợ vì những khó khăn trong công việc làm ăn. Họ chỉ muốn làm ông chúa ban ơn, ban phước thôi. Làm ăn mà lụi đui ư, họ rón sức một cách điên khùng cho vợ không nghi ngờ gì hết, mà trên cái mặt hoa khôi hiện những nét lo sợ về tương lai.

Giúp chồng thành công

Đàn ông thường hơi mắc cỡ mà thú rằng họ không phải là vô địch, và không bao giờ nghĩ rằng khi người đàn bà về sống chung với họ thì cũng đã thâm nhận rằng chồng mình có thể bại trận được lắm.

Đã vậy mà rất nhiều người đàn ông thích kể lể nỗi lo âu của mình với những người đàn bà chẳng muốn nghe những chuyện chán ngắt ấy làm gì và tỏ rõ cái ý không muốn can dự vào những chuyện ấy.

Năm 1953, tờ Fortune đăng kết quả một cuộc điều tra về các bà vợ các nhà doanh nghiệp lớn. Một ông chủ sự một phòng nhân viên đáp: “Một trong những việc lợi ích nhất mà vợ có thể giúp chồng là để cho chồng kể lể tất cả những nỗi lo lắng, rắc rối nó giày vò chồng mà chồng không thổ lộ ra được ở hăng”.

Những bà vợ chịu giữ chức vụ đó được coi là những người làm hồi sinh linh hồn của chồng.

Cuộc điều tra đó cũng cho ta thấy rằng đàn ông thường muốn được vợ vui vẻ thông minh nghe mình kể lể, chỉ rất ít khi mong vợ khuyên bảo.

Người đàn bà nào đã đi làm và lãnh ít nhiều trách nhiệm đều biết rằng về tới nhà mà có người nghe mình kể lể những chuyện vui hay buồn trong hăng thì quý vô cùng.

Ở phòng giấy, không thể phê bình mỗi việc xảy ra được. Nếu thành công trong một việc lớn cũng không thể vui mừng mà nhảy chồm lên, mà nếu có nỗi khó khăn thì cũng không thể kể lể với bạn đồng sự vì chính những nỗi khó khăn của họ cũng đủ cho họ bận tâm rồi.

Cho nên, về tới nhà ta muốn được thổ lộ với người thân, đó là một nhu cầu tự nhiên của loài người.

Khốn thay, trong đời lại thường xảy ra như thế này: ông về nhà hốt hển vì đi mau, mới tới bực cửa đã lớn tiếng: “Minh ơi! Nghe này! Nhanh lên! Thật quá xá, ông giám đốc đã gọi anh lại trước hội đồng quản lí của hãng để trình bày chương trình bán tại các chi nhánh ở tỉnh. Họ bảo đưa họ coi bảng thống kê mà anh đã tốn công lập trong sáu tháng nay, và khi họ thấy những con số của anh, thì...”

Vợ về lơ đễnh, ngắt lời:

– Càng hay. Em rót trà cho mình nhé? Em quên không cho mình biết sáng nay có người tới sửa bếp. Em nghĩ phải thay một cái lò. Ăn xong, mình xuống coi qua xem có thật là cần thiết không nhé?

– Được!... Anh đang nói rằng khi thấy những con số của anh thì ông già Thompson bảo anh giảng rõ chương trình của anh. Minh thử tưởng tượng, trước mặt nhiều người như vậy, anh xúc động lắm, nhưng rồi cũng giảng được đâu ra đấy. Anh có cảm tưởng là đã thắng một điểm lớn!

Giọng vẫn bình tĩnh như thờ ơ, bà vợ nói:

– Thì em vẫn bảo là họ không nhận rõ giá trị của mình. Này, nhân tiện, phải rầy cậu quý tử của mình vài câu đi chứ. Điểm ở trường thật là quá tệ, và ông giáo bảo nếu nó chịu khó thì nó khá hơn nhiều. Em đã tìm đủ mọi cách, không biết làm cách nào cho nó nghe lời”.

Giúp chồng thành công

Và ông chồng hiểu ngay rằng có rán nói nữa cũng vô ích, vợ không nghe đâu, rồi đành nuốt hận mà nghĩ tới công việc trong nhà, xuống bếp coi cái lò và rầy cậu con út cậu.

Bà vợ đó có phải là quá duy kỉ mà chỉ nghĩ cách giải quyết những công việc của riêng mình không? Bà cũng như ông, cần có người chăm chú nghe mình, nhưng bà đã không biết lựa lúc. Nếu bà để hết tâm trí nghe ông tha hồ kể cái lúc vinh dự của ông trước hội đồng quản lí, thì rồi tất nhiên ông cũng sẵn sàng nghe bà than vãn về việc nhà.

Một người vợ biết nghe chồng kể lẽ tâm sự thì đối với chồng là một nguồn hạnh phúc quý báu, làm cho tinh thần của chồng được hưu dưỡng, thẳng bằng; và lại một người vợ như vậy có tài thành công trong xã hội, tới đâu ai cũng mến. Người đàn bà bình tĩnh, giản dị, có vẻ rất chú ý nghe người khác nói, lại biết hỏi những câu tỏ ra rằng mình để hết cả tinh thần vào câu chuyện, thì tất được đàn ông quý mà điều này mới khó hơn nhiều, cũng được bạn gái quý nữa!

Quận công Morny nói một người đàn ông lịch sự là một người “có thể chăm chú nghe một kẻ bàn về một vấn đề mà mình đã biết rõ còn kẻ đó thì chẳng biết chút gì cả”. Những đàn bà thành công thường cũng có đức đó.

Tôi không chối cãi rằng nghe mọi người kể lẽ dễ thành nạn nhân của bọn ngổi lê đôi mách, nhưng nhiều khi ta cũng học được cái gì, ít nhất cũng hiểu rõ loài người hơn.

Cô đào Myrna Loy nói rằng khi cô được làm đại biểu ở UNESCO⁽¹⁾ thì “nghe và học” là châm ngôn của cô. Cô bảo nhờ nói chuyện với các nhà đại diện mọi nước, cô đã hiểu rõ hơn sự quan trọng của các vấn đề mà những nước ấy phải giải quyết. Cô đã tự đặt ra qui tắc này là luôn luôn nghe các người ở chung quanh nói để tìm ích lợi cho mình. Cô nói thêm: “Tất nhiên có lúc bạn phải góp chuyện với người ta, nhưng tôi thích đóng cái vai tượng đá bí hiểm khiêm triết cùng cực, chỉ nghe để ghi nhớ mà không phát biểu ý kiến, hơn là đóng cái trò con bé điên nói bậy bạ huyền thiên làm cho ai cũng muốn cách biệt mình”.

Nhưng làm sao được cái danh là biết thân ái nghe người khác nói? Chỉ cần có ba qui tắc.

1) Chẳng phải chỉ tai nghe mà thôi, mắt, mặt, toàn thân đều phải nghe cả.

Chú ý là tập trung tất cả những năng lực của ta. Một người vừa nghe bà, vừa đảo lia lịa cặp mắt ngó khắp phòng, vừa gõ ngón tay lên bàn ghế, thì bà có thể nói chuyện nghiêm trang với người đó được không? Nếu bà chăm chú nghe ai nói thì tất nhiên bà phải nhìn người đó, ghé ghé về phía người đó và những cảm xúc hiện trên nét mặt bà.

(1) Tức cơ quan *Giáo dục, Khoa học và Văn hóa* của Liên Hiệp Quốc (tiếng Anh là: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).

Giúp chồng thành công

Bà giám đốc một mỹ viện⁽¹⁾ tuyên bố: “Người nghe mà trơ trơ như tượng đá thì ít ai có thể tiếp tục nói được. Nếu một tiếng hoặc một câu đập mạnh vào óc bà thì cứ để cho cảm xúc của bà phát hiện”.

Muốn có cái vẻ ham mê nghe thì tỏ ra mình thích nghe, mà như vậy, phải tập để cho óc và thân thể lộ sự linh hoạt của nó.

2) Tập hỏi để người ta đáp thuận với ý mình.

Có những câu hỏi chọc tức người ta thì cũng có những câu hỏi làm cho câu chuyện tiếp tục, vui lên. Chẳng hạn hỏi một ông chủ hãng: “Ông xoay xử với các nghiệp đoàn cách nào?” là một câu hỏi có vẻ chọc tức người ta; còn hỏi: “Ông có nghĩ rằng bên chủ, bên thợ có thể tìm cách thỏa thuận với nhau được không?” thì chắc chắn người nghe sẽ vui vẻ trả lời.

Phải tốn công tập mới giỏi về phương diện đó, nhưng phải tập cho được. Đối với chồng, cách hỏi khéo léo đó có lợi lắm, nhất là đàn ông ít chịu nghe vợ khuyên. Chẳng hạn hỏi: “Này mình, mình có nghĩ nên quảng cáo một chút để bán chạy hơn, hay là quảng cáo sẽ tốn quá?” như thế không có vẻ khuyên chồng mà rút cục kết quả thì cũng vậy.

Lựa câu hỏi là một điều cực kỳ quan trọng để đánh tan sự lạnh lùng, rụt rè khi ta mới được giới thiệu với ai. Nếu biết bỏ những câu chuyện mưa nắng, hát bóng và nỗi lo lắng của riêng mình đi thì người ta sẽ vui vẻ nói

(1) Nơi sửa sang sắc đẹp cho phụ nữ.

chuyện và quên rằng mới gặp ta ba phút trước; là vì ý này gợi ý khác và câu chuyện kéo dài mà vẫn thú.

3) Có ai kể lể tâm sự với ta thì giữ kín cho người ta.

Một nguyên nhân làm cho một số đàn ông không bao giờ kể công việc làm ăn với vợ là vì không tin vợ chút nào cả. Họ ngại các bà lại đem kể hết cho bạn bè nghe, có khi cho cả anh thợ uốn tóc hoặc anh thợ nhuộm nghe nữa. Lời họ nói vào tai các bà thì lại tuôn ra miệng ngay hôm đó. Một bà nói trên chiếu bài: “Nhà tôi hi vọng được lên thay viên chủ sự khi ông này về hưu”, thế là ngay ngày hôm sau, vợ của một người cũng ngấp nghé ghế chủ sự, đã hay liền và cái ông “nhà tôi” gặp một trở ngại lớn trên đường thành công mà không ngờ.

Có lần, ông giám đốc một xưởng lớn thú với tôi rằng hãy khuyên nhân viên đừng đem chuyện hăng ra nói với người nhà. Ông bảo: “Tôi sợ rằng những vấn đề của công ty chúng tôi bị các bà ấy đem ra bàn bạc ở tiệm kem hoặc trong bữa tiệc. Đàn bà thì luôn luôn khờ dại”.

Rất ít bà nghe chuyện riêng của chồng mà sau không nhắc lại chuyện đó để gây với chồng: “Hôm nọ mình bảo rằng mình ân hận đã mua lối hàng đó vì ham giá rẻ, rồi hôm nay mình lại trách tôi là tiêu phí về quần áo”.

Chỉ vài lần như vậy là bà vợ trẻ khỏi bị chồng quấy rầy về những chuyện riêng của chồng nữa. Vì ông chồng có cảm tưởng là đưa roi cho vợ quất mình!

Một người vợ muốn tỏ ra vẻ ham nghe việc làm ăn của chồng, không cần phải biết rõ những công việc đó.

Giúp chồng thành công

Ông nhà là một họa công ư, chắc ông không bắt bà biết vẽ đâu và chỉ cần bà để ý nghe ông kể những việc xảy ra trong phòng vẽ của ông thôi.

Tôi quen một viên kế toán, bà ta chẳng biết chút gì về cách giữ sổ sách, vậy mà ông ta đã bảo tôi:

“Tôi có thể kể cho nhà tôi nghe những công việc kế toán rắc rối nhất, rắc rối tới nỗi chính tôi cũng thấy khó hiểu, mà nhà tôi, như có trực giác hiểu được ráo. Bà thử nghĩ, về nhà mà biết rằng có một người thân vui vẻ nghe mình nói, lại thông minh nữa, thì còn vui gì bằng!”

Một người đàn bà như vậy, tâm hồn tất đẹp hơn cả những mặt hoa đẹp nhất và ông chồng tất phải tự hào là người đàn ông sướng nhất cõi trần.

Dưới đây, tôi xin tóm tắt lại ba qui tắc:

1) Khi nghe ai nói thì từ nét mặt tới cử chỉ của bà phải tỏ ra rằng bà chăm chú nghe.

2) Tập cách hỏi những câu thông minh.

3) Chuyện riêng của người ta kể cho mình nghe thì phải giữ kín cho người ta.

CHƯƠNG VI

ÔNG NHÀ LÀ HAI NGƯỜI ĐẤY, THƯA BÀ

Ông Chesterfield nói: “Thực ra trong mỗi người có hai cá nhân, một cá nhân đúng với người đó và một cá nhân mà người đó muốn thành”.

Nếu bà gặp một người e lệ thì bà có thể chắc rằng người ấy muốn bạo dạn. Một người sống luôn luôn cô độc tất muốn được quần chúng yêu; mà kẻ nào không tự tin thì lại muốn là một nhân vật siêu phàm, thành công trong mọi việc.

Vậy phận sự của người vợ là giúp chồng thành con người mà chồng muốn. Tất nhiên tôi không khuyên bà rầy rà ông nhà đâu, hoặc đem ông so sánh với ông hàng xóm, hoặc quyết chí thay đổi ông hoàn toàn. Trái lại, bà phải khuyến khích, khen ông một cách kín đáo, tỏ vẻ phục ông.

Không một người đàn ông nào lạnh lòng với lời khen của vợ, nhất là khi bà vợ nói: “Minh thật giỏi, được làm vợ mình, em lấy làm vinh hạnh lắm”.

Giúp chồng thành công

Rất nhiều người đã thành công có thể chứng thực lời đó của tôi.

Chẳng hạn ông Parks, chủ một hãng vận tải lớn, viết cho tôi: “Tôi tin rằng đàn ông có thể trở thành người mà mình muốn, nhất là trở thành người mà vợ mình muốn cho mình thành.

Đã từ lâu, nhân viên trong hãng tôi khá đông mà lần nào muốn lựa một người để giao phó ít nhiều trách nhiệm, tôi cũng hỏi ý vợ người đó trước đã; vì theo tôi, quan niệm của người vợ về đời sống cùng khả năng giúp chồng, là những yếu tố quyết định sự thành công của chồng trong phận sự. Chính trường hợp của tôi là một chứng cứ hiển nhiên.

Trước khi về với tôi, nhà tôi sống xa hoa lắm. Nhạc gia tôi giàu có, nhà cao cửa rộng, sự giáo dục của nàng rất chu đáo. Còn tôi thì nghèo, ít học, chẳng có gì khác ngoài cái chí kiên quyết thành công trong đời. Nhưng nàng yêu và tin tôi.

Mấy năm đầu, đời sống thật khó khăn, thất bại liên tiếp và tôi phải thường chống với sự thất vọng.

Trong cả thời gian đàng đẵng ấy, nhà tôi nâng đỡ tôi và nhờ nàng hiểu tôi, tin ở tương lai mà tinh thần tôi mới được vững.

Và sau cùng tôi đã thành công cũng nhờ nhà tôi luôn luôn khuyến khích. Cách đây ít lâu, nhà tôi bị bệnh nặng nhưng lòng hăng hái vẫn không hề giảm. Mục đích chính trong đời nàng là tận lực giúp tôi và không có buổi

sáng nào tôi đi làm mà nàng không hỏi: “Hôm nay, em giúp mình được cái gì không?” Rồi tối tôi về, nàng bảo tôi kể công việc ban ngày cho nàng nghe. Tôi cầu Trời cho nàng sống với tôi hoài”.

Nhưng khốn nỗi, nhiều bà, khác hẳn với bà Parks, lại có quá nhiều tham vọng hơn chồng. Họ muốn sống rục rờ hơn các bạn từ hồi nhỏ, đòi có xe mới, có áo đẹp hơn áo bà bên hàng xóm và kê một bảng đầy những ước vọng này ước vọng nọ làm cho ông chồng bù đầu lên, chẳng biết giải quyết cách nào, nếu không được Trời ban cho một phép màu.

Thúc giục chồng không phải là cách giúp chồng thành công, mà phải tập trung những cao vọng của chồng về một hướng. Muốn vậy phải làm sao? Phải khen chồng, nhận giá trị của chồng và khuyến khích chồng luyện những đức mà chồng thiếu.

Nếu lòng tự tin của chồng giảm xuống thì nhắc lại cho chàng những việc mà chàng đã làm được và nhấn mạnh về chỗ chàng đã phải can đảm ra sao mới hoàn thành được việc này việc nọ. “Minh còn nhớ chương trình tiết kiệm trong hãng mà mình đã trình ông giám đốc không? Trong hãng chưa ai nghĩ đến điều đó, cả ông giám đốc cũng phải ngạc nhiên”.

Người đàn ông nào e lệ nhất, không bao giờ dám xuất đầu lộ diện mà được vợ coi là bậc anh tài, làm nổi việc lớn thì cũng ưỡn ngực ra, thẳng người lên, rồi lần lần ngỡ rằng giá trị của mình có lẽ lớn thật, chứ không

Giúp chồng thành công

như mình tưởng và ý kiến đó có thể làm thay đổi hẳn thái độ của người ấy đi.

Phương pháp đó chẳng có hiệu quả hơn là cứ nhai nhai vào tai chồng năm này qua năm khác: “Tôi không biết bao giờ mình mới dám xin xỏ một cái gì cho mình. Đàn ông đâu mà nhát như thỏ đế!”? Nhất là khi bà biết đâu rằng ông nhà chẳng có những tham vọng cao hơn, không chịu xin xỏ một ông chủ khó tính, hẹp hòi?

Một kí giả nói: “Một người vợ không bao giờ nên bảo chồng rằng đời chàng hỏng rồi. Nếu quả như vậy thì ông chủ hãng đã thấy và bảo cho chồng mình hay, còn ở nhà, lúc ăn lúc ngủ, người chồng phải có cảm tưởng rằng vợ mình tin mình sẽ thành công. Những bà vợ nói thẳng với chồng: “Minh thì chẳng đời nào làm nên được cái tích sự gì hết”, chỉ làm cho gia đình mau suy sụp, tan nát thôi”.

Không gì đúng hơn lời đó và nói ngược lại thì cũng vẫn đúng, nghĩa là chỉ vài lời khéo léo của người vợ có thể làm cho chồng thay đổi hoàn toàn ý kiến và biết tự tin.

Bốn phận của bà là mở cho ông nhà thấy những chân trời mới mẻ về đời sống.

Tôi lấy ví dụ trường hợp ông Thomas Johnston bị thương nặng ở chân trong chiến tranh vừa rồi, thành tàn tật khi giải ngũ; cũng may ông còn chơi được một môn thể thao mà ông thích nhất, là môn lội.

Ở nhà thương ra được ít lâu, ông ra biển nghỉ với vợ. Lội được một lúc, ông lên nằm dài trên biển cho khô

minh. Thành linh, ông có cảm tưởng là mọi người ngó ông. Cho tới hôm đó, ông không hề nghĩ tới vết sẹo to tướng xấu xa ở chân ông và lần này bỗng nhiên ông nhớ tới nó, tin chắc rằng hàng trăm cặp mắt đổ dồn cả về nó.

Chủ nhật sau, vợ ông rủ ông ra biển chơi nữa vì lần trước thú quá. Ông lắc đầu, nói rằng không thích và muốn ở nhà. Bà vợ hiểu ngay nguyên do, bảo:

– Em hiểu tại sao mình không muốn đi chơi. Lại bắt đầu bận tâm về cái sẹo ở chân chứ gì?

Ông nhận vậy là đúng và bà vợ đã thốt câu này làm cho ông ra biển chơi, vui vẻ hơn lần trước:

– Minh, cái sẹo đó tỏ rằng mình đã can đảm ở chiến trường, thế thì tại sao mình lại kiếm cách che đậy nó? Minh nhớ lại trường hợp mình bị đạn và mình có thể lấy vậy làm tự đắc chứ! Thôi hai đứa mình đi tắm. Nào đi!

Ông không bao giờ quên lời đó của vợ, sung sướng mà nhận rằng ông đã diệt mặc cảm của ông ngay khi nó mới xuất hiện.

Mới rồi, phòng thương mại ở Boston tổ chức những cuộc hội họp để nghiên cứu vấn đề bán hàng. Liên tiếp năm buổi tối, các nhà đại lí các hãng, các viên chủ phòng bán chen chúc nhau lại nghe diễn thuyết. Buổi tối bế mạc, người ta mời vợ các nhà đại lí tới nghe để các bà ấy hiểu đời sống của chồng, và biết cách khuyến khích chồng yêu nghề mà tăng sức bán lên.

Một diễn giả khuyên tất cả các bà ấy phải tỏ vẻ rất âu yếm chồng khi chồng đi tới hãng, luôn luôn mỉm cười

Giúp chồng thành công

cho chồng vui, hăng hái làm việc thì bán mới được nhiều.

“Giúp chồng cách nào cho đắc lực nhất? Vô cùng giản dị: chỉ cần cho chồng có cảm tưởng đã là người như chồng muốn thành.

Thỉnh thoảng kín đáo khen chồng. Nhấn mạnh về những đức mà quên những lỗi lầm của chồng”.

Những nhà chuyên môn bán hàng quả quyết rằng cách đó công hiệu, vậy xin bà thử nó xem sao? Cũng bỏ công đấy, chịu khó một chút mà hạnh phúc của bà lẫn của ông có thể tăng lên nhiều.

Từ xưa tới nay đã có bao nhiêu lần mà chỉ vài lời tán đồng, hiểu biết có đủ thần diệu để chuyển bại thành thắng.

Bà đừng cho lời đó là quá. Như trường hợp ông Ely Cullberston, nhà vô địch thế giới về bài bridge (bài brít).

Ông kể chuyện với nhà tôi rằng, ông đã thử mọi khu vực hoạt động mà đều thất bại thê thảm, và khi tới Hoa Kỳ năm 1922, ông không biết làm cái nghề gì nữa.

Hồi đó, ông đâu có thích chơi bài bridge và chơi dờ. Nhưng khi ông gặp cô Joséphine Dillon, một giáo sư về môn ấy, rồi cưới cô thì đời ông bỗng nhiên thay đổi hẳn. Cô làm cho ông tin rằng ông có thiên tài về bài bridge, và nhờ vợ khuyến khích, khuyến bảo, ông thành một nhà nghề, thành công rực rỡ.

Vậy tôi tin rằng những lời khen, lời khuyến khích, tinh thần hiểu biết là những phương tiện hiệu nghiệm làm cho một người đàn ông tận lực dùng hết khả năng

của mình. Sao bà không áp dụng cách đó ngay bây giờ đi? Một ngày gần đây, trong con người của ông nhà chỉ còn có mỗi một cá nhân, tức cá nhân mà trước kia ông muốn thành.

CHƯƠNG VI

NẾU MỌI SỰ KHÔNG NHƯ Ý THÌ CÀNG PHẢI TỰ TIN

Cuối thế kỉ trước, công ty điện Detroit muốn một kỹ sư trẻ tuổi làm việc mười giờ mỗi ngày mà lương có mười một mỹ kim mỗi tuần. Ở hãng về, thanh niên đó còn thức khuya trong một cái kho nhỏ cất sát với nhà để chế tạo một cái máy chàng mới nghĩ ra.

Ông thân sinh của chàng, làm ruộng, cho rằng chàng phí thì giờ vô ích, và khuyên chàng đi ngủ cho khỏe. Những người hàng xóm cũng bảo thẳng rằng chàng hơi điên. Ai nấy đều nghĩ rằng cái máy của chàng không dùng được và chế nhạo chàng.

Duy có người vợ là nghĩ khác, xong công việc nội trợ rồi, nàng giúp chồng trong kho. Những đêm đông dài dằng dặc, nàng cầm cây đèn chiếu sáng cho chàng lắp máy. Răng đánh bổ cạp tay tím ngắt vì gió lạnh lộng vào kho, mà nàng rán chịu vì tin rằng máy lắp xong sẽ chạy được. Nàng tin chắc đến nỗi người chồng gọi nàng là “nguồn tin của tôi”.

Sau ba năm cặm cụi, máy làm xong. Năm 1893, một hôm sắp đến lễ sinh nhật của chàng thì các người láng

giếng nghe thấy những tiếng nổ liên tiếp, lạ lùng, bèn ra cửa sổ ngó thì ra cặp vợ chồng trẻ đó, vợ chồng Henry Ford, lái một chiếc xe đi vòng trong tỉnh.

Hôm đó, một kỹ nghệ mới đã phát sinh, ảnh hưởng vô cùng đến khắp thế giới. Người ta cho ông Henry Ford là cha của xe hơi, nếu lời đó đúng thì bà Ford “nguồn tin” của ông chính là mẹ của xe hơi.

Năm chục năm sau, người ta hỏi ông kiếp sau muốn làm gì; ông vốn tin ở thuyết luân hồi, đáp: “Làm gì cũng được, miễn là có nhà tôi ở bên”. Cho tới khi ông nhắm mắt, ông vẫn gọi bà là “nguồn tin” của ông và muốn hai ngôi mộ của hai ông bà nằm kề nhau.

Người đàn ông nào cũng cần có một “nguồn tin của mình”. Gặp lúc gió ngược nước ngược, phải có người vợ giúp tay chèo chống và làm cho chồng can đảm lên. Khi mọi sự đều không như ý, thất bại liên tiếp, hi vọng tiêu tan, thì vợ phải nâng đỡ chồng, quả quyết với chồng rằng luôn luôn lòng tin nơi chồng vẫn không giảm để chồng lấy lại được lòng tự tin. Vì nếu vợ mà không tin chồng thì còn ai giúp chồng được nữa?

Tin ở người khác là một thái độ cần hoạt động tích cực, trực tiếp và lâu dài. Đừng bao giờ chịu nhận sự thất bại là vĩnh viễn, vì có cái gì là không lúc nào làm được đâu, bây giờ không được, lúc khác sẽ được. Và tin ở người khác thì phải luôn luôn giữ cho lòng tự tin của người đó đừng mất vì bất cứ một nguyên nhân gì.

Giúp chồng thành công

Tôi xin lấy thí dụ trường hợp của ông Robert Duperré. Từ lâu, ông muốn làm một đại lí cho một hãng buôn vì ông tin sẽ thành công lớn trong khu vực đó. Năm 1947, nhờ một cơ hội, ông được làm một chân chiêu hàng trong một hãng bảo hiểm. Ông gắng hết sức mà kết quả cũng thảm hại. Ông bắt đầu lo lắng, suốt ngày chỉ nghĩ tới những vụ mời khách mà khách từ chối, rồi ông sinh ra gắt gỏng đến nỗi ông phải xin thôi để khỏi hóa điên. Tôi có trước mặt tôi đây bức thư của ông, trong đó ông viết:

“Tôi tin rằng sau sự thất bại đó là hết, đời tôi sẽ bỏ đi, nhưng nhà tôi, trái lại, bảo tôi hoài: “Lần sau mình sẽ thành công hơn. Đừng buồn, em biết chắc là mình có đủ tài năng để thành một người bán hàng giỏi, mình yêu nghề đó và mình sẽ thành công”.

Hai ông bà Robert xin vào làm trong một xưởng và bà không chịu tin là ông thất bại hoài. Ông nói: “Trong hai năm, ngày nào nhà tôi cũng khen tôi có thiên tư về môn bán hàng. Tôi không thấy tôi có nhiều tài năng như vậy, nhưng riết rồi tôi cũng tin là có ít nhiều. Và như nhà tôi không ngớt khuyến khích trong hai năm, tôi mới có đủ can đảm thử một lần nữa. Tôi xin thôi việc ở xưởng, lại mạo hiểm đi bán hàng và lần này tôi tin sẽ thành công vì có một người ở bên cạnh tôi lúc nào cũng tin ở tôi.

Tôi chưa đạt được mục đích, nhưng đã tiến tới, như vậy là nhờ nhà tôi”.

Nếu tôi muốn dùng một người đại lí, tôi sẽ lựa trước hết một người có được người vợ tin chồng như vậy.

Những bà vợ như bà Duperré không bao giờ để cho chồng cam bẽ thất bại; sau mỗi lần thử thách đau đớn của hoàn cảnh, cách bà ấy nâng đỡ chồng, săn sóc chồng về thể chất và tinh thần, rồi lại đưa chồng ra chiến đấu với đời, khi sức của chồng đã tăng lên thập bội.

Nhà soạn nhạc đại tài Sergei Rachmaninoff mới hăm lăm tuổi đã nổi danh. Tin chắc ở thiên tài của mình, ông soạn một khúc hòa tấu, thất bại thê thảm. Thất vọng, ông đau đớn vô cùng, muốn nghi ngờ tài của mình. Một người bạn lo ngại cho ông, dắt ông tới một nhà chuyên môn về bệnh thần kinh, là bác sĩ Dahl. Bác sĩ này bảo ông:

“Nhiều danh tác còn áp ủ trong đầu ông, ông phải cho nó ra đi”.

Ý đó lần lần bắt rễ trong óc ông Rachmaninoff và ông tự tin trở lại. Không đầy một năm sau, ông soạn một danh phẩm để tặng bác sĩ, lần này thính giả hoan nghênh ông nhiệt liệt và ông lại tiến lên con đường rực rỡ của thành công.

Những lời khuyến khích, hiểu biết cũng cần cho loài người như dầu xăng cần cho máy vì chẳng những nó giúp cơ thể hoạt động mạnh mẽ mà còn giúp tinh thần chuyển bại thành thắng.

Nghịch cảnh thỉnh thoảng tới lay động ta, nhưng chỉ làm cho tâm hồn ta sáng thêm, nếu ta có một người thân nhắc nhủ ta: “Đừng buồn gì cả. Lùi lại một chút để rồi nhảy mạnh hơn, chứ có chi đâu?”

Giúp chồng thành công

Những người vợ tin ở chồng có thể thấy ở chồng những đức mà người khác không thấy vì họ biết nhìn với tấm lòng thương chồng. Nhưng tin mà phải hoạt động thì mới có ảnh hưởng, cho nên phải nói cho chồng rõ lòng tin của mình, phải khuyến khích, luôn luôn an ủi chồng.

TÓM TẮT PHẦN THỨ NHÌ

Qui tắc căn bản để luyện tư cách của chồng:

1. Tập nghe cho có ích
 - a) Khi nghe ai nói thì từ nét mặt tới cử chỉ của ta phải tỏ ra rằng ta chăm chú nghe.
 - b) Tập cách hỏi những câu thông minh.
 - c) Chuyện riêng người ta kể cho mình nghe thì phải giữ kín cho người ta.
2. Luôn luôn khuyến khích, khen chồng để giúp chồng thành người mà chồng ước mong thành được.
3. Khi mọi sự không được như ý thì càng phải tự tin.

PHẦN THỨ BA

**BỐN CÁCH
ĐỂ GIÚP CHỒNG**

CHƯƠNG VIII

BIẾT RÕ NGHỀ CỦA CHỒNG RỒI GIÚP CHỒNG

Một buổi sáng nọ, hết thấy những người ngồi trong một chiếc xe ô tô buýt đang đọc báo đều ngẩng đầu lên ngó một người đàn bà ăn bận sang trọng mà tay cầm một khẩu súng săn bắn.

Lại có một lối quảng cáo mới mẻ nào đây chẳng? Nếu không thì thiếu phụ này điên mất! Nhiều khách trong xe ngồi không yên hơi lo ngại. Xe tới bến, người đàn bà kỳ cục đó xuống xe, vác súng trên vai rồi đi một cách quả quyết.

Thực ra có gì lạ đâu. Bà Idolia Fischer chỉ đem lại kho hàng của chồng một cây súng mà một khách hàng mới mua được ít lâu và chưa trả hết tiền.

Chồng bà, ông Mayer Fischer làm đại lí cho một hãng buôn lớn và rất thành công. Bà lúc nào cũng tìm đủ cách giúp ông nên ông gọi bà là cánh tay mặt của ông. Bà nói:

“Nhà tôi đem toàn lực vào công việc làm ăn, tràn trề nhiệt tâm, thành thử tôi cũng thích nghề của nhà tôi. Hai mươi lăm năm nay, tôi luôn luôn tìm mọi cách giúp nhà tôi càng nhiều càng tốt, và tôi thấy thú lắm”.

Bà tránh cho ông những việc lặt vặt có thể làm phí sức của ông để ông rảnh óc lo những việc quan trọng mà tăng số bán lên được. Và bà thấy kết quả rất bội công.

Ông Fisher phải viết nhiều thư từ ở nhà, nên bà học đánh máy. Ông phải đi nhiều nơi xa để bán hàng mà cầm lái lấy thì mệt; bà bèn tập lái xe. Bà nói, giọng tự đắc: “Tôi đã đưa nhà tôi từ Nữ Ước tới Cựu Kim Sơn, và đi khắp nơi trong xứ. Như vậy, nhà tôi tới nơi được khỏe mạnh, tinh táo, nói chuyện với khách hàng, còn tôi được dịp biết nơi này nơi khác”.

Bà rất thích đời sống đó vì bà thấy đã có công giúp chồng thành công.

Mới rồi, ông Fisher trong một phiên hội chợ, thuyết một nhóm người bán hàng. Một người giúp việc ông bảo: “Tôi thấy bà nhà chăm chú nghe ông hơn cả mọi người”.

Sự chăm chú của vợ là một cách quảng cáo công hiệu nhất cho chồng, vì nhờ vậy người khác mới chăm chú nghe lời của chồng. Cho nên ông Fisher nói sự giúp đỡ của bà là yếu tố quan trọng nhất để ông bán mạnh.

Nhưng nhiều bà vợ lại không chịu giúp chồng và nói: “Mướn thư kí để làm gì mà không bảo làm?”, hoặc “Ừ, hăng chịu trả lương cho tôi đi thì tôi làm cho, nếu không thì có tội vạ! Việc hăng thì nhà tôi làm lấy chứ, cũng như tôi làm lấy việc nhà, có nhờ ai đâu?”

Giúp chồng thành công

Các bà ấy có quyền lí luận như vậy, nhưng nếu tương lai của các bà không rục rờ thì đáng lắm. Giúp chồng một chút có thể làm cho chồng thêm nghị lực để tiến mạnh.

Vợ có thể giúp chồng được việc gì? Cái đó còn tùy công việc của chồng. Có khi chồng muốn vợ giúp trong công việc quản lí viết thư cho khách hàng, làm tờ báo cáo, kê điện thoại, tìm tòi tài liệu trong thư viện, trong báo chí. Nếu bà muốn giúp ông cách đó mà không biết làm ra sao thì cứ thẳng thắn hỏi ông.

Nếu có con nhỏ mà không mượn người ở thì trái lại, không nên bỏ việc nhà để giúp chồng. Tuy nhiên cũng có những bà trong tình cảnh đó mà vẫn giúp chồng mỗi ngày được vài giờ vì các bà ấy tin rằng sự giúp đỡ đó rất quý cho chồng⁽¹⁾.

Đó là trường hợp của ông bà Peter Attardo. Sau đại chiến vừa rồi, ông giải ngũ, vốn không có nhiều mà nghề chắc chắn trong tay cũng không. Ông mua được một chiếc xe rồi ai muốn mượn thì cho ông hay, ông sẽ chở. Khách hàng mỗi ngày một tăng vì ông đúng hẹn và mau mắn. Nhưng mắc lái xe, còn làm sao ở nhà để tiếp khách được nữa? Vợ ông bèn lãnh việc giữ điện thoại ở nhà để ghi những nơi kêu mượn xe.

Bây giờ công việc của ông thịnh vượng, ông phải mượn một người lái xe. Mặc dầu có ba con nhỏ, phải làm lấy việc nhà mà bà vẫn thay ông tiếp khách. Ông nói:

(1) Coi gương bà Gilbreth trong cuốn *Tổ chức gia đình* của Nguyễn Hiến Lê.

“Tôi tiền đâu mà mượn người giữ điện thoại được, vả lại người nào chịu khó chiều khách hàng bằng nhà tôi? Nhà tôi biết rõ tên địa chỉ của mỗi người, mà khách hàng tin rằng nhà tôi không khi nào gạt họ, nếu tôi đi xa không về kịp nhà tôi tắt cho họ hay và tìm cho họ xe của hãng khác, chứ không bắt họ mất công đợi vô ích. Không có nhà tôi, tôi có làm gì được?”

Còn bà thì nói: “Một người đàn bà không khi nào bận việc tới nỗi chồng cần mình giúp mà không thể giúp. Nếu mình muốn, thì luôn luôn có cách thu xếp. Tôi tổ chức việc nhà để có thì giờ giúp nhà tôi, mà chẳng hại gì cả, trái lại là khác”.

Nhiều bà không có con, hoặc con đã lớn, thích tới tận chỗ làm việc của chồng để giúp chồng, như bà Bela Balas. Chồng bà là một bác sĩ có danh, đông thân chủ. Một hôm cô thư kí của ông xin thôi, ông lúng túng, không biết làm sao. Bà sẵn sàng lại giúp ông trong khi đợi kiếm cô thư kí khác. Bà làm việc đặc lực quá và từ hôm đó, cứ sáng làm việc nhà, chiều lại phòng tiếp khách của chồng để giúp chồng.

Ông Balas nói: “Nhà tôi không phải chỉ làm việc như một thư kí thường mà săn sóc đến thân chủ của tôi cũng như tôi săn sóc họ vậy”.

Vậy bất kỳ công việc gì của chồng, sự giúp đỡ của vợ cũng vô cùng quý báu. Hai người đều có lợi chung, sống đời với nhau, chứ không phải chỉ cộng sự với nhau trong những giờ làm việc, cho nên vợ giúp chồng bao giờ cũng nhiều hơn, cần thận hơn là người ngoài giúp.

Giúp chồng thành công

Biết bao danh nhân đã được vợ giúp như vậy.

Tiểu thuyết gia, Anthony Trollope nói rằng bao giờ vợ ông cũng đọc bản thảo của ông trước khi đưa cho nhà xuất bản, mà như vậy “có lợi cho độc giả, nhất là có lợi cho danh tiếng của tôi”.

Alphonse Daudet sợ hôn nhân, cho nó có thể làm sức tưởng tượng của ông kém đi và làm cho ông chỉ trông thấy những cảnh buồn thảm trong đời. Nhưng từ khi gặp cô Julie Allard, ông thay đổi ý kiến. Bà Daudet phán đoán rất đúng và ông nghe theo những lời phê bình của bà. Anh ông nói: “Chú Alphonse không khi nào viết một trang mà không đưa cho thím ấy coi lại và lần nào chú ấy cũng sửa đổi cho lời văn nhẹ bớt đi theo ý của vợ”.

Nhà vạn vật học Thụy Sĩ Huber mà những công trình nghiên cứu về loài ong rất giá trị, từ hồi mười bảy tuổi. Vợ ông thúc đẩy ông nghiên cứu vạn vật học, đem tài nhận xét ra nhìn thay ông và giúp ông nổi danh.

Nếu không biết qua loa về công việc hay nghề nghiệp của chồng thì rất khó giúp chồng một cách thông minh được, càng biết nhiều, sự giúp chồng càng quý báu và công hiệu.

Không giúp chồng được một cách trực tiếp, ta cũng có thể giúp cách này hay cách khác, nếu biết qua loa về công việc của chồng.

Một cô đào chính trong một vở hài kịch cổ điển khi đi ngủ cũng cấp một cuốn sách luật dày, cuốn sách mà ý trung nhân của nàng đang học. Các anh nàng hỏi nàng

thì nàng đáp: “Tôi không muốn anh ấy - tức ý trung nhân của nàng - biết những điều mà tôi không biết”.

Gần đây người ta thấy cần cho vợ biết công việc của chồng nên trong các kỹ nghệ người ta đã có khuynh hướng làm cho vợ các nhân viên lưu tâm đến công việc của chồng để năng lực của chồng tăng lên.

Tất nhiên là vợ một nhân viên quan trọng khó biết hết được công việc của chồng, nhưng vẫn có thể biết được các đại cương và một hãng buôn lớn nợ đã có ý, mỗi tháng hai lần, gửi những cuốn sách nhỏ cho vợ các nhân viên coi mà biết được công việc của hãng, vì hãng tin rằng nếu các bà ấy đọc thì tất để ý đến kết quả của chồng và thúc chồng bán mạnh lên.

Một người đàn bà ham mê công việc của chồng chẳng những giúp chồng mà còn giúp cho chủ hãng nữa.

Một xưởng Thụy Sĩ chế tạo máy móc, khí cụ tổ chức những ngày mời vợ nhân viên tới thăm xưởng; kết quả lạ lùng, vì nhiều ý kiến mới mẻ đã được các bà ấy đề nghị sau những cuộc thăm viếng đó, và nhờ vậy mà sức sản xuất tăng lên.

Nhiều xưởng Mỹ cũng theo cách đó và kết quả cũng tốt. Tại một xưởng lớn đóng giày nợ, trong khi vợ nhân viên đi thăm, một bà đứng ngó cái máy của chồng mình làm một hồi lâu rồi nảy ra một ý kiến là nếu lắp một cái bàn đập vào thì làm đã mau hơn mà đỡ phí sức hơn. Người chồng nói lại với chủ, chủ làm theo, năng

Giúp chồng thành công

lực sản xuất tăng lên được hai chục phần trăm và cặp vợ chồng đó được thưởng một số tiền là 350 mỹ kim (tức gần vạn ba bạc).

Giúp chồng như vậy, người vợ được quyền chung hưởng cái vui thành công với chồng.

Mỗi khi cầm tới bộ *Chiến tranh và Hòa bình* tôi nghĩ đến bà Tolstoi đã có công chép tay bảy lần tác phẩm vĩ đại đó. Thực là một người vợ quý báu?⁽¹⁾

Vậy xin bà nhớ rằng muốn giúp chồng phải:

- 1) Biết càng nhiều càng tốt về nghề của chồng.
- 2) Tiếp tay chồng trong những việc lặt vặt bận bịu cho đời sống để chồng đem toàn lực ra làm việc.

(1) Bộ đó dày trên ngàn trang. Nhưng về già, bà vì ghen tương mà làm ông khổ.

CHƯƠNG IX

CƯ XỬ VỚI CÔ THƯ KÍ CỦA CHỒNG RA SAO⁽¹⁾

Một cô thư kí giỏi khi làm việc, chỉ có mỗi một mục đích là tìm cách giúp được nhiều lợi cho ông chủ. Cô ấy phải tận tâm làm cho công việc hàng ngày của ông chủ được dễ dàng, không gặp trở ngại, phải đoán trước ý muốn của ông, chịu tánh tình gắt gỏng của ông. Cô làm đủ các công việc, từ việc gọt bút chì cho ông, tới việc tiếp khách, ngăn cản những kẻ quấy rầy làm mất thì giờ của ông. Địa vị của cô thực quan trọng, công việc làm ăn thịnh hay suy một phần là nhờ cô, và chức vụ của cô là làm cho mọi việc trôi chảy dễ dàng.

(1) Bên Âu - Mỹ, nghề đánh máy chữ và thư kí phần nhiều do phụ nữ làm; hầu hết các nhà doanh nghiệp, các ông chủ sở đều có một cô thư kí riêng và những cảnh bà chủ kì thị cô thư kí là việc rất thường xảy ra, làm hại cho hòa khí trong gia đình, nhất là cho sự thành công của ông chồng, nên tác giả viết chương này để khuyên các bà ấy cách cư xử với cô thư kí của chồng.

Ở nước mình, đã có một số ít nhà doanh nghiệp mướn thư kí riêng và bác sĩ nào cũng có một vài cô nữ điều dưỡng giúp việc. Các bà vợ các vị đó nên đọc chương này mà tôi đã bỏ bớt ít câu không hợp với tình trạng xã hội mình lắm.

Giúp chồng thành công

Thái độ của người vợ đối với cô thư kí của chồng nên ra sao? Người vợ và cô thư kí đều có chung một mục đích: giúp chồng hoặc chủ thành công và tiến cao trên cái thang xã hội. Nếu đừng coi nhau như kinh địch mà liên hợp với nhau thì kết quả của mỗi bên vì sự ảnh hưởng tốt đến người đàn ông, sẽ tăng lên gấp đôi chứ không bị giảm đi.

Thường khi người vợ và người thư kí ghen nhau, cô thư kí cho rằng bà chủ duy kỉ, không phải việc của bà, bà cũng xen vô; còn bà vợ không chịu cho một người đàn bà khác có ảnh hưởng gì tới chồng mình.⁽¹⁾

Tôi đã làm thư kí và làm vợ, nên có thể đứng ở cả hai phương diện mà công tâm xét. Kinh nghiệm của tôi cho tôi thấy rằng sự hòa hợp trong khu vực đó phần lớn là tùy thái độ của bà chủ. Muốn giữ chỗ của mình, các cô thư kí thường phải lấy lòng mọi người (kể cả bà chủ).

Do ý đó mà tôi muốn khuyên các bà chủ ít điều để tránh những sự xích mích và hợp tác với cô thư kí của chồng trong tinh thần xây dựng.

1) Chúng ta có thể không ghen tuông, điều ấy rất dễ.

Không phải tại chúng ta tin rằng chồng chúng ta là thánh cả đâu. Thực ra là tại chồng chúng ta hay gắt gỏng và bận việc quá, nên ở hăng ít khi có vẻ dễ thương. Tôi đã có nhiều cơ hội nhận xét các cô thư kí và chỉ thấy có mỗi một cô làm cho ông chủ mê.

(1) Ở bên mình ít khi như vậy, vì ít có nữ thư kí giỏi và các cô thường không làm lâu ở một nơi mà có ảnh hưởng lớn đến công việc của ông chủ được.

Khi chồng có công việc gấp phải ở lại phòng giấy trễ thì một người vợ bình thường nên vui vẻ vì chồng được có người giúp đỡ.

2) Đừng ganh tị với dung nhan và công việc của cô thư kí.

Cô thư kí nào cũng phải trang điểm, ăn bận cho đẹp mắt mà ai cấm bà tô điểm nhan sắc hơn các cô ấy nhất là bà có nhiều tiền hơn, lại nhiều thì giờ hơn.

Người đàn ông nào cũng muốn cho cô thư kí của mình tươi đẹp để phòng giấy được thêm vui vẻ, như vậy không nhất định đã phải là háo sắc.

Có những bà ganh với địa vị của cô thư kí và nói: “Người ta sung sướng quá mà! Được ngồi trong phòng giấy để sửa soạn nhan sắc và làm duyên với đàn ông! Mà lại được phát lương để làm công việc đó nữa!”

Nhưng các bà đó nên nhớ rằng chính các cô ấy lại thêm địa vị của các bà. Hầu hết cô nào cũng chỉ mong có chồng rồi ở nhà nuôi con và bỏ cái nghề thư kí. Vả lại công việc của các cô không dễ dàng như người ta tưởng, có khi khó nhọc lắm; các cô không được tự chủ, yên ổn, vui vẻ như các bà.

3) Đừng sai vặt các cô ấy, như mua giấy hát, mua hàng may áo cho bà vì các cô làm việc cho ông chứ không phải cho bà.

4) Đừng tỏ vẻ bề trên, mà cũng đừng thân mật quá.
Câu hách dịch: “Tôi là vợ ông chủ, cô chỉ là người làm

Giúp chồng thành công

công” bây giờ không còn hợp thời và ta thấy nhiều cô thư kí có giáo dục hơn những bà tự cho mình là lớn, là sang.

Trái lại, một thái độ thân mật quá có thể làm cho cô thư kí ngượng, nếu cô ấy biết giữ địa vị của mình. Nên tự nhiên, giản dị, tự xét nếu ở địa vị cô ấy thì bà muốn được đãi ra sao mà đãi với cô ấy như vậy.

5) Tỏ vẻ biết ơn cô, mỗi khi cô giúp được việc gì.

Ai cũng muốn được khen nếu mình đáng được khen. Dù bà không nhờ cậy thì cô thư kí cũng có lúc giúp bà. Chẳng hạn cô thư kí của nhà tôi giữ phòng ở khách sạn, mua giấy hát cho nhà tôi, và tôi cũng được nhờ lây, nên tôi cảm ơn cô và thỉnh thoảng tặng cô một món quà.

Tóm lại, xin bà nhớ năm qui tắc chính sau này:

- 1) Đừng ghen tương
- 2) Đừng ganh tị địa vị của cô
- 3) Đừng sai vặt cô
- 4) Đừng tỏ vẻ bà chủ mà cũng đừng tỏ vẻ thân mật quá
- 5) Nên cảm ơn cô mỗi khi cô giúp được việc gì.

CHƯƠNG X

THÚC CHỒNG LUÔN LUÔN HỌC THÊM

Thưa bà, ông nhà có hi vọng được thăng chức không? Nếu không thì phải làm cách nào? Và bà, bà có nghĩ đến điều đó không?

Hồi mới bước vào một nghề, rất ít người thông thạo để làm được những việc quan trọng mà mười, mười lăm năm sau có hi vọng được làm, cho nên phải vừa làm vừa học thêm mới mong tiến được.

Một nhà xã hội học Mĩ, Lloyd Warner nói rằng người ta sở dĩ có ước vọng là vì tin có thể tiến tới trên đường đời và một trong những cách công hiệu hơn cả để thực hiện ước vọng đó là học.

Sự học là chìa khóa của thành công. Các công ti nên nghĩ đến tương lai các nhân viên, mở những lớp dạy thêm cho họ học để họ có thể thăng chức. Nhiều công ti đã làm như vậy, mở lớp, mướn giáo sư dạy nhân viên, hoặc khuyến khích, giúp đỡ, trọng dụng những người tự học.

Giúp chồng thành công

Và nhiều người đã thành công lớn nhờ chịu khó học thêm ngoài giờ làm việc, chẳng hạn ông Charles Frost, làm một người thợ giày nhỏ ở tỉnh, mỗi ngày học thêm một giờ mà thành một nhà toán học đại danh.

John Hunter, thợ mộc, mỗi đêm chỉ ngủ bốn giờ, học khoa giải phẫu và nổi danh.

John Lubbock, công việc tại ngân hàng bận bịu mà còn nghiên cứu về Tiền sử và tìm tòi được nhiều.

George Stephenson đêm học thêm toán và chế được đầu máy hỏa xa.

James Watt vừa làm thợ vừa học Hóa học và Toán học sau chế tạo được máy chạy bằng hơi nước.

Nếu những vị đó chịu an phận thủ thường thì đã thiệt cho thế giới biết bao! Trên đời này, nếu cứ sống đủ ăn rồi là mãn nguyện thì không thể nào đời sống cải thiện được.

Mà người đàn bà có thể giữ chức vụ gì để thúc đẩy chồng tự cải thiện hầu tiến tới? Nếu chồng còn do dự hay chưa nghĩ tới thì ảnh hưởng của vợ rất quan trọng, có thể định đoạt tất cả.

Chẳng hạn một người đàn ông muốn học thêm buổi tối để cải thiện đời sống và tiến cho mau, vợ người đó phải nhận cái tình cảnh lẻ loi mỗi buổi tối, đừng cần nhàn mà kiếm việc làm có ích cho quên thời giờ, nếu không, chồng sẽ khó chịu, không để hết tâm trí vào sự học có khi phải bỏ dở sự học vì chịu không thấu những lời than van, oán trách không ngớt của vợ. Nhiều bà không hiểu

rằng chồng mình cứ đứng lì một chỗ, không tiến được, một phần lớn là lỗi tại mình.

Những bà như vậy nên ngó chung quanh và sẽ thấy rằng những người đàn ông đã thành công không phải mới sinh ra đã giàu sang, tài giỏi đâu. Họ phải học, làm việc để biết thêm, kinh nghiệm nhiều rồi mới thành con người có giá trị. Một người đàn ông dù có bằng cấp cao nhất đi nữa cũng vẫn phải học thêm để biết những kỹ thuật mới, luật lệ mới để người khác khỏi thắng mình khi cạnh tranh với mình. Một y sĩ mới nói với tôi rằng ông không có đủ thì giờ để học thêm những phát minh mới, những phương pháp trị liệu mới vì khoa y học tiến mau quá.

Tất nhiên là trong một hãng, có ông giám đốc thì cũng phải có những người phụ tá làm những công việc ít quan trọng, nhưng có ai bắt buộc ta cứ phải giữ một chức nhỏ, nếu ta đủ kiên nhẫn tìm mọi cách để xuất đầu lộ diện?

Tôi biết một luật sư trẻ tuổi đã có hồi phải đào đất mướn để sống vì không biết làm gì khác. Ông tên là Herwig, mới đầu làm công cho Kansas City, sau vô hãng Shell, năm sau ông cưới cô Evelyn Ingle, ái nữ của ông thị trưởng châu thành ông ở. Rồi tới thời kỳ kinh tế khủng hoảng ông bị đuổi, vì chỉ biết nghề cạo giấy mà việc cạo giấy lúc đó không cần thiết. Không có cách nào tìm được việc làm, ông đành đào hầm mướn để kiếm ăn. Dưới đây là lời ông kể với tôi.

Giúp chồng thành công

“Tôi gắng sức mở nổi một sân gôn⁽¹⁾ nhỏ xiu mà tôi trông nom lấy; nhờ số lương của nhà tôi, chúng tôi sống qua hàng ngày được vài năm. Rồi tôi trở lại hãng Shell, người ta đưa tôi đi Tulsa; chẳng biết gì về kế toán mà tôi phải giữ sổ sách kế toán. Tôi đành phải học kế toán mà học gấp cho hãng khỏi thấy là mình dốt đặc. Tôi học từ buổi tối. Đó là quyết định có lợi nhất trong đời tôi vì nó giúp tôi bổ túc nhiều chỗ thiếu sót trong sự học.

Sau ba năm làm việc, lương tôi tăng gấp đôi. Tôi bèn theo học ban Luật ở Đại học Tulsa, luôn trong bốn năm, cũng vào buổi tối. Tôi đậu cử nhân, trình luận đề rồi làm luật sư.

Nhưng tôi vẫn chưa mãn nguyện, lại học thêm buổi tối để chuyên về công pháp. Ba năm sau tôi đậu tiến sĩ và bây giờ tôi làm luật sư ở xứ Oklahoma. Lương tôi ngày nay gấp mười hai lần hồi mười hai năm trước, nghĩa là hồi mà tôi đào đất mướn”.

Một người muốn học thêm, có đủ cương nghị dùng hết sức lực và thì giờ vào việc học mà được người vợ chịu nhận cái cảnh vắng chồng mỗi tối, thì thành công được như vậy đó.

Làm suốt ngày, về nhà lại học tới nửa đêm là một việc không phải ai cũng làm được; phải có người thân hiểu biết và khuyến khích mới đủ kiên nhẫn tiến trên con đường khó khăn đó. Nếu không, sẽ dễ sinh nản chí

(1) Tiếng Anh là golf, một lối đánh cầu trên bãi cỏ rộng.

ngghi ngờ tự hỏi: “Học mà có nên công trạng gì không đây?”. Rồi sự mệt nhọc cũng có thể làm cho ta bỏ dở.⁽¹⁾

Mà đối với người vợ cũng không phải là việc dễ, nhất là khi vợ chồng mới cưới nhau, vì lúc đó người đàn bà ham vui, ham giao du, sợ cái cảnh “góa bụa” mỗi buổi tối mà sinh chán nản buồn rầu.

Tốt hơn hết là vợ cũng lập một chương trình học và nếu có đủ tiền thì vợ cùng theo học một lớp với chồng để giúp chồng một cách đặc lực và thông minh. Vợ cũng có thể học một môn có liên lạc với môn của chồng để đem sự hiểu biết của mình bổ túc sự hiểu biết của chồng. Lại cũng có thể tùy thị hiếu và khả năng của mình mà học một môn hoàn toàn khác môn của chồng.

Vả lại khi hai vợ chồng cùng đến lớp với nhau thì học là một nguồn vui vô cùng.

Bà nào có con nhỏ tuổi tất không thể theo cách đó được, nhưng trong khi chồng đi học, cũng nên cho óc làm việc, như mượn sách ở thư viện về đọc trong lúc con ngủ.

Nhà tôi có lần hỏi một giáo sư một viện bác cổ đã tổ chức một triển lãm về loài cá voi, xem phải mất bao lâu thì một người chưa biết gì về cá voi, thành được một nhà chuyên môn về cá voi, nếu mỗi tuần bỏ ra ba, bốn tối để học tất cả các sách, báo về loài cá đó. Vị giáo sư đó đáp: đọc như vậy chỉ ba tháng đã biết rộng lắm và sáu tháng thành nhà chuyên môn về cá voi rồi.

(1) Theo tôi, muốn bền chí, phải tiến từ từ; nên đọc thêm *Sống 24 giờ một ngày* của A. Bennett (Nguyễn Hiến Lê dịch) đầy những lời khuyên thực tiễn vì tác giả rất hiểu tâm lí của phần đông chúng ta.

Giúp chồng thành công

Tôi biết bà không hăng hái học về loài cá đó, nhưng thế nào chẳng có một vấn đề mà bà thích và muốn biết thêm, thế thì sao không lợi dụng những lúc ông nhà đi học thêm, ở nhà bà được rảnh mà tìm hiểu về vấn đề bà ham đó? Không có tiền học tư thì đã có sách của thư viện, chỉ cần xin một tấm card là cả cái kho tàng hiểu biết, khôn ngoan của loài người sẽ thuộc quyền sử dụng của bà.

Học ở trường không đủ. Phải học lấy tùy theo sự phát triển về tinh thần của ta. Những sự hiểu biết của ông ngày một lớn là do công việc ông làm hoặc muốn làm. Khu vực học hỏi thật mênh mông tha hồ mà lựa chọn.

Đối với một người vợ, điều quan trọng nhất là nhận thấy rằng chồng phải học thêm mới có thể tiến lên trên mực trung bình được, và muốn vậy, vợ phải giúp chồng cho đến khi thành công. Thì giờ và tiền bạc dùng để học là số vốn nó làm cho tương lai của gia đình được vững vàng.

Khi chồng phải học thêm trong nhiều năm, muốn cho khỏi chán nản vì phải hi sinh nhiều tiêu khiển, người vợ nên tự nhủ rằng phần thưởng của sự hi sinh đó sẽ xứng đáng vì chồng mình biết tự tạo lấy cuộc đời thì thế nào cũng thành công.

Bà không tin như vậy ư? Tôi xin dẫn vài thí dụ trong số những danh nhân. Nguyên Tổng thống Herbert Hoover, mồ côi sớm, là con một người thợ rèn ở ruộng. Paul Hoffman, mới đầu xách đồ cho hành khách ở ga Nữ Ước, bây giờ làm giám đốc hãng xe hơi Studebaker.

Pasteur là con một người thuộc da ở Dole. Thân sinh ông Vincent Auriol bán bánh mì rồi còn vô số danh nhân khác hồi nhỏ cũng bán hàn.

Ông nhà cũng có thể tiến những bước lớn trên đường thành công nếu bà chịu nâng đỡ, khuyến khích.

Một người càng có giá trị lại càng ham học thêm. Vị Đại sứ của Mĩ ở Liên hiệp quốc gần đây bảo tôi rằng ông mới học lớp “đọc nhanh”⁽¹⁾ để có thể đáp hàng đồng thư từ ông nhận được mỗi ngày.

Vậy nếu ông nhà muốn học thêm thì bà nên lấy làm sung sướng và khuyến khích ông mọi cách cho ông đừng đổi ý, vì lần lần phần thành công của ông sẽ tăng lên. Ông Lawrence Lowell, một trong những vị khoa trưởng nổi danh nhất của Đại học Harvard, nói:

“Chỉ có mỗi một cách hiệu nghiệm để mở mang tư tưởng của một người là chính người ấy phải muốn mở mang nó. Người ta có thể hướng dẫn, giúp đỡ người đó, nhất là chỉ cho những đầu đề để suy nghĩ. Nhưng chỉ những sự hiểu biết do kinh nghiệm của bản thân người đó mới có giá trị và nên có. Và người đó gắng sức bao nhiêu để hiểu biết thì tư tưởng người đó giúp người đó được nhiều bấy nhiêu”.

(1) Ở Mĩ có lớp dạy cách chỉ đưa mắt nhanh trên một trang giấy là hiểu đại ý trang đó, lớp ấy gọi là lớp đọc nhanh

CHƯƠNG XI

SẴN SÀNG NHẬN NGHỊCH CẢNH

Ông Joseph Eisenberg làm hăm lăm năm trong một hãng giặt ủi, rồi một hôm bị đuổi. Ông đã lớn tuổi mà chẳng biết một nghề gì đặc biệt nên rất khó kiếm việc. Gia đình ông lo lắng về tương lai lắm thì một hôm, tự nhiên có người nhường cho ông quản lí một tiệm bánh mì. Giá cả phải chăng, nhưng mua xong tiệm thì ông hết tiền.

Thế là phải làm lại cuộc đời. Không có tiền mượn người bà Eisenberg hăng hái làm lấy. Ngoài công việc nội trợ, bà phải trông cửa hàng.

Nấu cơm, giặt ủi, quét tước, tính tiền, rồi lại coi cửa hàng từ tám đến mười giờ một ngày, người nào như vậy mà không chán nản? Nhưng bà nói với tôi:

“Tôi vui vẻ làm vì chỉ có cách đó là nhà tôi làm lại được cuộc đời. Bây giờ cảnh nhà khá hơn nhiều. Năm năm nay công việc phát đạt, chúng tôi đã có thể sống một cách hơi phong lưu và chúng tôi tự đắc đã tự gây dựng nên, chẳng nhờ một ai”.

Biết bao gia đình khác ở trong cảnh ngộ đau lòng như khi ông Eisenberg thất nghiệp, đã lụn bại trong nỗi cùng quẫn chỉ vì người vợ không đủ can đảm chống lại với nghịch cảnh!

Thực vậy, nhiều bà vợ cho rằng chồng phải lãnh hết trách nhiệm lúc thịnh cũng như lúc suy. Họ quên rằng có khi chỉ cần tiếp tay một chút là đẩy được chiếc xe ra khỏi chỗ lầy.

Dưới đây là chuyện một người đàn bà khác cũng đã can đảm vượt nổi một bước khó khăn. Bà Coleman vừa giữ công việc cũ của mình, vừa giúp chồng trong công việc của chồng để cho tài chánh trong nhà được khả quan.

Bà làm điều dưỡng. Năm 1936, thành hôn với ông Bill Coleman, ông này đương học thêm buổi tối để lấy một bằng cấp.

Bà vẫn là điều dưỡng để giúp chồng học. Bà tin cũng như ông, có phần hơn ông nữa, cái giá trị của sự học. Bà không để cho ông nghỉ một buổi học nào. Cái buổi tối mà bà sinh con gái, bà nhờ ông đưa bà đến nhà Hộ sinh rồi nhất định bảo ông cứ đi học như thường. Sau sáu năm ông thi đậu. Mẹ ông, vợ ông, em gái ông đều dự cuộc phát bằng cấp và người nào cũng tự đắc.

Khi ông bán xong, bà cũng giúp ông: bà nấu bếp bằng xoong cho khách hàng thấy còn ông thì bán hàng.

Rồi ông thân sinh ra ông Bill Coleman mất, để lại một nhà máy in cho hai người con trai. Ông bà Bill mua

Giúp chồng thành công

lại phần của em để làm chủ nhà máy. Muốn vậy phải vay tiền ngân hàng.

Bà lại trở lại làm điều dưỡng cho có thêm tiền. Buổi tối và các ngày chủ nhật, bà giúp chồng giữ sổ sách. Bà bảo tôi:

“Tôi sung sướng lắm vì nếu mọi sự như ý, và nếu trời cho chúng tôi mạnh khỏe thì chỉ trong năm năm chúng tôi trả hết nợ và hoàn toàn làm chủ nhà máy in. Lúc đó tôi mới chuyên lo việc nội trợ”.

Bà Coleman tiêu biểu cho hạng đàn bà biết cộng tác với chồng, trong lúc khó khăn giúp chồng cả về vật chất lẫn tinh thần.

Trên thực tế, những sự cộng tác như vậy thường không bền nhưng công hiệu lạ lùng.

Nhiều sự khó khăn trong gia đình như bệnh tật, thiếu thốn, hoặc chồng mất việc, bắt buộc người vợ phải kiếm tiền. Như vậy mới là hoạn lạc có nhau mà hoạn nạn cũng có nhau.

Tôi biết một bà trong hoàn cảnh đó đã thành công đến nỗi đời sống của cả gia đình thay đổi hẳn.

Ông Stern là đại lí một hãng buôn, mấy năm trước ông đau nặng phải bỏ việc làm để nghỉ ngơi. Nhà thì đông con, đã ba đứa, lại sắp sanh một đứa nữa nên bà Stern rất lo lắng.

Bà xét lại tài bán hàng của bà, không thấy nó lớn gì lắm. Bà cũng chẳng biết gì về công việc của chồng mà cũng chưa hề làm trong một phòng giấy, chỉ có tài nấu

nướng, rất thích làm cỗ và bánh cho trẻ. Lúc nào tới nhà bà cũng thấy bà đang làm bánh để tặng bạn.

Bà định làm bánh bán để giúp chồng, hỏi ý bạn bè ai cũng khuyên rất nên và đặt bà làm bánh cho đám giỗ đám tiệc. Bánh rất ngon mà bà có nhiều ý mới mẻ nên bán rất chạy. Khách hàng mỗi ngày mỗi đông, bà phải mượn người giúp sức. Bà làm bánh ngay trong nhà, nên chồng và con đều tiếp tay. Rồi bà nấu cả cỗ bàn, trông nom những cuộc tiếp tân cho khách hàng, lo lắng đủ mọi việc.

Bây giờ công việc khuếch trương tới nỗi bà phải mượn thêm nhiều người để nấu nướng và giao cỗ cho những khách hàng ở xa tới sáu chục cây số. Bà mượn luôn cả ông nữa để coi việc mua bán và sổ sách. Thành thử mới đầu chỉ muốn làm nho nhỏ để có thêm tiền chi tiêu thì sau đã thành một tiểu công nghệ nuôi cả gia đình một cách phong lưu. Bà thú với tôi:

“Tôi ghét các con số lắm, không biết làm một toa hàng nữa nên để nhà tôi lo hết công việc kế toán. Tôi còn mắc chế ra những món ăn và trông nom cho đầu bếp làm. Được chồng lo cho công việc giấy tờ, thực là dễ chịu”.

Không ai biết chắc tương lai sẽ ra sao, cảnh túng thiếu có khi hiện ra thành linh. Lúc đó, người vợ phải tìm cách kiếm thêm tiền cho gia đình thoát con quần bách.

Tại sao ngay từ bây giờ, bà không nghĩ trước đi, nếu gặp nghịch cảnh như vậy là sẽ làm cái nghề gì hợp với khả năng của bà?

TÓM TẮT PHẦN THỨ BA

Bốn cách để giúp chồng:

- 1) Biết rõ nghề của chồng để nếu cần để giúp chồng
- 2) Khéo giao thiệp với cô thư kí của chồng
- 3) Khuyến khích chồng mỗi ngày học thêm
- 4) Sẵn sàng đối phó với nghịch cảnh, chịu làm việc để kiếm tiền giúp chồng, nếu cần. Tìm khu vực nào có thể hoạt động thêm nữa.

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ TƯ

**LÀM SAO THÍCH NGHI
VỚI MỘT TÌNH THỂ MỚI**

CHƯƠNG XII

LÀM SAO LĂN LÓC MÀ VẼN VUI VẼ

Các ông giám đốc các phòng nhân viên thường phàn nàn vì những bà cứ trối buộc chồng ở một chỗ không muốn thấy chồng thay đổi công việc, để giữ được đời sống phẳng lặng và thói quen hàng ngày. Một ông bạn tôi gọi những bà đó là những “em bé nhè” và cho các bà là cái tai nạn lớn nhất của đàn ông.

Một ông chủ sự một hãng quan trọng một hôm nói với tôi rằng một thanh niên đầy tương lai, hãng cho thăng chức mà không chịu vì cô vợ không muốn đi tỉnh khác. Chàng gắng sức mấy năm để được thăng chức rồi đột nhiên ước vọng của chàng sụp đổ chỉ vì cô vợ bảo không thể xa cha mẹ, bạn bè, ông mục sư đã biết cô từ lâu và anh thợ đã quen uốn tóc cho cô.

Tôi vẫn biết phải có chút can đảm mới có thể gom đồ đi tới một nơi xa lạ khi vừa mới ở ấm chỗ, mới quen với đời sống nơi mình ở, nhưng gia đình nào cũng phải chịu nổi những sự thay đổi như vậy. Biết bao gia đình binh sĩ không chịu nổi nỗi mệt nhọc vì cứ phải đổi trại hoài. Đời sống đó bắt ta luôn luôn gắng sức để lập lại

khung cảnh gia đình trong những hoàn cảnh khó khăn và một không khí chán nản.

Nhưng một người đàn bà biết tùy nghi có thể lợi dụng những nỗi khó khăn về vật chất đó.

Bà Cushner kể chuyện những cuộc phiêu lưu của bà như sau:

“Hai năm trước, nhà tôi là sĩ quan trừ bị ở hải quân được lệnh nhập ngũ. Nghĩ tới cảnh phải bỏ nhà cửa ngăn nắp như vậy mà theo chồng đổi chỗ ở luôn luôn với con mọn trong tay, tôi có cảm tưởng là gặp một cảnh đại biến, là sẽ phải gặp những gian truân nhất trong đời mà cái đời sống vui vẻ đã hết, chỉ còn những lo lắng.

Bây giờ tôi đã nhiều lần đổi chỗ và thấy rằng hồi ấy tôi chẳng khác nào một em bé hư vì được quá nuông chiều. Nhà tôi sắp được giải ngũ và chúng tôi dự tính để định cư đây. Được ở yên một chỗ ai chẳng thích, nhưng tôi vẫn hối tiếc cái đời trôi giạt đó, nó không phải là không thú. Vì nhờ nay đây mai đó mà tôi được biết nhiều người và tập sống chung với họ. Tôi đã hiểu họ hơn, dễ dãi hơn đối với những người suy nghĩ khác tôi. Tôi đã tập khinh thường những cái buồn bực vụn vặt hàng ngày. Và nhất là tôi đã thấy rằng hạnh phúc trong gia đình không do sự tiện nghi về vật chất mà do lòng thương yêu nhau, do sự gắng sức chung để tạo một không khí vui vẻ. Điều cốt yếu là biết lợi dụng tình thế”.

Nếu bà phải bỏ chỗ ở đã quen thuộc để tới một tỉnh lạ:

Giúp chồng thành công

1) Bà đừng nên hi vọng rằng chỗ mới sẽ giống chỗ cũ vì châu thành, dân cư tình thế thường mỗi nơi một khác; bà đừng thất vọng nếu công việc mới của ông có vẻ không bằng công việc cũ vì có thể rằng ông sẽ dễ thăng chức hơn.

2) Bà đừng nên buồn bã nhớ nơi ở cũ.

Bà nên rán lợi dụng tới cực điểm hoàn cảnh mới và kết quả sẽ làm cho bà ngạc nhiên.

Có hồi nhà tôi phải diễn thuyết trọn một mùa hè trong một đại học. Mùa đó, khách sạn đã chật cả, chúng tôi phải ở trong một căn nhà mới cất vợi cho những gia đình có chồng mới giải ngũ. Nhà thì xấu xí, như cái hộp quẹt, tôi thú thực là chẳng ham ở chút nào.

Vậy mà tôi đã sống trong đó những ngày rất thú vị, nó cho tôi một kinh nghiệm say mê; công việc nhà chẳng có gì mà hàng xóm thì tốt. Thấy những cặp vợ chồng trẻ, nhiều cặp đã có con, mỗi buổi sáng đi học, tôi mắc cỡ rằng ngày đầu đã lo ngại vô lí. Mùa hè đó chúng tôi làm quen với nhiều bạn quý và thấy rằng thành công và hạnh phúc không tùy hoàn cảnh, trừ khi hoàn cảnh khó khăn đến nỗi không giải quyết nổi.

3) Rán lợi dụng đến cực điểm đời sống mới mà bà phải sống.

Một bà bạn tôi theo chồng tới một tỉnh nhỏ để làm việc. Ông ta sung sướng như lên tiên vì mong chỗ đó từ lâu, nhưng bà vợ mới tới có hai mươi bốn giờ đã xếp vali về nhà cũ, nhất định không chịu ở lại, thành thử mặc

dầu được tăng lương nhiều mà gia đình vẫn không đủ tiêu vì có hai chỗ ở. Sau cùng ông ta phải xin đổi về chỗ cũ chỉ vì bà vợ không chịu thích nghi với tình thế mới.

4) Đừng than thở nhớ tiếc thời cũ.

Bà nên làm quen với nhiều người, vào một hội nào đó, nhất là hội thiện. Đừng phàn nàn về những cái bất mãn; hoán cải nó đi, không được thì quên nó đi. Ở đời có gì vạn toàn đâu.

Bà Robert Watson theo chồng đi khắp thế giới vì ông vẽ bản đồ tìm dầu lửa. Hai ông bà và bốn người con phải ở những miền dã man nhất với những điều kiện rất khó chịu, vậy mà họ lợi dụng hoàn cảnh để tự tạo được ít nhiều tiện nghi vì rất ít gia đình đoàn kết, vui sống như gia đình đó.

Bà Watson cho rằng gia đình không phải là nhà cửa mà trước hết là cái trạng thái tâm hồn và cái quan niệm về mọi việc. Bà nói: "Tôi có thể trong nháy mắt thu xếp hành trang cho hết cả gia đình tôi rồi đi đến chân trời góc biển... Chúng tôi thấy rằng tại nơi nào trên địa cầu cũng có cách cho ta tiêu khiển, học hỏi, chỉ cần tìm ra là thấy.

Chẳng hạn ở Bahamas, một nhà vô địch về môn lặn dạy lặn cho những người tới nghỉ mát và con gái tôi đã nhân dịp học lặn, tấn tới đến nổi thắng trong một cuộc đua. Nếu chúng tôi ở nơi khác, chắc cháu không bao giờ có cơ hội học.

Một ông giám đốc công ti chúng tôi bảo tôi rằng khi đưa một nhân viên đi làm ở nước ngoài, ông chú ý lắm,

Giúp chồng thành công

cần xét xem vợ nhân viên đó có chịu được tình thế mới không. Theo tôi, cách hơn cả là lợi dụng tới cực điểm những cái lạ của các xứ kỳ dị mà đừng ngồi suốt ngày than thở về chỗ ở cũ của mình”.

Nếu công việc của ông nhà bắt ông phải “lăn lóc” thì xin bà vui vẻ theo ông trên con đường mới. Bà sẽ biết được nhiều điều mới, đem về những kỉ niệm mới.

Vậy:

- 1) Đừng nên mong rằng chỗ ở mới giống chỗ ở cũ.
- 2) Đừng lo nghĩ vì sự thiếu những tiện nghi thường ngày, cái đó có quan trọng gì đâu?
- 3) Rán thử thích nghi với đời sống mới, khi nào không được mới chịu nhận là nó không hợp với bà.
- 4) Đừng than thở về dĩ vãng mà rán lợi dụng đời sống mới đến cực điểm.

Những hòn đá lăn mới đi xa được chứ, mà người thì cũng vậy.

CHƯƠNG XIII

ÔNG NHÀ LÀM VIỆC QUÁ

Mới cách đây vài tháng, một ông bạn lại thăm chúng tôi. Ông ta có vẻ mệt nhọc và lo âu. Ông bảo chúng tôi:

“Tôi không biết phải làm cái gì. Từ sáu tháng nay tôi làm việc như trâu, ngày lẫn đêm để tổ chức thêm một chi nhánh cho hãng. Tất nhiên là tôi về nhà khuya lắm, nhưng khi tổ chức xong tôi có thể sống một đời bình thường hơn. Nhưng nhà tôi thấy tới bữa mà tôi không về, tỏ vẻ đau khổ tới nỗi tôi mất cả can đảm, rồi nhà tôi còn trách tôi tối không đưa nhà tôi đi chơi. Sự thành công của tôi thật quan trọng, đối với nhà tôi cũng như đối với tôi, nó có thể thay đổi đời sống của chúng tôi mà nhà tôi không chịu hiểu như vậy. Tôi rất đau lòng, không còn bình tâm để chú ý vào công việc của tôi được”.

Tội nghiệp, ông ta lo lắng quá đến gần như kiệt sức.

Câu chuyện thương tâm ấy làm tôi nhớ lại hồi nhà tôi viết cho xong một cuốn sách. Tôi tự hỏi không biết lúc đó nhà tôi hay tôi là người đáng thương hơn. Nhà tôi làm việc tại nhà mà tôi cũng ít khi thấy mặt vì đêm và ngày cứ ngồi trong phòng giấy mà bôi đen từng xấp giấy.

Giúp chồng thành công

Chúng tôi không đi chơi nữa, ai mời mọc cũng từ chối hết thảy vì chương trình làm việc đã tính từng phút. Cũng may là bạn bè đều hiểu mà lượng thứ cho.

Hồi đó tôi sống lẻ loi, buồn thôi là buồn. Nhưng được cái là tôi nghĩ đến nhà tôi, tìm cách nấu những món ngon cho nhà tôi và bắt nhà tôi nghỉ ngơi, thỉnh thoảng ra sân hóng gió một chút. Rồi tôi đi thăm bạn bè để khỏi mang tiếng là hoàn toàn thiếu xã giao.

Sau cùng, một hôm - mừng quá! - sách viết xong và đời sống chúng tôi lại được bình thường.

Đàn bà chúng ta không thích những lúc chồng cặm cụi làm việc như vậy, mặc dầu nó là cần thiết mà chồng thấy vui. Chức vụ của chúng ta là săn sóc, an ủi chồng, và sống lẻ loi tất nhiên chúng ta buồn rầu, tự hỏi không biết bao giờ đời sống mới được bình thường.

Chúng ta không có những lí lẽ của chồng để ham mê công việc của chồng. Chúng ta thờ ơ với sự thành công hay danh vọng nó có thể tới, nên không dự vào công việc của chồng.

Làm sao quen được với tình thế đó và chức vụ của ta phải ra sao để chồng tận lực làm việc mà thể chất và tinh thần không nao núng?

Dưới đây là vài qui tắc đã giúp tôi được nhiều và chắc chắn sẽ giúp được những người khác trong những hoàn cảnh như tôi.

1) Săn sóc cho sự bổ dưỡng của chồng hợp với công việc nặng nhọc phải làm.

Cho chồng ăn nhiều lần, mỗi lần ít thôi. Nếu chồng nuốt vội vàng mấy miếng cho xong bữa để làm việc, thì nên làm sẵn mấy món nguội để phòng lúc chồng đói. Nấu những món dễ tiêu, mát và coi đẹp mắt. Tối phải làm việc khuya thì bữa cơm tối nên dễ tiêu. Xét xem những thức ăn có đủ bổ không, nếu cần thì hỏi y sĩ.

2) Tìm cách tiêu khiển để khỏi phàn nàn về nỗi chồng không nhìn nhỡ tới mình.

Tập đi thăm bạn bè bà con một mình. Nơi nào mà đi một mình không tiện thì đừng tới.

Trước kia bà vẫn có ý muốn làm công việc gì thì bây giờ nhân cơ hội này mà làm đi. Đi thăm các phòng triển lãm, các viện bảo tàng, nghe hòa nhạc, giúp các hội thiện... hoặc học thêm một môn nào đó.

3) Giảng cho bạn bè hiểu để họ khỏi trách sao chồng không tới. Tỏ cho họ thấy rằng thái độ của chồng rất hợp ý mình.

4) Cho chồng thấy rằng mình thích công việc của chồng và đồng lòng với chồng. Như vậy chồng làm việc hiệu quả hơn mà mình cũng bớt thấy lẻ loi.

5) Tự nhủ rằng tình thế đó chỉ tạm thời và khi công việc xong, đời sống lại vui hơn trước.

CHƯƠNG XIV

CÁCH THÍCH NGHI VỚI NHỮNG HOÀN CẢNH HỜI ĐẶC BIỆT

Tôi biết một bà đã bắt chồng bỏ cái nghề mà chồng yêu vì bà không chịu cho chồng làm việc ban đêm. Người chồng ở trong một ban nhạc có danh, phải làm việc khuya, nhưng kiếm được nhiều tiền, hai giờ sáng mới về ăn cơm tối mà bà vợ không quen được cái đời sống hơi đặc biệt đó. Bà ta nói riết rồi ông ta phải bỏ nghề, mà đi bán các máy dùng về việc nhà⁽¹⁾. Ông ta phải đi chào từng nhà, oán cái nghề đó lắm và tất nhiên chẳng kiếm được bao nhiêu. Hạnh phúc của gia đình đó e sẽ không vững.

Nhưng đàn ông vì nghề nghiệp mà phải sống theo một thời khắc bất thường hoặc trong những hoàn cảnh hơi đặc biệt, càng cần có những người vợ dễ thích nghi.

Vợ những người lái tắc-xi, thủy thủ, phi công, công chức sở hỏa xa... phải quen sống một đời khác thường một chút, nếu không thì gia đình sẽ tan rã.

(1) Như máy hút bụi, máy giặt, bếp điện...

Các kép hát nổi danh thường có đời sống tình cảm rắc rối vì vợ họ không chịu hoặc không muốn cho họ thành công trong một khu vực mà vợ không đóng một vai gì cả.

Những người đàn bà có chồng làm một nghề hơi đặc biệt nên nhớ rằng ở đời không có gì vạn toàn, mà mình phải nhìn thẳng vào tình thế, chịu nhận hoàn cảnh rồi tự tổ chức sao cho đời sống tùy theo hoạt động của chồng (tức của người chủ trong gia đình) và được dễ chịu phần nào.

Nhiều người muốn có chồng bảnh trai làm nghệ sĩ hoặc một nghề tự do, như là văn sĩ, nhạc sĩ, ca sĩ, kịch sĩ. Hồi mười sáu tuổi, tôi mơ mộng được làm vợ một nhà thám hiểm danh tiếng. Nhưng ít khi người ta nghĩ rằng làm vợ một danh nhân không phải là chỉ có việc bận những áo thật sang rồi mỉm cười cho người ta chụp hình.

Bà Lowell Thomas biết rõ điều đó. Chồng bà đã đi khắp thế giới và đời của ông lạ lùng, đầy biến cố như truyện Ngàn lẻ một đêm vậy. Vừa làm kí giả, vừa làm thám hiểm, lại kiêm văn sĩ, ông sống vui vẻ trong cảnh yên lặng, lạnh lẽo ở dãy núi Hi mã Lạp, mà ghét các tờ báo đem máy ảnh tới phỏng vấn chụp hình ông.

Bà Thomas cũng viết văn, rất có duyên, phải tập thích nghi với đời sống của chồng. Sau đại chiến 1914-1918, bà theo ông đi diễn thuyết khắp thế giới, giúp chồng trong mọi việc.

Giúp chồng thành công

Về Mĩ, ông bà định cư nhưng bà có được ở yên đâu, không có người nội trợ nào bận như bà vì khách khứa nối gót nhau tới thăm hoài, nào là các nhà thám hiểm, các phi công, rồi lính, rồi danh nhân bốn bể. Mỗi kỳ nghỉ cuối tuần, trong nhà ông bà phải đãi từ năm chục đến hai trăm khách.

Khi chồng bà đi làm đặc phái viên cho một tờ báo, có lúc ở nhà bà lo lắng ghê gớm, như trong cuộc cách mạng Đức, báo đăng tin chồng bà bị thương trong một cuộc bạo động.

Năm 1926, bà đợi ông ở Ba-lê thì máy bay chở ông bị nạn, rớt ở Y-Pha-Nho.

Gần đây, ông bị thương nặng trong khi xuyên một miền hoang vu ở Tây Tạng. Thổ dân phải khiêng ông hai chục ngày mới tới một châu thành gần nhất. Trong thời gian đó, bà nén lòng trông tin ông, chỉ được biết là vết thương nặng thôi. Riêng tôi, tôi không biết sống cái đời hao mòn về thể chất lẫn tinh thần của bà, tôi chịu đựng được bao lâu. Còn chư vị độc giả của tôi chịu được lâu không?

Người con trai độc nhất của ông bà đã theo gót ông và bây giờ đây, nghe những mạo hiểm của con, bà run lên. Bà hay tin con bà đương ở trong một đồn nhỏ của Pháp tại Đông Dương mà tin tức cho biết đồn đương bị tấn công, mà nếu con bà không còn ở đó thì đã qua Kenya⁽¹⁾, trong miền mà thổ dân Mau-mau đương khùng bố.

(1) Thuộc địa Anh ở Phi châu.

Vậy bà còn cho là làm vợ một danh nhân như bà Lowell Thomas là sướng như tiên trên trời nữa không? Thí dụ ngắn đó cho ta thấy rằng muốn làm vợ một người dị thường thì chính mình cũng phải có những đức tính đặc biệt.

Nhìn một cuộc tiếp rước long trọng, chắc bà thâm nghĩ rằng vợ một chính khách sung sướng lắm, được ôm bó hoa mà “biểu diễn”, tới đâu cũng được tôn trọng, hoan hô.

Nhưng cứ theo lời bà Theodore McKeldin, Thống đốc phu nhân của xứ Maryland, thì địa vị đó có những lúc khó khăn, khó chịu nữa là khác.

Bà thực là một người vợ lí tưởng đối với ông là người hoạt động hăng hái. Bà rất có duyên, thùy mị, ăn nói từ tốn. Bà bảo tôi rằng đời sống trong gia đình bà thay đổi hoàn toàn từ ngày mà chồng bà giữ chức vụ trong chính phủ.

Thực vậy, ông phải dậy sớm, ngủ trễ, không đủ thì giờ làm việc, rồi phải dự tiệc tùng, nên bà ít khi được gặp ông. Bà bèn nghĩ cách, ông đi đâu bà cũng theo đó, nếu có thể được. Bà nói: “Chúng tôi thấy ngay rằng những cuộc du lịch nho nhỏ rất thú và chúng tôi sướng hơn nhiều cặp vợ chồng suốt ngày thấy mặt nhau. Chúng tôi có cảm tưởng là luôn luôn đi nghỉ mát. Và lại cuộc đời xê dịch có những lúc rất lạ lùng để lại cho chúng tôi nhiều kỉ niệm chung”.

Giúp chồng thành công

Những người đàn ông như ông Lowell Thomas và ông Thống đốc McKeldin đã may mắn gặp được những bà vợ đã biết nhận những nỗi bất tiện của danh vọng chứ không phải chỉ cầu hưởng cái vui thú trong đời.

Vậy nếu hoạt động của ông thì hơi khác thường và gây những rắc rối nào đó thì xin bà nhớ những lời khuyên dưới đây:

- 1) Nếu tình cảnh chỉ là tạm thời thì nên vui vẻ nhận đi. Ai cũng có thể chịu được nghịch cảnh trong một thời gian ngắn.
- 2) Nếu tình thế kéo dài thì rán tìm cách thích nghi với nó.
- 3) Nên nhớ rằng ông thành công tức là bà thành công. Ông đã phải cặm cụi làm công việc của ông thì bà cũng nên quen cảnh buồn mà lợi dụng nó.
- 4) Trong đời không có tình thế nào chỉ hoàn toàn có lợi bao giờ. Mỗi nghề có bề phải mà cũng có bề trái và kẻ cần nhẫn nại về những cái họ không thích, lâu có thể thành quen thói, không bao giờ mãn nguyện nữa, dù gặp được một tình thế lí tưởng.

CHƯƠNG XV

TRƯỜNG HỢP CHỒNG LÀM VIỆC TẠI NHÀ

Nếu ông nhà mỗi ngày tới phòng giấy hoặc xưởng làm việc thì bà không cần đọc chương này. Công việc của bà dễ dàng hơn công việc một bà mà chồng làm việc tại nhà. Nhưng bà cũng nên đọc chương này vì ai biết được tương lai ra sao, vả lại biết thêm về đời thì vẫn hơn.

Một bà phải coi sóc việc nhà mà luôn luôn có chồng quấy rầy ở bên đáng được một phần thưởng đặc biệt.

Đi gần tới cửa phòng ông làm việc thì phải đi nhón gót kéo ông la! Mới nhúm bếp để nấu ăn thì ông kêu khói quá! Mời bạn bè tới chơi thì ông kêu ồn!

Nếu ông nhà làm việc tại nhà, tình cảnh đó là tình cảnh của bà. Nhưng tôi biết bà có tinh thần hài hước, là thương ông nhà lắm, muốn cho mọi sự được như ý và tất nhiên mọi sự sẽ được như ý.

Nhiều bà nội trợ khác đã chịu được tình cảnh ấy! Chẳng hạn bà Catherine Gillis, chồng là một nhà soạn nhạc có tài, mới còn trẻ mà danh đã nổi như cồn khắp Âu - Mỹ, trong một nghề mà thất bại là luật chung.

Giúp chồng thành công

Hai ông bà ở gần nhà chúng tôi, tại Forest Hill và bạn bè ai không biết rằng bà đã giữ một vai quan trọng trong sự lên như diều của ông.

Ông soạn nhạc tại nhà, có một phòng việc riêng ở tầng thứ tư mà ông lại thích làm việc trong phòng ăn kia. Bà lúc nào cũng điềm tĩnh, tươi cười, chẳng cho vậy làm bất tiện, và làm việc “ở chung quanh ông” như bà nói. Bà trông chừng hai đứa con, nếu chúng ồn quá thì tìm một trò chơi yên tĩnh cho chúng.

Bà nhất định làm cho nhà cửa thành nơi lí tưởng để làm việc và nghỉ ngơi. Bà làm bếp rất khéo, trong tủ lạnh luôn luôn có bánh, có đồ giải khát, nhưng khóa kỹ, không bao giờ cho trẻ ăn bậy.

Cũng như mọi nghệ sĩ, ông Gillis chẳng hiểu gì về vấn đề tiền nong, ông ghét nó lắm, mặc bà lo việc xuất nhập. Bà bàn với ông rồi quyết định trong việc lập giao kèo bán bản quyền, để dành một số tiền cho tương lai. Khi quần áo ông cũ, bà dắt ông lại thợ may.

Một hôm tôi hỏi bà đã tổ chức cách nào để chịu nổi sự có mặt luôn luôn của chồng, bà đáp: “Một khi đã tìm được phương pháp tốt thì dễ ợt mà thú vị nữa. Tôi quen thấy nhà tôi ở bên cạnh rồi, bây giờ nếu nhà tôi đi tới hãng làm việc suốt ngày, tôi sẽ buồn lắm. Đây, tôi theo cách này mà làm cho nhà tôi thấy dễ chịu ở nhà và làm việc được yên ổn:

1) Làm cho đời sống của chồng được thanh thoi rồi không nghĩ tới chồng, cứ việc làm công việc của mình

như thường vậy. Đừng thỉnh thoảng lại ngó xem chồng có sao không. Nếu chồng đau thì tất sẽ kêu mình rồi, vậy đừng lo.

2) Trong khi chồng làm việc đừng phá chồng, nhờ mở cửa hoặc trông con, hoặc trả tiền điện giùm. Cứ làm như chồng không có tại nhà. Không khi nào được quên qui tắc đó, trừ phi khi cháy nhà.

3) Đừng chán nản. Nếu công việc của chồng không được như ý, chồng có thể quạu cọ, gắt gỏng, mình cứ bình tĩnh và tươi cười để giúp chồng lấy lại được hòa khí.

4) Tùy theo công việc của chồng mà lựa giờ tiếp khách. Nếu nhà không rộng để chồng có thể ở tĩnh mịch trong một phòng riêng thì đừng mời khách tới trong khi chồng làm việc.

5) Cùng định với chồng những giờ cho trẻ được giỡn mà khỏi quấy rầy chồng.

Trẻ bình thường và khỏe mạnh thì không thể ngồi yên như ông Phật được. Nhưng khi quyền hạn của mỗi người được định rõ và tuân đúng thì không khí dễ thở và ai cũng sung sướng.

Tôi có thể nói chắc rằng những qui tắc đó công hiệu vì tôi đã kinh nghiệm từ tám năm nay, nghĩa là từ khi chúng tôi sống chung với nhau và nhà tôi hồi nào tới giờ vẫn làm việc tại nhà”.

Vậy nếu ông ở nhà suốt ngày thì xin bà theo những lời khuyên của bà Gillis.

CHƯƠNG XVI

CÔNG VIỆC CỦA BÀ CÓ THỂ LÀM TRỞ NGẠI ÔNG NHÀ KHÔNG?

Nếu khi cưới ông nhà, bà đã có một địa vị hoặc một công việc làm ăn thì bà có sẵn sàng bỏ nó để giúp ông thành công mau hơn không? Nếu không thì bà đã mua lắm cuốn này rồi vì bà nghĩ đến số phận của bà hơn là của ông!

Giúp chồng thành công là một việc khá quan trọng có thể làm cho một người đàn bà bận suốt ngày. Không phải chỉ có việc nghĩ vợ vẫn rằng tương lai sẽ khá, như vậy chưa đủ, còn phải mỗi lúc lưu tâm tới.

Dưới đây là chuyện một cô trẻ đẹp. Cô cho nghề cô là quan trọng hơn cả, rồi một hôm, thay đổi ý kiến.

Cô Zetta Wells trước khi thành hôn với một nhà thám hiểm, đã có một nghề rất ham mê, cô tổ chức những cuộc diễn thuyết, phát thanh và khách hàng của cô là những nhân vật có danh nhất, họ lại kiếm cô để nhờ cô sắp đặt công việc. Trong số những nhân vật đó có Carveth Wells điên cuồng yêu cô rồi cưới cô bằng lòng cho cô cứ tiếp tục công việc để tự lập.

Đám cưới vào tháng ba. Tháng sáu, ông Wells phải đi xa, qua Thổ Nhĩ Kỳ để leo núi Ararat. Cô định ở nhà tiếp tục làm việc. Nhưng tới phút chót, cô thấy không thể sống lẻ loi, tự nhủ: “Minh phải theo anh ấy mới được, chỉ một lần này thôi”. Thế là cặp vợ chồng đó dấn thân vào một cuộc mạo hiểm sau này thành bi thảm. Họ sống những ngày cực khổ và xuýt bỏ mạng ở đất khách. Khi về, ông Wells viết một cuốn sách bán rất chạy.

Cô làm việc lại, nhưng không thấy hăng hái nữa vì so sánh với những mạo hiểm của chồng thì những chuyện vặt của các diễn giả hóa ra nhạt nhẽo làm sao. Một năm rưỡi sau, cô lại theo chồng qua Mễ Tây Cơ để leo núi Popocatépetl. Thực là gian lao. Cô chịu đói, chịu khát, có khi kiệt sức, cô đâm ra hoảng sợ ghê gớm, nhưng cuộc mạo hiểm say mê biết bao!

Thế là gió lạnh trên núi đã quạt hết cái ý muốn tự lập mà trước kia cô tưởng là đã ăn sâu vào lòng cô rồi. Cô hiểu rằng được làm bạn trăm năm của Carveth Wells còn hơn là hái được những thành công nhỏ trong cái thời sống một mình của cô.

Lần này ở Mễ Tây Cơ về, cô đóng cửa luôn phòng làm việc để tự do theo chồng đến chân trời góc biển rồi cặp vợ chồng đó vô rừng Mã Lai, qua châu Phi, Nhật Bản, Ích Lan, thung lũng Cachemire. Cô nói với tôi:

“Tôi thường nghĩ tới cái thời mà tôi cho rằng đàn bà phải có một công việc riêng, và tôi mắc cỡ sao hỏi đó tôi con nít đến thế. Nếu tôi không chia những sự mạo

Giúp chồng thành công

hiếm gian lao với nhà tôi thì đời tôi buồn và rộng tới bực nào và tâm thần tôi đâu được phong phú cực điểm như ngày nay. Dem tham vọng của tôi hòa với những tham vọng của nhà tôi, tôi đã được dự một phần thành công, vì chúng tôi chung sức nhau để chống với thất vọng, với lo lắng.

Cái vui nhất của đời tôi mà cũng là có phần thưởng đẹp nhất của tôi là câu đề tặng này trong cuốn sách của nhà tôi: “Tặng nhà tôi, Zetta, người bạn trai thân nhất của tôi”⁽¹⁾ Không có lời tương lệ nào của chính phủ làm cho tôi vui bằng và cái bằng cứ về tình yêu của nhà tôi đó, hết thầy số vàng trên thế giới này cũng không quý bằng”.

Sự thay đổi trong lòng cô Zetta là do những hoàn cảnh bi thảm thôi thúc. Nhiều bà cũng có những chuyển hướng đó rồi nhận thấy rằng giúp chồng để gây hạnh phúc cho chồng là phần thưởng cao quý nhất, là địa vị đẹp nhất mà đàn bà có thể mơ ước.

Tôi vẫn quý những bà đã có con mà hoàn cảnh bắt buộc phải làm việc ở ngoài; những bà can đảm ấy đáng được tôn kính. Tôi nghĩ rằng người đàn bà nào cũng phải tự kiếm ăn lấy được vì có ai biết tương lai sẽ ra sao, có thể chỉ chiều hôm, sớm mai là gia đình đã sa sút mà phải kiếm thêm để giúp chồng. Đau ốm, chết chóc, thất nghiệp, những tai nạn đó có thể làm xáo lộn những kế hoạch dự tính kỹ lưỡng nhất.

(1) Ông viết “người bạn trai” là muốn khen vợ cũng quả cảm như đàn ông.

Nhưng trong cuốn này, tôi xét về những phương tiện mà đàn bà có thể dùng để giúp chồng thành công, và công việc giúp chồng đủ bận để người vợ không làm thêm được việc gì khác.

Một người đàn bà có công việc riêng mà lại làm siêng năng thì không còn đủ sức để săn sóc đến tương lai của chồng. Tất nhiên cũng có những lệ ngoại, nhưng nhận xét và kinh nghiệm của tôi cho tôi tin rằng có mục đích và quyền lợi chung thì vợ chồng dễ có hạnh phúc hơn và chồng dễ thành công hơn.

Vậy xin bà nhớ qui tắc quan trọng này:

Sẵn sàng bỏ công việc của bà đi nếu nó có thể trở ngại tới hạnh phúc và quyền lợi của chồng.

CHƯƠNG XVII

PHẢI THEO KỊP CHỒNG

Khi ông bà Hines cưới nhau, mười bốn năm trước, bà nhút nhát kỳ cục. Bà nói với tôi:

“Có khách khứa là tôi sợ, ra đám đông tôi càng sợ mà ở một mình ngoài phố tôi cũng sợ. Tôi luôn luôn tưởng tượng rằng mọi người chăm chú ngó tôi, và tự nhiên tôi đỏ mặt lên; thực thảm hại!”

Ông Hines, một luật sư trẻ, có tài hoạt động chính trị trong miền. Cần giao thiệp với nhiều người, dù các cuộc hội họp, các ủy ban, các tiệc tùng.

Bà thấy đời ông như vậy mà chán nản đến cùng cực. Nhút nhát, sợ đám đông như bà thì làm sao theo chồng được? Vô phương! Nhưng không theo chồng thì sợ mất chồng và bà nhất quyết tìm mọi cách thắng tính nhút nhát. Phải! Nhưng thắng cách nào đây? Một hôm, bà đọc một bài trong một bài tạp chí:

“Thiên hạ chỉ nghĩ tới mình trước hết. Trong khi nói chuyện, ông nên rón để khách nói. Dùng những câu

ngắn, khéo léo dẫn câu chuyện cho khách nói về bản thân của họ, về những dự định, lo lắng, thành công của họ. Khách sẽ thấy ông là người lịch sự vô cùng, và trong khi nghĩ tới khách, ông sẽ quên là ông ngồi đó”.

Mấy hàng đó thay đổi hẳn đời sống của bà Hines. Bà nhất quyết theo đúng và kết quả kỳ dị. Bà tâm sự với tôi:

“Lần lần tôi quên những nỗi lo sợ của tôi, vì tôi chỉ nghĩ tới khách; tôi thấy rằng họ cũng có những ưu tư, khó khăn.

Khi hiểu thiên hạ hơn, tôi thấy bắt đầu có cảm tình với họ. Bây giờ tôi luôn luôn rần giao du rộng và gặp người lạ, tôi tự nhiên lắm. Tôi thích tiếp khách, nhà tôi đi đâu tôi cũng theo, và nhà tôi đã tiến trên đường chính trị.

Và nhất là tôi sung sướng đã lãnh trách nhiệm tiếp khách giao du mà không bỏ nhà tôi ở đâu con đường sự nghiệp của nhà tôi”.

Người đàn bà nào cũng có phận sự như vậy. Một người đàn ông, bất kỳ làm nghề gì, ở trong địa vị nào, nếu được vợ khéo giao thiệp, cũng rất dễ thành công.

Nếu bà sinh ra đã có sẵn tài đó thì càng tốt, nếu không bà phải tập.

Ông Thống đốc một xứ nọ mới cho hay rằng ông thành công một phần lớn là nhờ vợ sang trọng, có duyên xử sự rất khéo. Ông sinh trong một gia đình tầm thường, sống trong một xóm nghèo, tại một tỉnh kỹ nghệ, mà bà sinh trong một gia đình quý phái. Có khi chức vụ của ông bắt ông tiếp xúc với các bà hoàng, bà chúa rồi đi thăm

Giúp chồng thành công

ngay các chòi lao động bán thiu, bà đi theo ông và trong trường hợp nào, thái độ của bà cũng hợp lúc và tự nhiên.

Xin bà đừng nghĩ rằng tương lai vô hi vọng vì ông nhà đương ở trong một địa vị tầm thường. Thời buổi này, một công nhân nào cũng có thể leo lên được đầu thang danh vọng. Có ai mới đầu đã ngồi ở chót vót trên cao đâu? Bà có chịu tin ở ông nhà trong mười năm, hai chục, ba chục năm, để ông tiến lên hàng nhất không?

Vậy ngay hôm nay, bà nghĩ tới điều đó đi. Nếu bà nhút nhát như bà Sherry Hines thì từ bây giờ bà dự bị để thảng tính đó. Nếu bà vụng về, không tự nhiên, thiếu lịch sự thì phải tập hiểu thiên hạ để mến họ, trọng họ. Nếu bà thấy sự học của bà thiếu thốn thì đừng tự bào chữa: “Mình không được may mắn học đến nơi đến chốn”, mà đi học thêm buổi tối, hoặc không có thì giờ thì mượn sách thư viện về coi.

Một người đàn bà bị chồng để lùi lại sau trong khi chồng tiến lên một địa vị mới, là một người đàn bà biếng nhác hoặc lãnh đạm không chịu học hỏi, tu tiến.

Bà Eric Johnston, vợ ông Hội trưởng Công ti Chiếu bóng Mĩ, nói: “theo kịp chồng là chìa khóa hạnh phúc trong gia đình”. Muốn vậy, phải giao du rộng, chứ không nên ru rú trong một nhóm bạn thiết. Bà viết: “Có lẽ bà nghĩ rằng ông nhà không có hi vọng thành một người có tên tuổi, vậy cần gì bà phải giao thiệp? Hỡi tôi mới về ở với nhà tôi, tôi cũng nghĩ vậy, lúc đó nhà tôi bán những máy hút bụi, còn phải đi chào khách từng nhà, chúng

tôi đâu có ngờ đến tương lai như ngày nay, nhưng tôi tin chắc rằng nhà tôi sẽ có tên tuổi”.

Đúng vậy, không ai rõ tương lai ra sao cho nên mới phải dự bị lâu từ trước để nắm lấy cơ hội khi nó tới.

Tập kết thân với nhiều người, giữ được lòng quý mến của họ, vui vẻ với mọi người đó là những qui tắc cần thiết để dự bị cái lúc mà chồng có một chức vụ quan trọng. Thực hành được lời khuyên ấy là giúp chồng một cách đắc lực. Nếu chồng không thích giao thiệp, hơi cục cằn thì người vợ vui vẻ, lịch thiệp phải làm cho khách khứa, bạn bè quên sự vụng về của chồng; nếu trái lại, chồng vui tính quá thì người vợ thông minh phải giúp chồng bằng cách đừng cho chồng tỏ vẻ lỗ bịch.

Khi tìm tài liệu để soạn cuốn này, tôi được tiếp chuyện ông giám đốc phòng nhân viên một hãng lớn. Ông thú với tôi rằng có lúc công việc nhiều quá, ông quên mất phép lịch sự với mọi người mà vô tình thốt những câu làm mất lòng nhiều kẻ. Ông bảo tôi:

“Nhà tôi, trái lại, lúc nào cũng nghĩ cách làm được lòng mọi người. Mới hôm trước đây, tôi chạy vội lại hãng nhuộm, đưa quần áo cho họ, bảo họ phải rửa chùi những vết dơ như thế này, thế này, chứ không được làm khác. Người thợ nhuộm hằm hằm ngó tôi rồi bảo: “Tôi thích bà lại đây nói chuyện, chứ không muốn ông tới!”

Đi đâu thì cũng vậy. Nhà tôi đối với mọi người cứ ngọt như mía lùi, nhất là nhà tôi thành thực quý mến các người khác.

Giúp chồng thành công

Khi đi qua cửa tiệm tạp hóa Hoa kiều ở đầu đường, nhà tôi chào bằng tiếng của họ. Tới một quãng nữa, gặp người Pháp bán hoa, nhà tôi hỏi ít câu tiếng Pháp. Những người đó có thèm nhìn tôi đâu, tôi hiểu vậy lắm. Nhà tôi có tính vui vẻ với mọi người như vậy. Kết quả thường lạ lùng”.

Tôi chưa biết bà đó nhưng hi vọng được gặp một ngày kia. Một người đàn bà như vậy quý báu vô cùng.

Một người đàn ông mà được bà vợ tới đâu cũng lan tỏa một không khí thân mật, thành thực, đầy hảo ý, thì còn sợ gì bằng. Một người vợ như vậy, chồng tiến tới đâu cũng theo kịp.

Có rất nhiều cách giúp chồng trong sự xã giao, nhưng cách nào cũng phải khéo léo thực hành lâu. Bà Kaltenborn, vợ ông hội trưởng Hội kĩ giả, thực có tài về khoa đó. Bà như có khiếu riêng, đoán rất đúng những lúc nào nên ngắt câu chuyện. Bà nói với tôi rằng khi tiếp khách, thấy câu chuyện tiến tới một khu vực nguy hiểm thì bà đợi lúc thuận tiện, nói với chồng: “Mình, sao mình không hỏi thiếu tướng về...” thế là câu chuyện đương nói ngưng lại một lát và xoay qua những đầu đề ít chất nổ hơn.

Bà cũng có cách ngăn thính giả bao vây ông làm ông nghẹt thở sau khi ông diễn thuyết. Lần nào diễn thuyết xong cũng có một số người chạy lại bắt tay ông và kể lể con cà con kê về mọi vấn đề. Bà lại đứng lúc xin lỗi, nói rằng xe đương đợi và cần phải đi thăm một người nữa.

Sau một lần diễn thuyết ở thị sảnh Nữ Ước, ông Kaltenborn bị thính giả bao vây, hỏi nhiều câu quá, bà sợ ông mệt, cũng đưa tay lên hỏi “Bà Kaltenborn xin hỏi ông Kaltenborn đã sắp về chưa vì tới bữa rồi”. Cả phòng vỗ tay và ông lẩn ngay được.

Còn một khu vực nữa mà vợ có thể giúp chồng một việc rất lớn, khi chồng đã thành công, nhưng người vợ phải yêu chồng lắm, có lòng dễ cảm và nhất là biết khéo lựa lúc, vì nếu vụng thì hại hơn là lợi. Đó là trường hợp giữ gìn sao cho chồng đừng vì thành công mà say mê, mù quáng. Trong cuốn này tôi đã chỉ nhiều cách để làm cho chồng tự tin, vui vẻ, can đảm. Nhưng người đàn bà nào cũng hiểu rằng có khi cần phải nhắc đàn ông có một quan niệm đúng về sự vật để giữ thăng bằng cho tâm thần mà đừng tiến quá xa trên một con đường nó đưa tới sự duy kỷ hiếu thắng. Người vợ nào biết hãm những tham vọng của chồng mà chồng không phật ý thì đáng được chồng nhớ ơn hoài và thường khi chồng hiểu là vợ có lí. Disraéli⁽¹⁾ nói rằng vợ ông chỉ trích những hành động của ông nghiêm khắc hơn ai hết và ông luôn luôn cảm ơn bà đã giúp ông khỏi “hồng giò”.

Một danh nhân khác, ông này ở thời đại chúng ta, thú với tôi rằng, những lời vợ ông khiển trách ông khi thấy ông tự tin quá, là những lời quý báu vô cùng, đã vãn cứu được hạnh phúc và sự hòa hợp trong gia đình. Danh nhân đó là Lyman Beecher Stowe cháu nội tác giả cuốn

(1) Một chính khách Anh ở thế kỉ trước.

Giúp chống thành công

“Cái chòi của chú Tom”. Chính ông cũng viết sách và diễn thuyết khắp nơi. Ông nói với tôi:

“Khi tôi mạo hiểm diễn thuyết lần đầu tiên tôi may mắn được công chúng thích ngay và người ta đổ xô lại khen tôi. Tôi thích lắm, sáng hôm sau báo chí đăng những bài tỏ giọng sùng kính tôi. Tôi cất để giữ hết những bài đó và tự cho mình là quan trọng, hấp tấp về nhà, cho nhà tôi hay là nàng sao mà tốt thế, có được đức lang quân thiên tài như tôi.

Nhà tôi từ trước vẫn khuyến khích, làm cho tôi tự tin mỗi khi tôi tiến vào một con đường mới, hay là thử làm một nghề mới. Lần này cái tin quan trọng đó cơ hồ làm cho nàng lãnh đạm nên tôi rất ngạc nhiên. Nàng bảo tôi: “Em mừng cho mọi sự được tốt như vậy, nhưng mình đừng nên mê mẩn vì những lời khen đó; nếu mình không gắng sức để cho bài hay hơn, có giá trị vào bực nhất thì những kẻ khen mình bây giờ chỉ một phút sau sẽ bỏ rơi mình”.

Một lần khác, tôi diễn thuyết trong một cuộc lễ đặt viên đá đầu tiên cho một tòa nhà. Tôi có cảm tưởng là lần đó đã vượt được cái tài của mình, ngang hàng với cái nhà đại hùng biện cổ kim, và tôi về nhà, lòng rất khoan khoái.

Tôi kể sự thành công cho nhà tôi, nhắc lại những điểm chính trong diễn văn và những lời người ta khen tôi. Tôi đợi nàng khen thì nàng chỉ mỉm cười, bình tĩnh bảo: “Hay lắm, mình. Nhưng còn những người bỏ tiền ra cất tòa nhà đó, sao mình không nói tới? Em tưởng họ

cũng đáng được nhắc nhở đến vài lời chứ, vì nếu không có họ... mà mình thì mình quên hẳn họ đi!”

Nàng đập tôi vỗ đó đúng quá. Lòng tự phụ về tài hùng biện của tôi tiêu như mây khói và tôi thấy, nếu cứ tiến trên đường đó thì tôi sẽ thành con người duy kỉ khó chịu tới bậc nào. Nhờ lương tri của nhà tôi mà từ đó tôi không tự rộng lượng với tôi nữa và tự xét được đúng những gắng sức cùng tài năng của tôi”.

Tất cả những bà vợ đó đều theo kịp chồng nhờ biết kết giao trong mọi giới, giữ địa vị mình trong mọi trường hợp và nhất là khéo giữ chồng cho khỏi “hông giò”.

Một người đàn bà mà làm được như vậy thì không còn ngại gì ở trong đời, không bao giờ bị chồng “bỏ lại ở phía sau”.

TÓM TẮT PHẦN THỨ TƯ

Làm sao thích nghi với một tình thế mới:

- 1) Phải sẵn sàng dời chỗ ở đến bất kỳ nơi nào, nếu cần.
- 2) Nếu chồng phải làm một việc phụ thì đừng than vãn.
- 3) Chịu thích nghi với những hoàn cảnh hơi đặc biệt mà nghề của chồng bắt buộc.
- 4) Nếu chồng làm việc tại nhà thì thu xếp sao cho cả nhà được thanh thoi, không bị quấy rầy.
- 5) Bỏ nghề mình đi nếu nó có thể ngăn trở nghề hoặc hạnh phúc của chồng.
- 6) Luôn luôn theo kịp chồng, đừng để chồng bỏ lại ở sau.

PHẦN THỨ NĂM

**MUỐN CHỒNG
THÀNH CÔNG, NÊN
TRÁNH NHỮNG CẠM NÀY**

CHƯƠNG XVIII

TẠI SAO ĐÀN ÔNG BỎ NHÀ?

Hạnh phúc của một người đàn ông trong hôn nhân tùy thuộc tính tình của đàn bà trước hết. Người vợ có thể có đủ đức tốt, mà tính tình quạu quọ, buồn rầu, hoặc suốt ngày than vãn, oán trách thì hạnh phúc cũng chẳng còn gì.

Nhiều người đàn ông thay đổi hẳn tính tình, bỏ dở cuộc phấn đấu để tiến trên đường đời chỉ vì vợ luôn luôn chỉ trích, làm tiêu tan hết ước vọng. Làm sao họ còn hăng hái gắng sức được, khi vợ họ hỏi hoài tại sao không kiếm được nhiều tiền như người này người nọ, tại sao không viết một cuốn sách bán chạy, hay tại sao không được bầu làm ông nghị?

Tật than vãn chua chát gây tai họa cho gia đình còn nhiều hơn là thói bỏ bê việc nhà và thói tà dâm hợp lại.

Bà có quyền không tin lời tôi nhưng ý kiến của một nhà chuyên môn về vấn đề đó chắc có giá trị ít nhiều chứ? Ông Ferman, một nhà tâm lý trứ danh, đã nghiên cứu ngàn rưởi cuộc hôn nhân và kết quả cuộc điều tra

của ông đã chứng rõ điều này là các ông chồng sợ cái tật cần nhần của vợ nhất.

Một cuộc điều tra của viện Gallup⁽¹⁾ cũng đưa tới kết quả ấy: tật cần nhần đứng đầu số. Một phòng nghiên cứu tâm lí cũng kết luận như vậy. Tai nạn lớn nhất cho hạnh phúc gia đình là do nhiều bà cần nhần hoài hủ, gặp nỗi khó khăn hay thất vọng nào cũng trút cả trách nhiệm lên đầu đức ông chồng.

Mà từ cái thời còn ăn lông ở lỗ, đàn bà đã rần dùng cái thuật phàn nàn số phận để bắt chồng phải theo ý mình. Tương truyền Socrates dạy triết lí ở dưới gốc cây tiên huyền tại Athènes để lánh mặt cái bà vợ la sát Xanthippe. Tính tình khác hẳn nhau như Nã Phá Luân đệ tam, Abraham Lincoln mà đều nã ruột vì những phu nhân mồm loa mép giải. César phải ly dị người vợ thứ là Scribonia vì như ông nói, không chịu nổi cái không khí không lúc nào ngớt tiếng than thở.

Đàn bà còn thường dùng thuật rên rỉ, oán than để đạt được mục đích, mà cái thuật đó, từ trước tới nay chỉ làm cho tình thế thêm nghiêm trọng bội phần.

Một ông bạn cố tri tâm sự với chúng tôi rằng đời ông xuýt hỏng vì bà vợ đã chế nhạo tất cả những địa vị của ông, cho rằng nó không xứng đáng với bà. Mới đầu ông bán hàng, ông yêu nghề, tin sẽ thành công. Buổi tối ông về nhà, mệt nhọc, được bà vợ an ủi có phải mát lòng biết bao không, đằng này bà vợ tấn công ngay: “Sao

(1) Viện điều tra dư luận ở Mĩ.

Giúp chồng thành công

hôm nay, bực thiên tài của tôi đã làm được những gì? Có bán được nhiều không, hay là chỉ được ít lời thuyết giáo của ông chủ? Ông nhớ giùm cho là sắp phải trả tiền nhà đấy nhé?”

Và như vậy năm này qua năm khác. Mặc dầu bị vợ chế nhạo hoài và những khả năng của ông, ông cũng vượt được lên cao và bây giờ làm phó giám đốc một hãng quan trọng.

Còn bà vợ ra sao ư? Bà bị ông li dị để cưới một bà khác, trẻ, đẹp, biết yêu quý, an ủi ông. Lạ lùng nhất là người vợ trước vẫn đổ lỗi cho ông, nói với một người bạn:

“Sống với nhau bao nhiêu năm, tiết kiệm từng đồng xu cho ông để ông bỏ tôi cưới con vợ trẻ. Tự nhiên rồi mà, người ta không cần mình làm mọi cho người ta nữa. Ôi! Cái hạng đàn ông!”

Có bao giờ bà ấy chịu nhận rằng chính những lời đay nghiến không ngọt của bà đã làm cho ông xa bà, chứ không phải vì sắc đẹp của bà đâu.

Bà đó tìm cách giảm giá trị, chế nhạo mọi cử chỉ của chồng và lòng tự ái cùng tư cách của chồng bị thương tổn. Đàn ông bao giờ cũng tự đắc về công việc mưu sinh của họ, tấn công họ về điểm đó thực là vụng về hết sức.

Mới đây, con trai một ông bạn tôi cũng chịu cái cảnh như vậy. Cậu ta mới hăm lăm tuổi, làm nghề quảng cáo, một nghề đã quá đông, phải cạnh tranh ráo riết hơn nghề nào khác, nên trong gia đình cậu cần có một không khí thân yêu, tỏ rằng vợ biết sự gắng sức của chồng.

Nhưng cô vợ thì tham vọng vô cùng, dễ nóng nảy, bảo chồng là “chậm thành công quá, thấy mà sốt ruột”.

Bị vợ mỉa móc, cay độc hoài, cậu chịu không nổi. Hại nhất là cô đã làm cho cậu mất lòng tự tin, cậu làm việc kém sút, rồi bị đuổi. Cô nắm ngay lấy cơ hội, xin li dị.

Từ đó, cậu ta lần lần bình tĩnh lại, lấy lại được lòng tự tin, như một người đau bình phục.

Một cách oán trách tai hại nhất là so sánh chồng với người khác để làm nhục chồng: “Tại sao mình lãnh lương ít thế? Ngó anh Xuân người ta được tăng lương hai lần rồi đấy”.

“Anh Hai tôi mới tặng chị ấy cái áo nhung, nhưng mà anh ấy khác, biết xoay xở để kiếm tiền mà!”

Nếu tôi đã cưới anh Phú thì bây giờ tôi đã sướng như bà hoàng rồi. Người ta giàu có, đâu có như mình!”

Đó là những cách chắc chắn nhất để làm cho tình cảnh thêm bi thảm.

Oán trách, than vãn, rên rỉ, so sánh để làm nhục, quạu quọ, có biết bao nhiêu là cách. Mà người ta còn có thể tìm ra được những cách mới nữa, vì cái lòng độc ác của người ta vô cùng mà. Than vãn để thành thói quen, lâu rồi người ta ghiền nó như ghiền chất ma túy vậy; người ta không thể tự nhủ: “Bây giờ mình than vãn rồi lúc nào muốn ngừng thì ngừng”.

Một cô vợ mới hai chục tuổi mà căn nhà chồng về căn nhà không được như ý thì bốn chục tuổi sẽ thành một bà gắt gỏng, cái gì cũng căn nhắc.

Giúp chồng thành công

Rất ít cặp vợ chồng không có chuyện xích mích với nhau. Sống chung với người khác thì khó mà không gây lộn, có khi nghiêm trọng nữa, nhưng những người bình thường vẫn chịu được những cuộc xung đột đó và gia đình cũng không đến nỗi lung lay.

Trái lại, những lời châm biếm bất tận, những lời than vãn không ngớt và những lời oán trách hữu lí hay không sẽ làm cho người chồng lạc quan tới mấy cũng không chịu nổi.

Một người đàn ông làm suốt ngày ở phòng giấy hoặc ở xưởng, mới thành công trong một việc làm ăn hoặc mới được hứa cho thăng chức, về tới nhà, lòng còn hoan hỉ thì thấy ngay bà vợ cản nhắc mọi chuyện, thế là người chồng khốn nạn đó đương ở trên mây rớt ngay xuống cảnh u ám của địa ngục gia đình.

Mới rồi, một giáo sư Đại học Virginia diễn thuyết để xin cho người chồng được bốn cái tự do mới: tự do không nghe những lời trách móc của vợ; tự do không nghe lời chê của vợ khi mình lái xe; tự do được bận quần áo cũ khi về nhà; tự do được ăn tới bội thực, nếu mình muốn.

Tại sao nhiều bà vợ cứ cản nhắc hoài về chồng? Có thể là do sự bất hòa về thể chất, nên lại bác sĩ đều đều để chữa bệnh.

Mệt nhọc cũng có thể sinh ra gắt gỏng, phải tổ chức lại đời sống mà diệt cái nguyên nhân chính của mệt nhọc đi.

Sự giao thiệp với gia đình bên chồng, sự thiếu tình âu yếm hay sự bất tương hợp về sinh lí, một thất vọng lớn về đời sống, đó là những nguyên nhân thường làm cho đàn bà gắt gỏng, than vãn. Tốt hơn hết là thẳng thắn phân tích tình cảnh rồi tìm phương thuốc càng sớm, càng tốt, chứ cần nhẫn thì chỉ như tưới dầu vào lửa.

Tòa án cũng hiểu nỗi lòng của người chồng có vợ cần nhẫn và áp dụng trường hợp giảm khinh để xử.

Ở Thụy Điển một nghị án pháp luật đã được trình lên quốc hội để sửa đổi một điều trong Hình luật. Theo nghị án đó, nếu chồng giết vợ vì vợ lắm mồm lắm miệng, đay nghiến hoài, thì không bị xử tội cố sát mà chỉ bị xử tội ngộ sát. Không rõ nghị án đó đã thành một đạo luật chưa.

Tòa án thượng cấp ở xứ Georgia tuyên bố không có quyền truy tố một người chồng suốt ngày ở trong phòng đóng cửa lại để khỏi nghe những lời đay nghiến của vợ. Và tòa án đã dẫn lời này của Salomon⁽¹⁾ để biện hộ cho thuyết ấy: “Chẳng thà sống trong một cái lùm lúa còn hơn sống trong một ngôi nhà đẹp với một bà vợ hay gây gổ”.

Một tòa án Anh đã cho một người đàn ông li dị rồi giảm tới phân nửa số tiền người vợ đòi bồi thường vì theo lời tuyên bố của tòa thì “giá trị của đàn bà mỗi

(1) Salomon là một ông vua Do Thái, kế vị vua David, đã dựng đền Jerusalem, nổi tiếng là hiền triết ở thời thượng cổ (thế kỉ thứ 10 trước công nguyên).

Giúp chồng thành công

năm mỗi giảm đi do những sự xung đột bất tận giữa vợ chồng”⁽¹⁾

Một kí giả phê bình câu đó rồi hỏi: “Sao, các bà có chịu tòa xử như vậy không? Có nhận rằng giá trị các bà giảm mỗi năm vì những cuộc gây lộn đã xảy ra không?”

Nếu chịu nhận thì các ông chồng sẽ tới tòa và nói: “Thưa ông Chánh án, tôi xin li dị nhưng xin thưa với ông ngay rằng tôi không chịu trả phụ cấp cho nhà tôi. Tôi cãi lộn với nhà tôi hằng năm rồi và nhà tôi bây giờ không còn giá trị gì nữa. Đấy, ai muốn rước nó đi thì rước!”

Tôi biết nhiều người đàn ông sẵn sàng để cho ai muốn rước vợ mình đi thì rước, không đòi hỏi gì hết mà có khi lại còn chịu trả thêm tiền để thoát li được cái nợ đó⁽²⁾.

Báo chí đăng tin một anh tài xế khốn nạn nợ chịu không nổi chị vợ, đã mượn ba tên chuyên môn sát nhân để thủ tiêu chị vợ. Bị bắt và tra hỏi, anh ta đáp: “Nó cần nhân hoại, làm cho đời tôi thành cảnh địa ngục”.

Vậy chúng ta thấy rằng những lời gay gắt của đàn bà có hại lớn cho đời sống của chồng về phương diện cá nhân, cũng như về phương diện làm ăn. Nhưng có thuốc nào chữa bệnh đó không? Chắc chắn là có nếu người đàn bà nhận thấy tật của mình và thực tâm muốn sửa mình.

(1) Theo luật cổ của ta, trong bảy cơ để bỏ vợ (thất xuất) có cơ vợ lảm miệng.

(2) Trong đoạn này, tác giả hăng hái quá. Nếu tác giả không phải là đàn bà thì chắc chúng tôi không dám để, mà phải cắt bớt đi.

Thực vậy, nếu không thấy bệnh thì làm sao chữa được bệnh mà cái bệnh than vãn là bệnh rất nặng, ảnh hưởng tai hại. Bà không tin như thế ư? Xin bà cứ hỏi ông nhà đi, ông nhà biết rõ hơn ai hết.

Nếu ông nhà bảo quả thực bà có cái bệnh ấy thì tôi xin bà đừng nổi nóng lên mà rên rỉ về cái số phận của bà, đó lại là một chứng cứ nữa rằng bệnh của bà rất trầm trọng. Trái lại, xin bà tìm ngay phương chữa. Đây, tôi xin mách bà sáu phương có thể hữu ích cho bà:

1) Bà xin ông và những người trong nhà giúp bà chữa bệnh. Bà bảo những người đó phạt bà cách này hay cách khác mỗi khi thấy bà gắt gỏng một cách vô lí, hay là chua chát phê bình, việc chẳng có gì cũng làm cho lớn chuyện.

2) Tập thói xin cái gì chỉ xin một lần thôi, rồi quên nó đi. Nếu bà phải nhắc ông tới sáu, bảy lần phải sửa cái đèn trong phòng thì chắc chắn là không bao giờ ông sửa đâu. Vậy xin làm gì nữa, cho hoài công? Trách ông là biếng nhác, chỉ làm cho ông quạu và đâm lì.

3) Rán ngọt ngào khi muốn nhờ chồng việc gì.

Bà nội tôi thường bảo chúng tôi: “Dùng dấm thì có bao giờ bắt được ruồi”. Câu tục ngữ đó bao giờ cũng đúng. Sao bà không nhỏ nhẹ: “Này mình, rán sửa giùm em cây đèn đó rồi em làm thứ bánh mà mình thích nhất cho mình ăn” hoặc: “Phải chi có được cái đèn đó ở góc phòng thì thích biết mấy!” hoặc: “Em vẫn phục mình có tài sửa chữa lật vật, nên không muốn kêu thợ, nhưng lần

Giúp chồng thành công

này thì chắc phải đem đèn lại anh thợ điện”. Nếu ông nhà muốn làm việc mà bà cậy thì cách tôi chỉ đó cũng có kết quả tốt.

4) Tập có tinh thần hài hước trong mọi nghịch cảnh.

Trước hết, như vậy bà có một ý niệm rõ ràng về sự tương đối của mọi vật. Trước một bi kịch, chỉ có người điên mới mỉm cười, nhưng nếu những việc lật vật trong đời sống mà đem phóng đại thành bi kịch thì cảm xúc của ta sẽ kiệt lẩn đi. Nhờ chồng lượm cái khăn trong phòng tắm không được, rồi cũng ca lên một khúc vãn như nàng Chiêu Quân đi cống Hồ thì cũng kỳ cục quá. Không có người đàn bà nào chịu trả một cái áo vải bằng giá một cái áo nhung, ấy thế mà biết bao người trong bọn chúng ta buồn rầu, làm cho gia đình thành địa ngục chỉ vì những việc chẳng quan trọng gì cả.

5) Cái khổ tâm lắm cũng cứ bình tĩnh mà nói.

Bà rán ghi lên một mảnh giấy điều đã làm cho bà khổ tâm, rồi thôi, đừng nói gì vội. Về sau, khi ông và bà đã bình tĩnh rồi, bà hãy lựa cơ hội để đưa vấn đề ra. Lúc đó bà không dám kể lại những chuyện bất bình nhỏ nữa, vả lại bà cũng đã quên hết nó rồi. Rồi hai ông bà cùng xét những nỗi khó khăn, bình tĩnh tìm cách giải quyết nhờ tình thương yêu và hiểu biết lẫn nhau.

6) Nên tự đắc mỗi khi không cần nhờ vả mà cũng có được kết quả.

Bà nghiên cứu kỹ thuật xã giao. Đừng bắt buộc người ta mà làm sao cho người ta tự nảy ra ý muốn làm

theo sở nguyện của bà. Đó là bí quyết để thành công cho những ai phải dùng người.

Tất nhiên không thể dùng sức mạnh mà giữ chống được, nhưng phương pháp rên rỉ cũng vô hiệu, lại còn làm cho tâm thần chống mất thăng bằng và gia đình mau tan rã.

CHƯƠNG XIX

ĐỪNG XEN VÀO CÔNG VIỆC CỦA CHỒNG

Tháng trước, trong một bữa tiệc, tôi ngồi cạnh ông tổng giám đốc một công ti vào bậc lớn nhất ở Mỹ và tôi hỏi ông một người đàn bà nên theo cách nào để giúp chồng thành công. Ông đáp:

“Tôi tin rằng một người đàn bà có thể đóng một vai rất quan trọng trong đời sống của chồng và đẩy chồng đi rất xa, nếu biết yêu chồng và để yên chồng. Một người đàn bà sung sướng tất sẵn sóc sao cho chồng về nhà thấy cảnh ấm cúng, thấy đó là nhà mình. Nếu người đàn bà lại không xen vào công việc của chồng thì không có lí gì mà chồng không tiến được xa đúng theo khả năng và sự làm việc của mình”.

Ông giảng thêm rằng chính sách bất can thiệp đó phải áp dụng trước nhất vào công việc và địa vị của chồng. Ông nói:

“Một người vợ mà việc gì của chồng cũng xen vô, khuyên điều này điều nọ, muốn cho chồng theo

ý mình, phàn nàn về lương bổng, về công việc, về giờ làm, về bạn đồng nghiệp của chồng thì có thể làm hỏng đời chồng. Muốn chặn ngang bước đường của chồng, không có gì bằng tự phong cho mình chức cố vấn trong công việc của chồng rồi chỉ cho chồng phải điều khiển công việc ra sao.

Nhiều cô vợ trẻ vận động ngầm để chồng mau tiến, mưu mô, giao thiệp, nhưng thường thường kết quả là chồng không được tăng lương mà còn bị đuổi.

Tôi đã thấy một gương rồi. Hồi đó tôi làm một việc nhỏ, mượn một người coi phòng nhân viên. Thấy đó thông minh, siêng năng, có đủ tư cách để thành công. Nhưng cô vợ thì tới ngay phòng giấy của chồng mà ngồi, làm cả hăng ngạc nhiên. Sáng, cô ta cùng tới phòng giấy với chồng, phân phát thư từ của hăng cho thư kí đánh máy rồi tự ý sửa đổi cách phân loại và xếp tài liệu nữa. Tôi không nói thêm đâu, hoàn toàn đúng như vậy.

Không khí trong phòng giấy hóa ra không chịu nổi, một cô thư kí đánh máy xin thôi. Tôi với các bạn đồng nghiệp rần rội thêm ít ngày xem sao. Đúng ba tuần lễ sau, phòng giám đốc phải cho thầy đó thôi và anh chàng tội nghiệp đó đi ra... và dắt theo chị vợ”.

Vâng, trường hợp như vậy rất hiếm, nhưng nhiều người đã mất việc vì một chuyện nhỏ hơn.

Một người vợ mà cứ xen vô công việc của chồng, dù là có những nguyên nhân cao cả, cũng thường là tai hại cho chồng.

Giúp chồng thành công

Một ông bạn tôi mới nói với tôi rằng một ông giám đốc trong hãng ông phải xin thôi sau nhiều năm làm việc vì bà vợ xen vô công việc của ông. Bà xếp đặt những mưu mô không thể tưởng tượng được để hại những ông giám đốc khác trong hãng, nói xấu họ vì tưởng họ là kình địch của chồng mình. Ông chồng ngăn những hoạt động ngầm của bà vợ không nổi, chỉ còn mỗi một cách là xin từ chức, trong lúc ông đang tiến lên bậc thang cao nhất của nghề.

Nếu bà tự xét có tài vận động ngầm và muốn xen vô việc của ông nhà thì tôi xin khuyên bà ít lời để hoạt động cho dễ. Đây là những qui tắc để hất ông và làm cho ông phải xuống bậc thang trong xã hội. Nếu làm theo tôi chỉ mà ông không bị đuổi thì bà cứ tin chắc là ông sẽ bị bệnh thần kinh.

1) Tỏ vẻ khó chịu với cô thư kí của chồng nhất là khi cô ta trẻ và đẹp. Nhất là đừng bỏ lỡ một cơ hội để nhắc cô ấy rằng bà là bà chủ (...).

2) Mỗi ngày, năm lần bảy lượt kêu điện thoại ông, để phàn nàn về việc nhà, để hỏi trong phòng giấy đương có ai đó, và điều này thì xin bà đừng quên cho, là đọc cho ông chép một bản dài thậm thụt, kê tên những đồ ông phải ghé mua ở tiệm tạp hóa đem về cho bà. Cũng không bao giờ được quên lại tận hãng đón ông những ngày trả lương để tất cả hãng biết rằng trong nhà bà gà trống hay là gà mái gáy. Như vậy, ông mới có thể chăm chú vào công việc của ông được, phải không bà?

3) Bà cứ gây lộn với vợ một người cộng tác với ông đi. Trong khu vực đó tôi biết khả năng của bà thật là vô tận. Bà làm cho nhân viên trong hãng thành hai phe thù địch nhau rồi bà ở giữa làm trọng tài.

4) Bà bảo với ông nhà rằng làm thì trời chết mà lương thì không đủ và chẳng ai biết giá trị của ông hết. Sớm muộn gì ông cũng sẽ tin lời bà và làm ít đi, rồi thì ông có thể đi kiếm một công việc vừa ý bà hơn.

5) Tập thói chỉ cho ông cách điều khiển công việc của ông, phải nói với khách hàng ra sao, lấy lòng bề trên ra sao. Thực ra ông chỉ có hư vị thôi, bà mới là đầu óc, mới quyết định hết.

6) Tiếp khách cho long trọng, tiêu thật xa xỉ, có một thì tiêu hai, tiêu ba, cho thiên hạ chóa mắt. Xét ra, thiên hạ không đui đâu, nhưng sống như vậy mới vui chứ, vui cho tới ngày hết vui.

7) Tổ chức một ban do thám tại nhà rồi khi phòng Nhì của bà đã đàng hoàng rồi thì tra hỏi ông liên tiếp, nhất là về sự giao thiệp của ông với các cô trong hãng. Các cô ấy thường lo làm việc chứ không phải ngồi nghe lời khen của các ông, mà các ông cũng đề phòng những chuyện rắc rối với đàn bà, nhưng bà đừng tin như vậy mà cứ coi là hết thấy các cô trong hãng đều là những yêu tinh chỉ rình bắt đàn ông thôi.

8) Bà cứ làm duyên làm dáng mỗi khi gặp ông chủ của chồng rồi bà chủ bà ấy sẽ cảm ơn bà lắm.

Giúp chồng thành công

9) Trong các tiệc tùng mà người ta mời cả ông và bà thì cứ tỏ ra bà là người kỳ cục, pha trò về ông để các bạn đồng sự của ông tha hồ mà bàn tán.

10) Khóc than, la hét mỗi khi ông phải làm thêm việc ở nhà hoặc phải đi công cán ở xa. Cho ông biết rõ rằng gì thì gì chứ cũng nhất vợ nhì trời.

Thưa bà, nếu bà muốn phá con đường tiến thân và sự thành công của ông xin bà theo mười qui tắc đó. Kết quả dễ đoán được nhất là ông thì mất việc mà bà thì mất chồng.

CHƯƠNG XX

ĐỪNG THỬ THAY ĐỔI CÁ TÍNH CỦA CHỒNG

Khi bà Jane Welsh cưới ông Thomas Carlyle, năm 1826, bạn bè của bà chê bà là lựa người không xứng đáng. Bà rất đẹp, con nhà sang trọng, những nơi quyền cao chức trọng có thể xin cầu thân với bà, còn ông, thì tuy rất thông minh nhưng thô lỗ, tính tình, bộ điệu hơi kì cục, lại không có đồng xu dính túi, tương lai chẳng có chi là hứa hẹn cả.

Câu chuyện bà giúp ông chống cự kịch đó thành công bây giờ còn được thiên hạ truyền lại. Thực vậy, ông đã thành hiệu trưởng đại học Edinburgh và ít lâu sau cả thành Luân Đôn, ngưỡng mộ ông, ông soạn những cuốn nổi danh như cuốn *Cách mạng Pháp và Đời Cromwell*. Nhà của ông bà ở Chelsea thành chỗ thu hút tất cả các danh sĩ đương thời.

Bà có chút tài về thơ mà bỏ làm thơ để hết lòng săn sóc chồng. Từ giã họ hàng bè bạn, bà theo ông tới một làng nhỏ, hẻo lánh ở xứ Ecosse, nơi đó ông có thể làm

Giúp chống thành công

việc trong sự yên ổn, tĩnh mịch hoàn toàn. Bà tự may lấy áo và tỏ ra là một người nội trợ cần kiệm hiếm có. Bà săn sóc bệnh bao tử của ông và ông có quạu quọ thì bà chỉ mỉm cười, lẩn lẩn làm ông mất tính gắt gỏng. Khi sách của ông đã được một số người hoan nghênh, bà kiếm cách mời những người hiểu tài ông tới chơi nhà và không ghen tuông khi có những mỹ nhân lại thăm ông vì có vậy danh ông mới chóng được truyền rộng.

Nhưng đức đẹp nhất của bà có lẽ là không bao giờ bà tìm cách thay đổi con người của ông. Những thư của bà bây giờ nổi danh, trong một bức, bà viết: “Tôi không muốn làm cho cá tính của mỗi người chìm trong đám đông mà muốn vẽ một vòng tròn bằng phấn ở chung quanh mỗi người có cá tính rõ rệt và khuyên đừng ra khỏi vòng tròn đó để có thể tài bồi thêm thiên tư”.

Một người đàn bà khác tất đã kiếm cách sửa tánh của ông Carlyle cho khỏi thô lỗ, như vậy cũng có lợi cho ông; nhưng bà chỉ muốn cá tính của ông phát triển đến cực độ, cá tính ông ra sao thì bà thích nó như vậy và cho rằng thế giới phải nhận nó như vậy, nên không muốn sửa đổi một bức vĩ nhân về tư tưởng thành một chàng lịch thiệp khéo nói. Bà tôn trọng mọi nét của cá tính kỳ dị của ông và cùng với ông làm việc trong cái vòng tròn mà bà đã vẽ bằng phấn.

Ít người đàn bà có được trực giác như bà, cứ bắt chống chiều những tham vọng của mình và nhiều người đàn ông đã phải theo ý vợ. Có những người đàn ông chỉ làm được những chức vụ phụ thuộc và thấy rất sung

sướng ở trong địa vị đó. Bất họ quyết định lãnh trách nhiệm, họ sẽ thất bại, khổ sở. Khi phải quyết định, bộ thần kinh của họ bị căng thẳng lâu, họ chịu không nổi và họ giảm thọ.

Thường thường, muốn thành công phải làm một nghề hợp với thể chất và tinh thần của mình. Một kí giả nọ đã nói: “Làm một anh tiểu phu hạng nhất còn hơn là làm một nghề quan trọng mà hạng nhì”.

Không phải ai cũng sinh ra để thành giám đốc ngân hàng hay một vị đại tướng, và tại sao người ta lại cứ trọng những chức vụ đó chứ?

Khi nào vui lòng tự nhận không phải ở trong hạng quyền cao chức trọng trên đời thì thường bị thiên hạ chê là đụt, là hèn, người đàn bà thấy thiên hạ chê chồng mình như vậy, sinh ra phàn nàn ông chồng, thúc ông chồng tiến tới; ông ấy tiến kịp chúng bạn, vợ vẫn chưa bằng lòng cho, bắt ông làm như trâu để hơn chúng bạn nữa. Vậy thì trách chi người ta chẳng bảo người Mĩ sống như bọn điên!

Đức Giê-su ngày xưa hỏi: “Ai là người trong các anh có thể tự ý muốn mà cao lên được một cánh tay không?” Tất nhiên là không, vậy mà những bi kịch xảy ra hằng ngày chỉ vì các bà tưởng rằng muốn lớn bao nhiêu cũng được.

Tôi biết một bà luôn hai chục năm nay rán làm cho chồng thành một thầy kí mà ông chồng chỉ thích làm cái nghề thợ chì. Bà vợ xấu hổ lắm khi bạn bè thấy chồng

Giúp chồng thành công

mình xách thùng đồ nghề (mặc dầu là thùng đầy những đồ) chứ không được xách cái cặp da (nhiều khi là rỗng!). Không chịu được cảnh nhục đó, bà ta hoạt động, bắt chồng vào làm thầy kí một hãng lớn. Chồng phải chiều vợ. Nhờ vợ khéo vận động, ông ta được tăng lương khá mau, nhưng có thám vào đâu với số tiền ông kiếm được khi còn làm thợ. Bây giờ thì ông được cầm cây bút chì ngồi trong phòng giấy, khỏi phải cầm cái búa, cái kim nữa và bà vợ có thể tự đắc về công của bà. Chồng thì chán chường đời sống vì phải làm một nghề không thích, còn vợ thì sung sướng được khoe trong tiệc trà với các bà là đã vẽ mày vẽ mặt cho chồng.

Có khi sự vận động của vợ cho chồng được lên chức còn tai hại cho đời chồng vì chức mới không hợp với chồng. Tức như trường hợp ông Clifford Schwartzman, làm lính công an ở Honolulu. Ông ta ở trong đội tuần phòng xe máy dầu và được đổi qua làm ở một việc khác, lương cao hơn nhưng phải làm nhiều giờ hơn và mệt hơn, không còn thì giờ rảnh về nhà với vợ con nữa.

Tính cẩn mẫn, ông hết sức làm việc rồi bắt đầu gầy đi, nửa đêm tỉnh giấc, tính tình hóa quạu quọ, chẳng có gì cũng nổi giận lên như điên. Ông đi y sĩ khám bệnh, viên y sĩ là bạn thân, coi ông rất kỹ, thấy cơ thể ông bình thường, khi hỏi chuyện ông mới hay hết nguồn gốc, rồi kêu điện thoại cho sở công an, bảo ông không làm nổi công việc mới, phải trả ngay ông về chỗ cũ nếu sở không muốn mất một nhân viên giá trị.

Sở bằng lòng, và ông Schwartzman lại ngủ được như cũ, lên cân, tinh tình lại vui vẻ. Ông nói:

“Nhờ vậy tôi được biết rằng yêu nghề còn cần hơn là tiền lương. Yêu nghề thì được lợi về sức khỏe, vui vẻ bình tĩnh mà cái lợi đó còn hơn cái lợi tăng lương”.

Ông may mắn được thay đổi tình trạng trước khi quá trễ còn biết bao người khác mãi đến phút chót mới thấy mình lầm lẫn. Ai đã đọc tiểu thuyết *Hết đường quay về* của John Marquand chắc còn nhớ người vợ của nhân vật chính bắt chồng leo hết các bậc thang trong xã hội để thỏa mãn cái tham vọng được làm một vị phu nhân. Người chồng không thích cái thú thành công đó, miễn cưỡng theo lời vợ đến khi trễ quá không lùi lại được nữa và chàng bị giam hãm trong một tình thế không hi vọng gì thoát khỏi.

Tham vọng quá có thể gây những kết quả tai hại. Trong một số báo Times (Thời báo) mới đây, tôi chú ý tới cái títt này: “Sự tham vọng đưa một công chức tới tự tử”. Bài báo đó kể chuyện một công chức hành chánh tự ải lúc bốn mươi một tuổi, nguyên do, theo lời tuyên bố của sở Công an, là ông ta tham vọng quá, chỉ mơ ước làm trong bộ ngoại giao, cố học để thi vào bộ đó mà rớt hai ba lần.

Giữ một chức hợp với khả năng của mình, còn hơn là rần sức, cố đạt một mục đích quý cao để rồi tự tử.

Trong cuốn *Thôi điềng tự tử nữa chớ*, bác sĩ Peter Steincrohn tấn công những bà vợ luôn luôn thúc giục

Giúp chồng thành công

chồng phải kiếm nhiều tiền hơn hoặc tiến lên một chức cao hơn các ông hàng xóm. Ông nói:

“Những bà vợ đó hoặc bẩm sinh ra đã tham lam, hoặc về già mới quá tham, đã làm tan nát hạnh phúc của gia đình không sao cứu vãn được”.

Vậy chúng ta phải để cho chồng được hưởng cái quyền thiêng liêng muốn làm gì tùy ý, chứ đừng bắt phải theo cái quan niệm riêng của chúng ta về sự thành công, quan niệm đó có thể lầm lạc.

André Maurois trong cuốn *Một nghệ thuật sống* nói một văn sĩ không thể có tài trong mọi loại văn. Một chính khách không thể cải cách trong mọi phạm vi, một nhà du lịch không thể coi hết được mọi xứ. Vậy mỗi người phải tự quyết định bỏ cái ý muốn tiến vào những khu vực không hợp với khả năng của mình.

Nếu bà muốn ông nhà dùng hết tài sức của ông, bà nên âu yếm ông, khuyến khích ông và cùng làm việc với ông. Nhưng xin bà coi chừng đừng đẩy ông đi xa quá, nhất là đừng tìm cách thay đổi cá tính của ông.

CHƯƠNG XXI

PHẢI BIẾT LIỀU

Ông nội tôi tên là Charles Robertson sống ở Kansas hồi cuối thế kỉ trước, và một hôm ông chán cái trại của ông và tuyên bố sắp vào miền mọi Da Đỏ xem có làm ăn gì ở đó được không vì ông thích cái đời khai khẩn đất hoang.

Rồi ông bà tôi khuân hết đồ đạc trong nhà lên một xe ngựa mui vải và tiến tới nơi xa lạ, đến bờ sông Limanon, ở Đông bắc xứ Oklahoma ngày nay thì ngừng, cất một cái nhà chòi và rào một khu đất. Sau ông vay được một số tiền, dựng một kho chứa hàng trong một làng nhỏ xíu, bây giờ là châu thành Tulsa.

Bà nội tôi đã phải chịu những nỗi vất vả lắm vì sức bà không mạnh, phải săn sóc chín người con trong một nơi hoàn toàn thiếu mọi sự tiện nghi. Mà chung quanh không có y sĩ, trường thì chỉ có độc một lớp. Đời sống cực khổ, mùa đông lạnh buốt, mùa hè nóng như thiêu, nhưng theo ý nhiều người, ông tôi đã thành công lắm.

Giúp chồng thành công

Bà tôi được sống tới lúc thấy chồng được khắp miền trọng vọng, con cái đều thành gia, và thấy một miền của dân Da Đỏ thành đất của quốc gia.

Nước Mĩ được phát triển nhờ những người như ông nội tôi, có chí lớn, biết mạo hiểm vào những nơi hoang vu, nhưng cũng nhờ những người đàn bà can đảm lạ lùng, biết liều trong những cuộc mạo hiểm đó. Các bà cụ hồi xưa tin ở trời, ở chồng và ở chính mình. Các cụ chống với nguy hiểm, bệnh tật, tử thần, không sợ gian lao. Các cụ có nhớ những ngôi nhà đủ tiện nghi mà các cụ bỏ để tiến về miền Tây⁽¹⁾ không? Các cụ có tiếc họ hàng bè bạn, những thú vui, đời sống yên ổn không? Chắc là có! Các cụ là những người, đâu phải là thần thánh!

Nhưng các cụ cố nén nỗi lo, lòng tiếc mà theo chồng tới nơi xa lạ, man di để viết nên những trang sử oanh liệt để lại một di sản đẹp đẽ cho con cháu: nào là cánh đồng, nào là châu thành và một xứ rộng hơn.

Người vợ nào muốn chồng thành công cũng phải có tinh thần mạo hiểm như bà vợ các nhà khai phá đất hoang, phải sẵn sàng để chồng làm gì tùy ý, dù có rủi ro đi nữa, phải đủ can đảm theo những ước vọng, dự định của chồng và nâng đỡ chồng tới cùng, dù hoàn cảnh muốn ra sao cũng mặc. Kẻ nào chỉ thích yên ổn, không chịu liều thường không làm được gì cả.

Tôi biết một người đàn ông suốt đời phải làm một nghề mà mình không thích chỉ vì vợ cho yên thân là hơn

(1) Hồi đó miền Tây nước Mĩ còn hoang vu.

hết. Mới đầu ông ta làm kế toán viên, để dành một số tiền định mở một ga-ra. Rồi ông ta cưới vợ, bà vợ muốn chồng giữ chân kế toán cho tới khi nào tậu được nhà. Nhà tậu xong thì bà vợ sanh, bảo ông chồng rằng bỏ sở ra mở ga-ra là điên. Rồi năm này qua năm khác, ông phải nuôi con, tậu thêm nhà cho vợ, trả tiền thuốc thang.

Ra làm riêng ư? Rõ khùng! Nếu thất bại thì sao? Có phải uống công làm trong sở bao nhiêu năm không, mất tiền hưu trí này, đau ốm không được trả tiền bác sĩ và tiền thuốc này! Kiếm tiền được ít mà chỗ làm chắc chắn, chả hơn ư? Vì vậy mà ông chồng đó không bao giờ thực hành được dự định của ông, bà vợ có dám liều chút nào đâu?

Tôi mới gặp ông ấy đây, thấy ông già trước tuổi và có phút nào rảnh thì hí hoáy sửa chữa xe hơi của ông. Lúc nào ông cũng có vẻ buồn, đau bao tử, nói rất ít. Ông biết nói gì bây giờ, kỉ niệm vui không có mà hi vọng cùng dự định cũng không. Đời ông trôi qua, không để lại cho ông một cánh hoa nào cả. Phần quan trọng nhất trong đời ông đã hỏng vì ông không yêu cái nghề ông làm và ông phải nén hết ước mong, hi vọng chỉ vì bà vợ sợ tương lai không vững.

Mà nếu ông bỏ chân kế toán để ra làm riêng và thất bại thì sẽ ra sao? Thì ít nhất ông cũng được thỏa lòng là đã thực hiện được một hoài bão của ông. Với lại, biết đâu sau khi thất bại vài lần ông chẳng thành công?

Cũng may mà những bà vợ như bà đó cũng hơi hiếm. Trong một cuộc điều tra mới đây, người ta đã hỏi

Giúp chồng thành công

sáu trăm người đàn bà có chồng, tuổi khác nhau và địa vị khác nhau. Câu hỏi đầu tiên là: “Bà có chịu cho ông nhà bỏ một địa vị vững mà ông không thích để làm một nghề bấp bênh nhưng nhiều tiền hơn và hợp với thị hiếu của ông không?” Hai mươi lăm phần trăm đáp là thích một địa vị vững mà tầm thường.

Có hồi tôi đã làm việc với ông Charles Reynolds, lúc đó là phó giám đốc một công ti dầu lửa lớn ở Tulsa, xứ Oklahoma. Ông còn trẻ, thông minh, được nhiều người mến, thành công lắm và có tương lai rực rỡ trong nghề. Ông có ba con, sống một đời dễ chịu và vững vàng, rất có qui củ.

Lúc rảnh ông thích vẽ và các phòng giấy trong hãng treo nhiều bức họa của ông tặng bạn đồng sự. Thỉnh thoảng ông bán một bức cho những người được bạn bè giới thiệu với ông.

Tuy rất yêu nghề, ông vẫn muốn được rảnh hơn để vẽ. Ông rất yêu châu thành Taos, một châu thành nhỏ ở Tân Mễ Tây Cơ, nơi thiên đường của nghệ sĩ và lần lần ông mơ mộng được dời nhà tới đó để chuyên vẽ. Ông tỏ ý với vợ, bà vợ đáp: “Thực là một ý hay; chúng mình bán cả sự nghiệp ở đây đi để mở một tiệm bán đồ vẽ ở Taos. Chúng ta cũng có thể đóng khung các bức họa. Em coi cửa tiệm còn mình thì vẽ suốt ngày. Em chắc chắn là mọi sự sẽ như ý”.

Được vợ hăng hái tán thành ông, Charles Reynolds hoan hỉ, phá con đường rút lui ở sau, thu xếp đồ vẽ rồi cả

gia đình mạnh bạo tiến trên con đường mạo hiểm. Đứa con nhỏ nhất, đi học về cũng giúp mẹ coi cửa hàng. Và ông vẽ suốt ngày, ít lâu sau thành một nghệ sĩ nổi danh nhất trong miền. Họa phẩm của ông được triển lãm ở khắp nước Mĩ, tới đâu cũng được hoan nghênh. Bây giờ ông là hội trưởng hội Nghệ sĩ ở Taos và có một phòng riêng trưng bày những tác phẩm của ông trong một phố đẹp nhất ở Taos.

Mà như vậy là nhờ bà đã chịu liều để lao vào một cuộc đời mới.

Trong đời luôn luôn những kẻ chịu liều hơn hết là đi xa hơn hết, vì họ được Trời Phật che chở và thần Tài chỉ yêu những người táo bạo. Một vị tướng, trước khi tấn công quân địch, bảo sĩ tốt: “Trời giúp những người can đảm và liều chết!”

Cái nghề hợp với tính tình của một người nhất và làm cho đời sống người đó dễ chịu, không nhất định phải là một nghề làm cho người đó kiếm được nhiều tiền hoặc sống một đời rộng rãi. Một người đàn ông không thể nào hoàn toàn sung sướng được nếu không được thỏa mãn về nghề nghiệp. Vậy một người đàn bà phải có một sức lực tinh thần khác thường mới để cho chồng bỏ một địa vị tốt nhưng chán, mà làm một nghề hợp với sở thích của chồng.

Nhiều người đàn bà không hề nghĩ tới mình, chịu bỏ những cái lợi vật chất để giúp chồng thành công rực rỡ.

Giúp chống thành công

Đạo binh Cứu khổ là kết quả của sự hi sinh của người đã sáng lập ra nó, ông William Booth, mà cũng là công của bà vợ ông rất nhân từ, đại lượng, đã bỏ hết để làm việc nghĩa.

Ông tìm thấy mục đích của ông là phải an ủi những kẻ khốn khổ, bị gia đình, xã hội bỏ rơi và bọn trộm cướp lúc nhúc trong các ổ tối tăm, bẩn thỉu nhất ở Luân Đôn. Bà vợ và các con chịu thiếu thốn đủ thứ, đã đói, rét lại bị thiên hạ chế nhạo nữa. Sức ông kiệt đi vì hi sinh quá, còn bà thì bị vẹo xương sống, phải đeo một cái đai bằng thép, phải có nghị lực phi thường mới đứng thẳng người được. Sau nhiều năm đau khổ, bà qua đời vì bệnh ung thư. Trước khi mất, bà nói phào phào: “Tôi không sống được ngày nào mà không đau đớn ghê gớm”.

Và người đàn bà yếu ớt, tàn tật đó rửa chén, giặt ủi, nuôi tám người con mà không hề phàn nàn, hơn nữa, bà còn kiếm được thì giờ tiếp tay chồng trong sự gắng sức của ông để giúp những kẻ còn khốn khổ hơn họ. Rất khuya, khi việc nhà đã xong, bà lại những nhà lụp xụp dơ dáy nhất để thăm những người bệnh, những người chết đói và những kẻ bị xã hội ruồng bỏ. Bà tổ chức những buổi phát cháo và kiếm chỗ ở cho những cô gái chữa hoang.

Tất cả đời bà trôi giữa đám trộm cướp, đi điếm, buôn lậu. Ai không nghĩ rằng nếu có cơ hội nào thoát ly được đời khốn nạn đó, bà sẽ nắm lấy nó liền. Cơ hội đó tới: một hôm, một nhóm mục sư cảm động vì lòng hi sinh của ông, mời ông tới ở một nhà thờ giáo khu phong phú

để ông được sống một đời an nhàn, sung sướng, nếu ông chịu thôi không đi thăm các hang cùng ngõ hẻm nữa.

Nhưng các mục sư đó đã không biết tính bà. Khi hay đề nghị đó, bà nhảy lên, la: “Không khi nào! Không khi nào chúng tôi chịu nhận!”

Nhờ tâm hồn nhân từ và can đảm của bà mà Đội quân Cứu khổ đã được như ngày nay, và người ta ân hận rằng bà đã mất trước, không được thấy kết quả công việc tận tâm của chồng. Trong đám tang của ông sáu vạn rưỡi người chen chúc nhau đón quan tài của ông để tỏ lòng kính tiếc. Ông thị trưởng thành phố Luân Đôn đi đưa đám và tổng thống Mĩ gửi điệu một vòng hoa. Năm ngàn người trong Đội quân Cứu khổ bước sau quan tài, ca những bài thánh ca để cầu nguyện cho hồn vị đại tướng của họ được tiêu diêu nơi cực lạc. Ở dưới tuổi vàng, bà có hay chăng chồng bà đã đạt mục đích?

Hễ yêu công việc mình làm thì thường thành công. Khi chúng ta đã tìm thấy con đường đi hợp với ta thì chỉ có mỗi một cách bước vào là cứ liệu tiến tới.

Robert Louis Stevenson nói: “Tôi muốn tìm thấy một người có đủ lương tri để hành động như một người điên”⁽¹⁾

Và Shakespeare thì viết: “Những nỗi lo âu của ta phản ta vì nó ngăn ta đoạt được lí tưởng của ta trong đời, nó làm ta sợ không dám thử tiến tới lí tưởng ấy.”

(1) Ý ông muốn nói: Phải hăng hái hoạt động, không sợ một sự cản trở gì cả tựa như một người mù quáng, như vậy mới thành công được, còn những kẻ rụt rè chỉ là vô lí và thiếu lương tri.

Giúp chồng thành công

Kẻ tào bạo dễ thành công. Nếu chúng ta muốn cho chồng thành công hoàn toàn trong công việc mà chồng thích và đủ khả năng làm thì ta phải thúc đẩy chồng cứ liệu đi, còn ta thì sẵn sàng để chịu sự rủi ro với chồng.

TÓM TẮT PHẦN THỨ NĂM

Xin bà tránh những cạm bẫy này:

- 1) Đừng than vãn
- 2) Đừng xen vào công việc của chồng
- 3) Đừng thúc chồng làm quá sức, và đừng tìm cách thay đổi cá tính của chồng
- 4) Đừng ngại mạo hiểm mà phải biết liều

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ SÁU

**GÂY HẠNH PHÚC
CHO CHỒNG**

CHƯƠNG XXII

NHÀ TÔI DỄ THƯƠNG QUÁ!

Trong một nghĩa địa ở Tân Tây Lan, có một tấm mộ chí trên khắc tên một người đàn bà dưới có hàng chữ: “Nhà tôi dễ thương quá”.

Tôi không biết ở một nơi như vậy mà đọc câu ấy thì bà nghĩ ra sao; riêng tôi, tôi thấy đối với đàn bà, không có lời ghi trên mộ chí của vợ, tất đã được sống lại hàng ngàn kỉ niệm vui đẹp: nào vẻ mặt tươi cười của vợ đón tại cửa khi ở sở về, nào những bữa cơm nấu khéo, nào những tiếng cười trong trẻo khi ông nói đùa, nào không khí đầm ấm thân yêu trong gia đình.

“Là một người vợ dễ thương” với “có một người chồng thành công” hai cái đó liên lạc nhân quả với nhau. Theo những nhà chuyên môn lựa nhân công thì một người đàn ông gia đình êm ấm nhiều hi vọng thành công hơn một người mà gia đình là địa ngục.

Thực ra, một số đông đàn bà rất thương chồng mà không hề nghĩ làm cách nào cho chồng vui. Họ có thiện

chí lắm, nhưng cứ làm những điều đáng lẽ phải tránh khi chồng phải đi thì lại cứ bám lấy chồng như đĩa, khi phải nghe thì lại nói, và bất ai cũng phải theo ý mình.

Muốn tỏ vẻ dễ thương với chồng, là một việc khó làm nhưng cũng cần phải gắng sức, có ý tứ. Không mất công hơn sự trang điểm đâu.

Tất nhiên dung nhan cần cho dễ coi, nhưng phần đông các bà săn sóc tới bộ mặt hơn là đầu óc và tấm lòng. Người đàn bà nào học được cái thuật làm đẹp lòng chồng thì không phải lo lắng về sự hết xuân hoặc về thân hình không được cân đối như cái tượng gỗ ở tiệm may.

Một cô thư kí giỏi, biết cách làm cho ông chủ vui lòng. Cô ấy hiểu tính tình cùng cách làm việc của ông, chịu hi sinh thị hiếu của mình cho không khí trong phòng giấy được dễ chịu. Nếu ông chủ không thích cô bôi đỏ móng tay thì cô bôi thứ keo không màu cho ông khỏi rầy.

Những bà đã có chồng sao không noi gương các cô thư kí và bà nào làm việc hăng sao không chiều chồng như chiều ông chủ?

Nói chung thì hạnh phúc trong hôn nhân là nhờ người vợ gắng sức tìm được cái gì làm vui lòng chồng và luôn luôn nhớ làm cái đó.

Có lần tôi đem vấn đề quan trọng ấy ra bàn với bà Eleanor Roosevelt, bà bảo tôi rằng thích đi chơi ở đồng quê với một vài đứa con, để tinh thần ông được nghỉ ngơi,

Giúp chồng thành công

quên công việc nặng nhọc hàng ngày⁽¹⁾. Bà thu xếp để các con thay phiên nhau đi chơi với ông bà, cứ mỗi người con đi hai tuần rồi tới người khác. Bà nói: “Đi chơi như vậy bao giờ cũng rất vui. Chúng tôi nói chuyện, pha trò rất nhiều. Đi chơi về, nhà tôi thấy thanh thoi và vui vẻ làm việc hơn”.

Một bà Tổng thống khác, bà Eisenhower cũng nói rằng bốn phần đầu tiên của đàn bà là luôn luôn nhớ những tiểu tiết nó làm chồng vui.

Mà thực ra, những tiểu tiết ấy có lẽ quan trọng hơn người ta tưởng. Có phải ông Chesterfield đã nói như vậy không “Phải chịu nhiều hi sinh nhỏ mới có được những cử chỉ lịch sự”? Đó cũng là bí quyết của hạnh phúc trong gia đình. Những bà vợ nào chịu bỏ những sở thích riêng thường được một phần thưởng lớn.

Bà Olga Capablanca đã kinh nghiệm, thấy qui tắc đó đúng. Chồng bà - nay đã mất - là một nhà ngoại giao xứ Cuba và là nhà vô địch thế giới về môn cờ, nhưng ông có những ý quyết đoán như phần đông những người tài trí trên bực trung. Mặc dầu vậy, đời sống chung của ông bà rất sung sướng nhờ ông bà âu yếm nhau và thăm phục nhau; và nhờ bà tạo nên một không khí vui vẻ trong nhà mà lần lần ông bỏ tính quá cương quyết của ông để chiều ý bà.

Bà làm cách nào mà thực hành được phép màu lạ lùng ấy? Có gì đâu? Bà chịu hi sinh nhỏ nhỏ cho ông.

(1) Ông làm Tổng thống nước Mỹ trong đại chiến vừa rồi.

Khi ông buồn, quạu thì bà để yên ông, không nói năng gì vô ích cho ông giận. Bà thích khách khứa, họp bạn, ông lại chỉ thích ngồi tĩnh ở nhà, và bà chịu bỏ tính giao du. Nếu ông không thích chiếc áo mà bà bận thì bà thay liền, lựa chiếc nào ông thích.

Ông ưa đọc sử và những sách nghiêm trang, bà thì trái lại, nhưng bà rán đọc những sách mà ông thích để có thể, như bà nói với tôi “theo dòng tư tưởng của ông và bàn luận với ông về những vấn đề mà ông thích”.

Ông có hiểu cho bà những sự gắng sức đó không? Xin đọc những hàng dưới đây rồi sẽ biết.

Ông cho cái thói vợ chồng mua đồ tặng lẫn nhau là vô nghĩa, là tình cảm con tườu. Nhưng một lần, ngày kỉ niệm cuộc hôn nhân của ông bà, ông mắc cỡ như một thư sinh, đưa tặng bà một chiếc nhẫn đẹp nhất trần đời. Bà sượng như lên tiên, tỏ vẻ vui mừng với ông, và ông cũng vô cùng hớn hở. Bà có ngờ đâu ông vốn căn cơ rất mực mà lần ấy lại chẳng căn cơ chút nào, tặng bà món đồ giá cao như vậy. Và từ đó, nỗi vui nhất của ông là mua đồ tặng bà. Có lần ông làm cho cô bán hàng mất hai giờ để gói một ve dầu thơm trong mấy lớp hộp. Chỉ vì bà thường tìm cách làm vui lòng ông nên ông đáp lại tấm lòng vàng đó mà tìm cách làm vui lòng bà. Như vậy, làm sao cuộc hôn nhân của ông bà chẳng sung sướng nhất.

Người vợ nào đem vui về lại cho chồng, chắc chắn là được vui gấp trăm chồng, và có thể nói như bà Disraéli: “Nhờ lòng tốt của nhà tôi, trên kiếp trần này

Giúp chồng thành công

tôi chỉ gặp toàn là hạnh phúc, một hạnh phúc vô biên và bất biến”.

Muốn cho một người đàn ông sung sướng, thường chỉ cần có điều này: cho người đó thấy mình được tự do, vui vẻ trong nhà và quên được những nỗi lo âu. Muốn vậy ta thay đổi cá tính của ta cho hợp với cá tính của chồng, hoặc cùng nghỉ ngơi tiêu khiển với chồng. Mà hễ làm cho chồng sung sướng tức là giúp một phần lớn vào sự thành công của chồng.

Và có phần thưởng nào quý bằng lời khen này của chồng khi đã sống chung với nhau bốn năm chục năm:

“Nhà tôi dễ thương quá”

CHƯƠNG XXIII

THÍCH CÁI CHỒNG THÍCH

Dù là về một miếng bánh hay một ý tưởng, hễ biểu đồng tình với nhau thì gắn nhau. Người thân ta thích cái gì ta thích cái đó, cùng tiêu khiển với nhau, đó là một con đường lớn đưa tới hạnh phúc. Các nhà chuyên môn nghiên cứu về hôn nhân bảo như vậy. Người ta đã điều tra hai trăm năm chục cuộc hôn nhân sung sướng, và thấy yếu tố thứ nhất của hạnh phúc hoàn toàn là hai vợ chồng đồng thanh đồng khí về mọi phương diện và đối với nhau như bằng hữu. Mà muốn cho tình bằng hữu như keo sơn, hai bên phải cùng có một lí tưởng, cùng có những bạn thân chung và cùng có sở thích như nhau.

Tôi xin lấy ít thí dụ cho dễ hiểu.

Thí dụ thứ nhất là một cặp vợ chồng dạy khiêu vũ, ông bà Arthur Morray. Hai ông bà cưới nhau đã hai mươi tám năm và từ đó đến nay cùng làm việc chung với nhau, đã dạy cho hàng ngàn người khiêu vũ. Một hôm tôi hỏi bà:

– Hai ông bà làm việc chung với nhau lâu như vậy mà làm cách nào không mắc cái hại rất nguy hiểm cho

hạnh phúc, là thói quen? Và lại, vừa làm vợ vừa dạy khiêu vũ, bà không thấy khó xử sao?

– Tôi không thấy khó gì cả. Chỉ cần chịu gắng sức một chút. Mà theo tôi, điều quan trọng nhất là chúng tôi có những sở thích giống nhau, cả hai cùng ham quần vợt và lợi. Có cơ hội là chúng tôi đi chơi hai môn đó, như tuần trước, chúng tôi đi Bermuda trong ít bữa. Nghỉ lễ mà cùng đi chơi với nhau thì đời sống thêm thay đổi, thú vị.

Làm việc hoài mà không nghỉ ngơi thì khó mà sống chung với nhau một cách vui vẻ được. Người đàn bà nào biết cùng vui những tiêu khiển của chồng thì có thể thành được một bạn thiết của chồng. Tập thích những sở thích của chồng là điều vô cùng quan trọng.

Cléopâtre⁽¹⁾ chắc chắn là không học môn tâm lí mà giao thiệp tuyệt khéo, nhất là với đàn ông. Theo Plutarque thì sắc đẹp của bà không rực rỡ, nhưng bà biết cùng vui những cái vui của người bà muốn lấy lòng, nên ai cũng mê bà. Bà học ngôn ngữ của những dân tộc bị trị, các triều đại trước, có vua Ai Cập nào chịu khó như vậy đâu. Khi các sứ giả ở phương xa lại châu, bà không cậy thông ngôn, nói với người xứ nào, bà dùng tiếng của xứ đó, làm cho ai cũng chân thành kính mến.

Marc Antonie thích đi câu. Bà quen đời sống xa xỉ, đờn ca yến tiệc trong cung mà cũng bỏ hết cả, đi ra biển câu cá với Marc Antonie. Có khi Antonie ngồi hàng giờ

(1) Nữ hoàng Ai Cập thời thượng cổ, nhờ sắc đẹp đã quyến rũ được Octave, bạn thân của César.

chẳng câu được một con cá, bà lén bảo một tên nô lệ lặn xuống nước, móc vào lưỡi câu một con cá bạc cho Antoine cười. Có lần bà ăn bận như đàn bà thường dân để làm vui lòng tình nhân rồi cùng với ông đi dạo những xóm hà tiện ở Alexandria.

Cái gì Marc Antonie thích thì con người khôn ngoan đó đều chiều hết.

Thử hỏi trong bọn chúng ta có được bao nhiêu người chịu khoác áo mưa, lội bùn, tay cầm cần câu, ngồi lạnh dưới mưa chỉ để cho ông chồng có bạn câu không nào?

Tôi biết nhiều bà phàn nàn hoài phải chịu cảnh lẻ loi vì ông chồng hễ có chút nào rảnh là đi đánh gôn. Sao các bà ấy không noi gương một bà bạn tôi là bà Florence Schoonmaker?

Ông Schoonmaker là một kỹ sư danh tiếng ở Nữ Ước. Ông thích thể thao, có chân trong nhiều hội đấu kiếm và rất giỏi đánh gôn. Khi về ở với ông, bà không biết chút gì về môn đánh gôn, nhưng bà hăng hái học tập và chẳng bao lâu dự được nhiều cuộc đấu gôn, lại giạt chức vô địch phụ nữ về đấu kiếm, thành thủ được tuyển trong đội thể vận cũng như ông.

Nếu bà không chịu tốn công như vậy, để dự những cuộc tiêu khiển của ông thì một là ông đã phải bỏ các môn thể thao mà ông thích, hai là bà phải ở nhà một mình mà mỗi mắt trông ông trong khi ông tiêu khiển theo sở thích của ông.

Giúp chồng thành công

Edgar Wallace, nổi danh khắp thế giới về tiểu thuyết trinh thám và mạo hiểm, làm việc cực như trâu, chỉ có mỗi một cái thú là chơi đua ngựa. Bà vợ ghét ngựa nhưng hiểu rằng chồng bà cần có những lúc nghỉ ngơi để khỏi kiệt sức, nên cũng theo ông tới trường đua rồi cũng để ý tới loài ngựa.

Người đàn bà nào biết cùng tiêu khiển với chồng, khỏi sợ bị chồng bỏ ở nhà mà đi chơi một mình. Nếu ông nhà bỏ bà để đi chơi một mình thì có hai trường hợp: một là ông mắc cái bệnh duy kỷ không chữa được, hai là bà không biết làm cho nhà thành nơi nghỉ ngơi vui vẻ.

Hồi mới cưới, bà Francis Short cực khổ lắm, vì ông chồng vẫn quen cái thói đi chơi với bạn như hồi còn độc thân. Bà muốn ông ở nhà thường hơn một chút. Nhưng bà không phàn nàn, không trách móc ông và dọa sẽ về nhà cha mẹ. Trái lại, bà tìm hiểu những thị hiếu của chồng.

Ông thích chơi cờ và được vào hạng cờ cao bậc nhất. Bà xin ông dạy bà chơi cờ và bà thành đối thủ của ông. Ông thích giao du, tiệc tùng, phải có đông người chung quanh, ông mới sướng. Bà trang điểm nhan sắc rồi sửa sang nhà cửa cho đẹp, thành thử ông không đi chơi đâu nữa mà mời bạn bè về nhà mình.

Phương pháp đó rất công hiệu vì hai ông bà sống chung với nhau bốn chục năm rồi mà đã từ lâu ông không thấy cần đi lại nhà bạn bè để tiêu khiển nữa. Trái lại chứ, bà bây giờ phải khó khăn, năn nỉ ông, ông mới chịu đi thăm bạn!

Bà Short bảo tôi: “Theo ý tôi, đối với đàn bà, không có gì hơn là làm cho chồng sung sướng. Mục đích độc nhất của tôi trong đời là làm cho đời sống dễ chịu càng nhiều càng tốt”.

Bà đã tìm thấy bí quyết để thành một người vợ lí tưởng mà thực ra bí quyết đó rất giản dị: chỉ cần thích những tiêu khiển mà chồng thích.

CHƯƠNG XXIV

XUI CHỒNG THÍCH MỘT CÁI GÌ

Cùng thích với chồng một cái gì là một cách làm cho chồng sung sướng, nhưng muốn vậy, trước hết, chồng phải có sở thích riêng đã.

André Maurois, trong cuốn dạy về *Hạnh phúc trong hôn nhân*, viết: “Sở thích của hai bên không được hoàn toàn tôn trọng thì không thể có hạnh phúc trong hôn nhân được. Không thể nào tưởng tượng được hai người, suốt đời lúc nào cũng tâm đầu ý hợp, cũng có những sở thích như nhau. Tình thế đó không thể có được mà cũng không nên có”.

Vậy bà để cho ông nhà một góc riêng để ông hí hoáy hoặc dán cò sưu tầm. Có thể rằng bà thấy ông ham mê những cái kỳ cục, nhưng xin bà đừng ghen với những ham mê đó mà cũng đừng ghét ông chỉ vì bà không hiểu tại sao ông lại mê được những cái ấy.

Homer Croy, viết tiểu sử của Will Rogers, một kịch sĩ trứ danh, thường lại trại của gia đình kịch sĩ đó, tại

Santa Monica, xứ California. Ông Croy kể chuyện với tôi rằng một lần ông Rogers tự nhiên muốn có một con dao dài, nhọn mà người đi rừng thường dùng. Bà Rogers không hiểu tại sao chồng lại có ý đó, và thoát tiên muốn ngăn ông. Muốn có con dao để làm gì? Có để làm gì đâu? Thích thì đòi vậy rồi có thì ngó qua và bỏ xó nó, chứ dùng gì tới nó.

Nhưng bà suy nghĩ lại, không nên làm trái ý ông và chiều ông tới nỗi đích thân ra tỉnh mua dao về cho ông. Cầm con dao, ông hơn hờ y như con nít được quà Tết vậy.

Bụi rậm và gai xâm chiếm một khoảng lớn chung quanh trại. Ông vác dao đi cắt, chặt hàng giờ để cho bụi trống bốt và có lối đi. Khi nào phải suy nghĩ lung về một vấn đề, ông lại vác dao đi, chém, phá, tới mệt nhoài mới về trại, đẫm mồ hôi nhưng vui thích vì khi chặt cây như vậy, ông đã kiếm được giải pháp cho vấn đề. Nhiều lần ông tuyên bố rằng chưa có đồ tặng nào làm cho ông thích bằng con dao ấy và bà vui lắm vì đã chiều cái thị hiếu tưởng chừng như con nít của ông.

Không bao giờ ông được xả hơi hoàn toàn hơn những lúc ông cầm dao phát bụi. Đã ích cho sức khỏe của ông lại thêm có ích cho vườn nữa.

Một người chị họ tôi, bà James Harvis có chồng làm chủ sự trong một hãng dầu quan trọng mà rất thích sửa bàn ghế. Thấy chồng tiêu khiển một cách vô hại lại có lợi cho nhà như vậy, chị tôi vui lắm. Anh ấy còn một tiêu khiển khác mà ai cũng chế nhạo là dạy con chó Marc chơi dương cầm, chơi bằng hai chân trước, rồi bằng hai

Giúp chồng thành công

chân sau, có khi lại cả bốn chân nữa, những lối đó thực bất ngờ, chẳng ai dạy cả!

Vợ mà biết xúi chồng tiêu khiển thì không sợ cô nào cướp mất chồng mình.

Song các nhà tâm lý đã bảo ta: nếu một người đàn ông thích làm cái gì để tiêu khiển hơn là thích làm nghề của mình, thì coi chừng đấy! Có cái gì không êm rồi! Cái nghề của người đó hay một cái gì đó làm cho người đó chán rồi. Trong trường hợp ấy bà nên kiếm cái có gì đó không êm đó để tìm cách trị.

Làm việc phụ là để thay đổi tiết điệu đời sống và nghỉ ngơi, hầu lấy lại sức mà làm việc chính, chứ không phải là để làm cho quên việc chính.

Muốn được ích lợi như vậy, công việc làm chơi đó phải cần chút sáng tác. Như trường hợp ông bà Clarke bị giam cầm trong chiến tranh vừa rồi. Ông làm ở sở giao dịch Thượng Hải bị Nhật Bản giam với bà năm 1941. Ông bà sống cực khổ ghê gớm ba mươi tháng ròng trong trại giam Lunghwa cùng với 1874 người Mĩ và Anh. Khi tờ Christian Science Monitor phỏng vấn ông, ông đáp:

“Kinh nghiệm dạy cho chúng tôi rằng, một người về vật chất thiếu thốn đủ thứ, có thể chịu đựng được và giữ cao tinh thần nếu biết chăm chú vào những vấn đề đặc biệt mà không ai cướp của mình được, những vấn đề cần gắng sức để sáng tác hoặc học. Không ai có thể cấm ta yêu âm nhạc hay có một ý kiến riêng về hội họa, văn chương”.

Bà Clarke đã khảo cứu về ngọc thạch của Trung Hoa và các thứ vải cổ và giảng dạy các tù nhân khác, giúp họ quên được trong vài lúc, đời sống thảm hại của họ.

Còn ông thì mê nhạc Tôn giáo và trước chiến tranh ông đã tổ chức một hội ca hợp xướng ở Thượng Hải. Ngay khi mới bị giam, ông tổ chức những cuộc hợp xướng trong trại để dạy các bạn tù.

Trải qua kinh nghiệm bi thảm đó, ông có thể biết rõ giá trị vô cùng của các việc phụ và các ham mê nhỏ. Ông khuyên “đàn ông và đàn bà kiếm một việc gì thích rồi hãy có phút rảnh thì làm nó. Vui lắm mà lại giúp ta được nhiều nếu vì lẽ ta phải sống cô độc”.

Tại sao bà không theo lời khuyên đó và thúc ông nhà tìm một nguồn thích nào ngoài công việc và gia đình.

Ngoài ra, bà lại nên rán kiếm cho ông một chỗ riêng của ông, để ông có thể được hoàn toàn một mình, không bị ai quấy. Làm người, ai cũng cần có đôi lúc cô tịch, ông nhà không tránh được luật đó.

Một ông sống độc thân từ lâu, mới nói với tôi rằng ông sẽ cưới vợ tức thì, nếu kiếm được người đàn bà nào âu yếm ông mà biết trọng cái nhu cầu, căn bản của mỗi người đàn ông là muốn đôi khi được cô tịch.

Đàn bà trong khi chồng đi làm, ở nhà một mình thường quá, nên không thấy cần phải cô tịch và không hiểu nhu cầu đó của đàn ông. Đối với đàn ông, được cô tịch có nghĩa là được khỏi phải chuyện trò, khỏi bị vợ đòi hỏi gì cả, không bị trói buộc, được tự do nghỉ ngơi.

Giúp chồng thành công

Nhiều ông chồng muốn thỏa nhu cầu tự do đó, lại chơi trốn buổi tối với bạn bè hoặc rủ bạn đi câu trốn ngày chủ nhật. Có ông vào nhà chứa xe hí hoáy sửa xe, có ông lại cúi gằm đầu trên một cuốn tiểu thuyết trinh thám. Trong những lúc đó, chồng muốn làm gì thì làm, vợ phải trọng sự cô tịch của chồng mà đừng lấy làm tủi thân.

Tôi đã kinh nghiệm nên nói vậy, hai chục năm nay, chiều chủ nhật nào nhà tôi cũng đi chơi với một ông bạn cố tri. Khi cưới tôi, nhà tôi nghĩ không cần phải bỏ thói quen đó vì chúng tôi sống với nhau trốn tuần rồi kia mà. Và tôi thu xếp để có công việc chiều chủ nhật cho quên đi, khỏi nghĩ đến nhà tôi. Đi chơi với ông bạn cũ, nhà tôi được hưởng những giờ tuyệt thú: dạo bước trong rừng, bàn tán với nhau, ăn những món lạ trong những quán kỳ cục, và nói dóc với nhau như hồi còn đi học. Rồi ai về nhà người nấy, nhẹ nhàng khoan khoái để làm việc và sống với gia đình một tuần lễ.

Không còn nghi ngờ gì cả, ông chồng nào thỉnh thoảng cũng cần tháo xích sổ lỏng để được tự do một chút!

Nếu chúng ta giúp họ tìm được một hoạt động say mê để tiêu thì giờ rảnh, nhất là nếu ta để họ tự do một chút thì họ sung sướng lắm. Mà một người sung sướng làm việc đắc lực hơn, dễ thành công hơn một người bị vợ cầm cân nảy mực, chán cảnh nhà và cảnh đời.

CHƯƠNG XXV

NÊN CÓ CÔNG VIỆC Ở NGOÀI

Muốn làm một người vợ vui vẻ, âu yếm, bà cũng cần có những công việc riêng của bà để thoát cái đời đều đều trong nhà và mới siêng năng làm việc nhà được.

Không phải công việc, dù là khó nhọc, nó làm ta mệt đầu, mà là sự đều đều, chán nản.

Vì bốn phần, phần đông các bà vợ ở nhà một mình làm việc nhà suốt ngày, đâm chán, nên phải có công việc gì để có dịp giao thiệp với người ngoài. Học thêm hoặc làm việc từ thiện, những hoạt động đó giúp các bà thay đổi đời sống, luyện cá tính, lãnh trách nhiệm và hiểu biết thêm ngoài khu vực gia đình.

Bà Walter Finkbeiner, khi các con đã lớn, nhận dạy thí mỗi sáng chủ nhật, vì bà thấy thích dạy con nít và con nít cũng mến bà. Bà nói với tôi:

“Công việc đó giúp ích cho tôi nhiều vì làm cho tôi quên việc nhà. Bây giờ tôi không nhìn đời sống một cách hẹp hòi như trước nữa. Tôi dậy sớm, thu xếp việc nhà, đưa các cháu tới trường rồi lại ấu trĩ viện.

Giúp chồng thành công

Tôi cũng trông nom đoàn hương đạo trong làng và mỗi thứ sáu, hai vợ chồng tôi đi thăm bạn. Chiều thứ năm tôi lại câu lạc bộ với vài bà bạn để bàn về vấn đề này, vấn đề nọ, thành thử tôi phải kiểm lí lẽ, tài liệu. Thời dụng biểu của tôi đầy đủ lắm.

Từ khi tôi hoạt động nhiều thì ăn cơm ở nhà thấy vui. Vì chỉ lúc đó chúng tôi mới gặp nhau và được kể cho nhà tôi nghe những chuyện xảy ra ở ngoài, tôi thấy khoan khoái. Tâm hồn tôi được thăng bằng hơn. Tôi nhớ đọc trong một cuốn sách rằng trong một nhà thương điên nọ, một thanh niên ăn cái gì thì ọc ra hết cái đó vì hồi trước, trong bữa cơm nào chàng cũng phải nghe những chuyện cha mẹ gây lộn nhau dữ dội vì vấn đề tiền bạc, vì bất cứ một việc nhỏ nhặt gì. Cho nên tôi đặt qui tắc là trong nhà tôi, trong bữa cơm thì chỉ nói những chuyện vui. Ngồi quây quần chung quanh bàn ăn, mỗi người kể lại công việc của mình trong ngày và những điều vui đã thấy.

Tôi cũng học được một quan niệm đích xác hơn về giá trị của mọi sự. Bây giờ, tôi bỏ những tiểu tiết vụn vặt nó nhám găm đời tôi và để thì giờ lo những vấn đề quan trọng hơn, với mục đích cuối cùng là làm cho đời sống mỗi người được dễ chịu”.

Bà Finkbeiner nhờ hoạt động, ngoài xã hội mà đời sống thay đổi hẳn như vậy thì tại sao ta không thử bắt chước bà?

Sự lựa chọn hoạt động cùng tiêu khiển tất nhiên tùy khả năng và sở thích của mỗi người. Chúng ta thành thật

tự hỏi xem chúng ta muốn làm cái gì. Không cần phải có tiền mới làm được việc này việc nọ. Nhìn chung quanh, ta thấy có nhiều hoạt động thú vị ích lợi (mà không tốn tiền) mà ta có thể làm được ngay trong những tỉnh nhỏ.

Khi đã biết rõ muốn cái gì rồi, ta thực hành liền, tìm vài người cùng ý kiến để lập một nhóm.

Chính tôi đã được cái vui dự những cuộc hội họp của câu lạc bộ Shakespeare⁽¹⁾ ở Nữ Ước. Nơi đó, hội viên nghiên cứu một vấn đề mà tôi vẫn thích từ trước, nhờ vậy tôi được giải trí sau những giờ làm việc. Người ta tra cứu về bốn trăm năm trước, công việc ôn cố giúp tôi tri tân, mà tôi lại có cái lợi là được nói chuyện với nhà tôi về nhiều vấn đề khác hơn là vấn đề giá cả thịt bò.

Tôi thích Shakespeare còn nhà tôi thích nghiên cứu đời sống của Abraham Lincoln, và chúng tôi chỉ bảo lẫn nhau, thành thử tôi được biết thêm về Abraham Lincoln mà nhà tôi thì biết thêm về Shakespeare; có lúc chúng tôi lại bàn cãi về văn chương với nhau; nếu cùng nghiên cứu chung một vấn đề, không khí tất kém vui hơn. Như vậy sự hiểu biết của mỗi người giúp được cho người kia mà tinh thần hai bên đều rộng rãi hơn, đó là điều vô cùng quý báu trong đời”.

Trong cuốn *Hôn nhân chỉ nam*, Samuel và Esther Kling viết: “Vợ chồng sống thân mật với nhau quá, cùng làm những cử động như nhau, cùng có những tư tưởng như nhau, thì tinh thần sẽ chai lại một cách đáng lo. Vợ

(1) Câu lạc bộ đó nghiên cứu về thi hào Shakespeare ở thế kỉ 16 bên Anh.

Giúp chồng thành công

chồng có những tiêu khiển khác nhau, những nguồn hứng thú khác nhau thì gia đình mới được những luồng không khí từ ngoài thổi vào mà hôn nhân mới giữ được đậm đà, tươi tắn”.

Tóm lại, nếu bà thấy đời sống gia đình của ông bà thêm thiếp trong sự đều đều, buồn chán thì bà nên tìm cách kích thích nó.

TÓM TẮT PHẦN THỨ SÁU

Cách làm cho chồng sung sướng:

- 1) Bà tỏ vẻ dễ thương
- 2) Ông thích cái gì, bà nên dự cái đó
- 3) Xúi ông thích một cái gì
- 4) Bà nên có một công việc ở ngoài.

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ BẢY

**LÀM CHO GIA ĐÌNH
ĐẰM ẤM, VUI VẺ**

CHƯƠNG XXVI

TÀI NỘI TRỢ CỦA BÀ

Một bọn xã hội học gia danh tiếng bảo chúng ta rằng đàn bà mà chỉ lo công việc nội trợ thì chẳng có danh dự gì cả, dù có tận tâm với bốn phận bao nhiêu, trong cái xã hội hiện đại người ta cũng cho là không có mấy may giá trị. Vì vậy ta mới thấy những người đàn bà như tui tui, xin lỗi rằng: “Tôi vụng dại lắm, chỉ là một người nội trợ thôi ạ”.

Chắc bà đã nghe thấy hàng trăm người đàn bà thốt câu ngu dại đó và chắc bà cũng đã bực mình như tôi! Trên thế giới này, không có cái nghề gì, đối với cá nhân cũng như với toàn thể xã hội, mà lại đáng trọng hơn và quan trọng hơn cái nghề nội trợ. Có nghề gì đẹp hơn cái nghề tạo cho người mình yêu một cảnh êm ấm trong gia đình và nuôi con trong một không khí vui tươi?

“Tôi chỉ là một người nội trợ thôi”. Vậy chứ còn muốn gì nữa bây giờ? Có khác gì trong một hội nghị quốc tế, một ông đứng lên nói: “Xin các ngài đừng để ý đến tôi, tôi chỉ là Tổng thống Mĩ thôi!...”

Một người đàn bà dùng hết sức lực và thì giờ vào việc nhà cửa, chồng con, có thể tự đắc vì công việc người đó làm trong một tuần cần nhiều tài thích nghi hơn một đào hát trong một mùa và phải đóng nhiều vai hơn đào hát.

Bà có bao giờ nghĩ tới những công việc khác nhau mà “một người nội trợ” phải làm không? Tôi xin kể sơ ít việc: giặt ủi, làm bếp, khâu vá, trông em, lập quỹ chi thu, tính sổ sách, mua đồ, xã giao, tiếp bạn bè, trông nom người giúp việc, san phẳng mọi sự khó khăn, khuyến bảo, giữ trật tự, cai quản nhà cửa, tự hỏi chồng con cần những gì.

Chưa hết, người ta còn bắt bà chủ nhà phải luôn luôn đẹp đẽ, tươi tỉnh, để chồng yêu nữa.

Tôi không hề thấy một công ti nào mà ông tổng giám đốc lại quét phòng giấy, lựa người làm, giữ sổ sách, đánh máy lấy. Vậy mà bà nội trợ mỗi ngày phải làm được phép màu đó và có khi hơn nữa. Như thế người ta có quyền trách chúng ta không, nếu thỉnh thoảng việc trong nhà không được như ý?

Tôi muốn rằng bà nội trợ nào có ít phương tiện nhất mà làm được nhiều việc nhất, mỗi năm phải được lãnh phần thưởng “nàng tiên trong nhà”. Theo tôi, một bà như vậy có nhiều tài năng hơn tất cả những đào hát nổi danh nhất, tất cả những bà hoàng ở thế giới và những phụ nữ ăn bận đẹp nhất trong năm!

Giúp chồng thành công

Tài nội trợ của người vợ có ảnh hưởng gì tới sự thành công của chồng không? Hai bác sĩ Farnham và Londberg đã trả lời câu hỏi đó trong một cuốn về tâm ý phụ nữ.

“Những nhận xét gần đây chứng tỏ rõ ràng rằng phần thành công của một người đàn ông trong đời tăng được từ ba chục đến sáu chục phần trăm tùy tài nội trợ của người vợ”.

Phần nhiều các danh nhân bậc nhất ở Mĩ thành công nhờ vợ, mà gương Tổng thống Eisenhower là một.

CHƯƠNG XXVII

KHÔNG KHÍ ĐẦM ẤM TRONG GIA ĐÌNH

Ông nhà, sau một ngày làm lụng, buổi tối về nhà, thấy không khí trong gia đình nhà bà ra sao? Có thấy nó như một liều thuốc bổ giúp tinh thần ông khỏe khoắn để sáng hôm sau lại gắng sức làm việc không? Lời đáp những câu hỏi đó liên quan chặt chẽ đến sự thành công hay thất bại mà ít người nghĩ tới.

Bác sĩ Cliffod Adams trong một tờ báo phụ nữ, viết: “Ông nhà và các cô các cậu thấy nhà cửa ra sao, cái đó là tùy bà hết. Chồng con cũng có nhiệm vụ trong gia đình nhưng yếu tố quan trọng là người vợ, vì chính người vợ gây không khí trong gia đình, trang hoàng nhà cửa và làm gương cho chồng con”.

Muốn cho một người đàn ông làm việc được đặc lực nhất thì trong nhà phải có những yếu tố này:

1) Nghỉ ngơi. Dù người đàn ông thích nghề tới đâu, sau một ngày làm việc, thần kinh cũng căng thẳng. Về tới nhà, óc được nghỉ ngơi thì thể chất và tinh thần mới lại đủ sức để sáng hôm sau làm việc.

Giúp chồng thành công

Có người đàn bà nào không muốn là một nội trợ giỏi, nhưng có khi người chồng về nhà không thấy được xả hơi vì vợ giữ gìn nhà cửa cẩn thận quá. Hồi tôi nhỏ, tôi đã thấy một người chị họ tôi như vậy. Con của chị không dám rủ bạn tới chơi nhà, sợ làm dơ nhà. Chồng chị không được hút thuốc trong nhà sợ đánh rớt tàn thuốc. Ai đọc xong sách báo thì phải để lại đúng chỗ cũ. Chị ấy có triệu chứng điên chẳng? Có lẽ, nhưng tôi thấy nhiều người có tánh tình ấy.

Bác sĩ Robert Odenwald giáo sư tâm lí đã diễn thuyết trong hội nghị thứ hai mươi của các gia đình công giáo, nói rằng: “sự quá sạch sẽ” bó buộc đời sống ta.

Mấy năm trước, hài kịch *Bà vợ của Graig*, mà tác giả là George Kelly, được hoan nghinh lắm nhờ vai chính là bà Graig. Bà ta chỉ có mỗi một mục đích trong đời là giữ cho nhà luôn luôn được sạch như lau như chùi. Một chiếc gối mà để lệch, bà cũng không chịu, bà không bao giờ tiếp khách, sợ họ làm dơ nhà. Ông chồng, mặc dầu tính rất dễ dãi mà bị bà coi như một kẻ lạ giới phá sự ngăn nắp, sạch sẽ trong nhà.

Người đàn bà nào cũng phải ngậy ngà khi ông chồng liệng bậy bạ báo chí, đánh rớt tàn thuốc khắp nơi, hoặc uống nước xong mà không cất li, gập đầu bỏ đó, làm mất công thu xếp lại. Nhưng trước khi phàn nàn, ta nên nhớ rằng nhà cửa là chỗ độc nhất cho người đàn ông xả hơi, quên những sự bó buộc hàng ngày của đời sống.

2) Tiện nghi. Thường thường việc trang hoàng nhà cửa, là do người nội trợ nên đàn bà không được quên rằng đàn ông thích sự tiện nghi trong nhà. Những chiếc bàn đẹp chân nhỏ xiu, những chiếc ghế thanh nhã, những đồ vật nhỏ dễ bề, đàn bà coi thấy thích mắt thật, nhưng một người đàn ông mệt nhọc, về tới nhà, kiếm chỗ duỗi chân, ngả lưng, tất thấy những đồ đạc đó phiền chương lắm.

Muốn biết đàn ông thích những đồ đạc nào, bà nên nhận xét nhà những người ở độc thân.

Chẳng hạn bác sĩ Lewis Park mới trang hoàng lại nhà của ông. Tôi lại thăm ông hôm nọ. Có nhiều người đợi trong phòng khách, người nào cũng chăm chú nhìn những cái bàn chắc chắn, những ghế bành rộng, những cây đèn lớn và những tấm màn cửa vải dày mà không thêu thùa gì cả.

Ông Walter Link, giám đốc phòng tìm mỏ ở một công ti dầu lửa cũng sống độc thân. Nghề ông bắt ông phải đi khắp thế giới, nhưng ông cũng có một căn nhà trang hoàng tối tân ở Nữ Ước. Phòng sáng sủa, rộng rãi và đồ đạc chắc chắn⁽¹⁾.

Khi lựa đồ đạc để mua, ta không nghĩ đến tiện nghi của chồng. Hồi ở Ba-lê, tôi mua một cái đựng tàn thuốc rất đẹp bằng sứ Giang Tây. Nhà tôi thấy, chạy lại tiệm tạp hóa ôm về một chồng đồ đựng tàn thuốc, bằng đồ thủy tinh, và chất ở góc phòng. Có khách khứa, chúng

(1) Sự bày biện trang hoàng trong nhà còn tùy phong tục, tùy mỗi người. Trong đoạn đó, bà Carnegie chỉ mới xét những nhà doanh nghiệp Mỹ thôi.

Giúp chồng thành công

tôi bày những đồ đựng tàn thuốc vừa lớn vừa chắc chắn đó, và ai cũng thích, còn cái bằng sứ Giang Tây của tôi mua thì chỉ để làm cảnh.

Nếu ông làm đảo lộn lung tung cả trong nhà thì chắc chắn là tại bà không biết sắp đặt theo ý ông. Ông liệng báo xuống đất ư? Cái bàn để báo chắc nhỏ quá hay là bày đầy những đồ lặt vặt rồi đấy.

Thấy chỗ nào cũng có tàn thuốc mà bà muốn phát điên ư? Bà phải mua thêm những đồ đựng tàn thuốc thật lớn mà bày khắp nơi đi. Ông đặt chân lên một chiếc bàn nhỏ phủ tấm ren ư? Bỏ tấm ren đi, cho nó vào phòng tiếp khách.

Và ông nhà có một chỗ riêng để máy ảnh, ống điều, những đồ lặt vặt của ông không, hay là mỗi lần ông phải chui vô kho, lách vào khoảng giữa hai cái rương để kiếm?

Muốn giữ chồng ở nhà, không gì bằng cho chồng thấy được đủ tiện nghi, thoải mái ở nhà.

3) Thứ tự và sạch sẽ. Phần đông đàn ông thích ở trong một cái lều mà đồ đạc có thứ tự, còn hơn ở trong một lâu đài mà mọi vật lộn xộn.

Bữa cơm không đúng giờ, chén ăn từ sáng đến trưa vẫn chưa rửa, giường tối vẫn chưa dọn, phòng tắm dơ dáy, rồi còn cả ngàn những cái lộn xộn khác, đủ làm cho đàn ông thích ra ngoài quán cà phê hơn, mà ở đó có thể tìm được những cô xinh xắn, ngăn nắp. Thực là ngược đời nhưng lại rất đúng: đàn ông rất ghét sự lộn xộn trừ sự vô trật tự của họ.

Nhà tôi thú với tôi rằng không chịu cưới một cô gái đẹp nọ chỉ vì lại thăm cô, nhà tôi có cảm giác là vào một nhà mà vợ Hung Nô đã cắm trại và mới bỏ đi. Thực cũng may cho tôi!

Tất nhiên là sự vô trật tự kinh niên, thành cố tật, mới đáng trách như vậy, còn thỉnh thoảng nhà có việc, phải ăn trễ một chút, hoặc mỗi người phải giúp một tay thì ông chồng bình thường nào cũng có thể chịu được.

4) Một không khí dễ chịu và yên tĩnh. Về phương diện này, trách nhiệm hoàn toàn về phần người vợ.

Công việc làm ăn của chồng thịnh hay suy phần lớn là do không khí vợ gây được trong gia đình.

Ông giám đốc viện nghiên cứu sự giao thiệp với gia đình, ở Los Angeles nói rằng người đàn ông phải thấy nhà mình là một nơi yên ổn để quên những bực dọc, phiền muộn trong nghề. Ông bảo: “Trong cái xã hội doanh nghiệp ở thế kỷ kỹ nghệ này, đời sống không phải là một cuộc vui. Ngày nào cũng phải chiến đấu từ khi hăng mở cửa cho tới giờ đóng cửa, nên về nhà người đàn ông cần có tiện nghi, được tĩnh mịch, được âu yếm. Ở hăng, bị người ta quấy rầy thì về nhà phải có một nàng tiên để an ủi, cho nên đàn bà không được bắt chồng chịu thêm gánh lo của mình, ngoài cái gánh lo của chồng, mà trái lại phải làm cho thể chất và tinh thần chồng tươi tỉnh lại để sáng hôm sau làm việc.

Và người đàn bà nào gây được một không khí như vậy ở nhà là làm trọn được nhiệm vụ nội trợ”.

5) Cho chồng có cảm giác được thoải mái ở nhà mình. Một người đàn ông phải có cảm tưởng rằng mình được làm chủ cái tiểu giang san của mình chứ không phải là một kẻ đáng ghét xâm nhập một khu vực của đàn bà mà tại đó không có chỗ riêng cho mình.

Vậy muốn mua một đồ đạc hay sửa đổi một căn phòng, bà nên hỏi ý ông nhà rồi nghe lời khuyên của ông, chứ đừng tự ý mua rồi chia hóa đơn để ông trả. Có lẽ bà không muốn bỏ cái đi-văng mà bà thích để kê vào đó một cái ghế bành cho ông, nhưng bà nên nhận rằng sở thích của ông cũng có giá trị như sở thích của bà và có quyền bày biện xếp đặt trong nhà, ông mới thích căn nhà của ông.

Nếu ông cao hứng muốn làm chúa tể, quyết định hết trong mọi việc, thì một buổi tối chủ nhật nào đó, bà làm bộ như vô tình dắt ông vào bếp coi để ông thấy cái đồng đĩa chén mà bà phải rửa cho ông, tất ông sẽ ngán liền.⁽¹⁾

Đàn ông chẳng sẵn sóc gì đến việc nhà hơn là đàn bà đâu, nhưng muốn cho họ yên tâm, ta để cho họ có cảm tưởng rằng không có họ, nhà cửa không có ngăn nắp gì cả.

Tôi biết một bà vợ trẻ khéo léo vô cùng, bày biện, trang hoàng nhà cửa rất đẹp đẽ mà chẳng tốn kém gì hết, mà lựa những màu điều hòa với nhau một cách rất tài tình. Nhưng bà cưới phải một ông chồng hơi cục cằn,

(1) Bên Âu - Mỹ khó muốn người ở, nên trong các gia đình trung lưu, người nội trợ thường phải rửa chén bát lấy.

ngậm ống điếu luôn miệng. Ông ta ở trong khung cảnh đó cũng như một con gấu ở trong nhà thờ Đức Bà vậy. Ông quý vợ lắm, nhưng ông thấy ở nhà không được tự nhiên, thoải mái, nên rủ bạn bè đi câu hoai, rồi ngủ trong một cái chòi ở giữa rừng để được tự do. Bà vợ phàn nàn về tình cảnh đó, nhưng cứ giữ cái thói bày biện theo ý riêng của mình, chứ không theo ý chồng.

Ta đừng nên để cho công việc bề bộn và đều đều hàng ngày làm ta quên một mục đích chính của ta là gây một chỗ nghỉ ngơi, yên ổn, âu yếm cho người thân của chúng ta.

Vậy muốn cho chồng được thấy thoải mái, tự do, khi về nhà, ta nên nhớ rằng:

- 1) Nhà phải là chỗ để nghỉ ngơi.
- 2) Phải có đủ tiện nghi
- 3) Phải sạch sẽ, ngăn nắp
- 4) Không khí phải yên tĩnh, vui vẻ
- 5) Vợ và chồng đều thấy nhà thực là nhà của mình, mình không phải là người đáng ghét tới xâm nhập.

CHƯƠNG XXVIII

TÔI KHÔNG BAO GIỜ PHÍ THÌ GIỜ

Có bao giờ bà tự hỏi sao bà Roosevelt trong hai mươi bốn giờ mà làm được nhiều việc như vậy không? Bà diễn thuyết, viết báo, giúp cho các dân tộc hiểu nhau..., toàn là những hoạt động khác nhau và khó nhọc mà người trẻ, sung sức sợ làm cũng không nổi. Một hôm, ở Nữ Ước, trước khi bà đi dự một cuộc hội họp của đảng Dân chủ tại một tỉnh xa, tôi hỏi bà làm cách nào được nhiều việc như vậy, bà đáp:

“Tôi không bỏ phí một phút”.

Bà bảo những bài báo của bà thường viết trong khi đợi giờ tiếp khách hoặc diễn thuyết. Mà bà dậy rất sớm, ngủ rất trễ.

Chúng ta đều có một số nhất định là hai mươi bốn giờ mỗi ngày, ngày của bà Roosevelt không dài hơn ngày của chúng ta. Vậy, ta làm được những gì trong ngày của ta để đến nỗi phàn nàn là bận bịu quá, không có thì giờ đọc sách hay, học hỏi thêm, dất trẻ lại Sở thú, làm những việc mà ta thích hoặc có ích cho ta sau này?

Trong cuốn *Bà muốn ra sao thì cuộc hôn nhân của bà như vậy*, bác sĩ Paul Popenoe viết:

“Phần đông, mà nhất là các bà nội trợ, thường cho rằng công việc nhà bẽ bộn, làm không xuể. Ý kiến đó cần phải xét lại kỹ. Bà nào chịu ghi đúng những công việc làm trong một tuần, sẽ phải ngạc nhiên”.

Bà thử làm đi xem, bà ghi đúng cách dùng thì giờ mỗi ngày, từ sáng đến tối, luôn trong một tuần. Nếu bà thành thực, tất bà phải nản lòng lắm vì phải đọc đi đọc lại những lời ghi đại loại như vậy:

từ 10 giờ đến 10 giờ 15, kêu điện thoại...

từ 13 giờ đến 13 giờ 35, nói chuyện với bà hàng xóm ở bực cửa

từ 15 giờ đến 16 giờ 15: đi coi các tiệm may

Những lời ghi đó cho bà thấy ngay khuyết điểm trong cách tổ chức của bà. Và bà có thể thay đổi cách sống để khỏi phí thì giờ quý báu như vậy.⁽¹⁾

Tại viện nghiên cứu các vấn đề xã hội ở Nữ Ước, bà Alice Rice Look, nhà kinh doanh và giáo sư có tài, giảng cho đàn bà cách dùng quyền lợi của mình để tìm một địa vị trong xã hội. Mỗi nữ sinh phải ghi cách dùng mỗi phút trong ngày, luôn một tuần lễ.

Và bà Look mới cho chúng tôi hay: “Các học sinh đều ngạc nhiên khi thấy họ đã bỏ phí nhiều thì giờ quá

(1) Nên coi thêm cuốn *Tổ chức gia đình* của Nguyễn Hiến Lê và cuốn *Sống 24 giờ một ngày* của Arnold Bennett, do Nguyễn Hiến Lê dịch.

Giúp chống thành công

để kêu điện thoại, nói chuyện phiếm, đi chơi vô ích. Phần đông đều tức thì quyết định xét lại kỹ cách sống và không bỏ phí một phút nữa”.

Tới phiên tôi, khi tôi ghi công việc hàng ngày của tôi, tôi nhận ngay rằng phải tức khắc bỏ thói đọc hàng tá truyện trinh thám đi. Tôi không có gì chê truyện trinh thám mà cũng không buộc ai bắt chước tôi, nhưng tôi phải lựa một con đường, không thể vừa làm hết những việc tôi muốn làm, vừa đọc truyện trinh thám được.

Rồi còn biết bao phút bỏ phí một cách vô lí: đợi điện thoại, đợi ở bến xe, trong lúc ngồi xe và ngồi để uốn tóc. Không có cách nào dùng thì giờ bỏ phí đó vào một việc nào hữu ích ư? Nhiều người đã làm được rồi chứ. Một ông thẩm phán ở Tòa thượng thẩm bảo các sinh viên: “Nhiều phát minh lớn đã tìm ra được nhờ các bác học khéo dùng những phút đáng lẽ ra bỏ phí”.

Trong khi ngồi ô tô buýt, ta có thể đọc hoặc sửa một bài. Một ông bạn tôi đã dùng thì giờ đó để đọc thơ của Keats, một ông khác đọc hết những sách khảo cứu về loài chim.

Khi ông Theodore Roosevelt còn làm Tổng thống, luôn luôn ông có một cuốn sách đặt trên bàn giấy để ông đọc hai, ba phút trong lúc một người khách mới ra mà người khách sau chưa vào. Con trai ông nói rằng ông bao giờ cũng có một tập thơ ở trong phòng ngủ, và ông học thơ trong lúc bận quần áo.

Vậy mà, trong bọn chúng ta, có biết bao người không bận việc như ông lại phàn nàn rằng không bao giờ có thì giờ đọc sách!

Tôi đã viết một phần lớn cuốn này sau bữa cơm trưa, trong giờ ngủ của con tôi và tôi đã tìm tài liệu để viết trong khi tôi ngồi để thợ uốn tóc. Và tôi còn nhận thấy rằng vừa trang điểm tôi vừa có thể đọc sách được.

Vậy kiếm được những phút bỏ phí mỗi ngày là việc rất dễ. Rồi bà phải dùng nó một cách hữu ích, như học một ngoại ngữ, đọc những sách đúng đắn hoặc nghe âm nhạc, tập viết, tập vẽ... Đừng nói là không bao giờ có thì giờ mà nên noi gương những người hoạt động, không bỏ phí một phút.

Có ai mà không đọc truyện gia đình Gilbreth trong cuốn *Cheaper by the dozen*⁽¹⁾? Ông Frank Gilbreth làm kỹ sư là một trong những người đầu tiên nghiên cứu về cử động. Ông tập cho mười hai người con của ông biết coi thì giờ là vật vô cùng quý báu và phải dùng nó vào mục đích nhất định. Trong gia đình ông, không ai bỏ phí tới một phút. Con ông học ngoại ngữ trên những tấm bảng ở phòng tắm trong khi chà răng và bận quần áo đi học.

Ông Salvatore Guzzardi làm kỹ sư ở Philadelphia từ ít năm nay. Vợ ông giúp ông được nhiều trong công việc

(1) Cuốn này đã được dịch ra tiếng Pháp nhan đề là *Treize à la douzaine* (nhà Flore Pierre Horay) và ra tiếng Việt, nhan đề là *Chục mười ba*.

Trong cuốn *Tổ chức gia đình* của tôi, tôi có lược thuật vài đoạn về cách tổ chức việc nhà của ông bà Gilbreth.

Giúp chống thành công

của ông và áp dụng vào việc nhà, những qui tắc tăng năng suất đến cực độ mà ông thực hành ở xưởng.

Ngoài công việc nội trợ, công việc săn sóc ba người con trai, bà làm thư kí, làm kế toán cho ông, lại hợp lực với ông để nghiên cứu về kỹ nghệ, và giúp hội phụ huynh học sinh. Bà viết cho tôi những hàng dưới đây:

“Qui tắc quan trọng của chúng tôi là đẩy hết cỡ đại để trống bông mà hưởng, nghĩa là làm cho thật mau những công việc cần thiết để được rảnh mà làm những việc chúng tôi thích.

Chúng tôi phải coi sóc ba đứa con, một ngôi nhà lớn và một khu vườn rộng, nên chúng tôi phải làm việc nhanh gấp đôi, nhất là tôi còn phải làm thư kí cho nhà tôi, lo cho tương lai gia đình mà không quên những bốn phận xã giao và tôn giáo. Tôi muốn giúp nhà tôi có thêm mát, thêm tai bằng cách đọc báo để kiếm những bài có ích cho nhà tôi, nhắc nhở nhà tôi phải đi thăm những nơi nào, những người nào và tôi lại phải tìm những ý mới hầu khuếch trương công việc của chúng tôi.

Tôi đã thấy rằng trong lúc rửa chén, hoặc cho con bú, người ta vẫn có thể tìm được một câu quảng cáo hàng. Chúng tôi tập thể dục với các cháu và gia đình vui vẻ lắm.

Nhưng thời giờ của chúng tôi không qui định chặt chẽ quá vẫn đâu có thể sửa đổi cho điều hòa được. Có khi chúng tôi liệng bỏ những thói quen cũ để tìm một dự định mới!

Sự làm việc chung, bàn tính chung và cùng muốn tiến làm cho đời sống chúng tôi phong phú lên vì nó đầy đủ hạnh phúc và có nhiều trạng thái thay đổi. Kết quả tốt đó là do chúng tôi cùng một chí hướng và đều quyết tâm đạt chí hướng ấy”.

Hành động như ông bà Guzzardi; tất phải thành công.

Chắc bà đã nhận thấy chung quanh ta, chính những người bận nhất, đã làm được nhiều việc ích, lại có vẻ như nhiều thì giờ rảnh hơn những kẻ ngồi không. Những ai chịu giúp các hội phước thiện, đi họp hội Phụ huynh học sinh, đan áo trẻ con giúp người hàng xóm? Có phải là những cô vợ trẻ, chưa có con mà mượn đến hai người ở để bắt họ hầu hạ đem điểm tâm vào tận giường ngủ, làm được những việc thiện chẳng? Không. Các cô vợ trẻ đó không làm gì hết và có việc gì thì người ta phải kiếm những bà mẹ có ba con với một ông chồng khó tính. Chính những bà này làm được nhiều việc hơn những người khác vì đã biết tổ chức gia đình và biết dùng thì giờ.

Phí thì giờ còn vô cùng tai hại hơn là phí tiền bạc vì tiền bạc mất đi còn làm lụng kiếm ra được chứ thời gian trôi đi thì không khi nào kéo lại được nữa.

Dưới đây là vài qui tắc có thể giúp bà dùng thì giờ một cách nhiều lợi nhất:

1) Thành thực xét cách tiêu thời giờ của bà. Xét trong một tuần lễ.

Giúp chồng thành công

2) Mỗi tuần, lập một thời dụng biểu cho tuần tới. Dự tính một thời hạn cho mỗi công việc hằng ngày, như vậy đỡ mệt và thần kinh đỡ căng thẳng. Những nhà doanh nghiệp đã áp dụng phương pháp đó và kết quả rất tốt, không lẽ gì đối với bà, nó lại không hiệu nghiệm. Vì những sự bất ngờ, bà sẽ phải thỉnh thoảng thay đổi thời dụng biểu đó, nhưng không hại gì, có chương trình làm việc thì vẫn làm được nhiều việc hơn.

3) Tìm những cách để lợi thì giờ. Chẳng hạn đáng lẽ lại tiệm tạp hóa mua vật mỗi ngày thì mua luôn một lần cho đủ tuần lễ, vừa rẻ hơn, vừa đỡ mất thì giờ. Dự tính món ăn trong một tuần thì sự ăn uống được hợp lí hơn⁽¹⁾ là đợi đến phút cuối cùng mới nghĩ nên làm những món nào cho bữa cơm trưa.

4) Dùng số thì giờ đã tiết kiệm để làm những việc có ích mà bà muốn làm từ lâu. Lập chương trình cho những công việc đó.

5) Làm cho mỗi giờ thành hai, nghĩa là kiếm cách làm một lúc hai công việc, như bà Guzzardi vừa cho con bú vừa nghĩ công việc cho chồng. Trong khi đợi nước sôi hoặc cơm chín có thể làm công việc khác được. Sao không vừa dắt trẻ đi chơi, vừa khâu, vá?

6) Dùng những khí cụ, máy móc tiện lợi mà kỹ nghệ đã chế tạo, chẳng hạn kêu điện thoại để mua hàng, dùng bếp điện...

7) Tập cách mua hàng sao cho đỡ tốn thì giờ. Biết giá cả, mua đồ xon, mua nhiều một lúc, thì có thể mua được rẻ mà lại không tốn công.

8) Khi làm việc, tìm hết cách tránh những nguyên nhân bắt phải ngưng việc, chẳng hạn có ai kêu điện thoại hoặc gõ cửa cũng mặc, riết rồi bạn bè sẽ biết mà chỉ tới thăm bà vào những giờ nhất định.

Trong cuốn Sống 24 giờ một ngày, Arnold Bennett viết: “Nghe kỹ, ta sẽ thấy sự Hóa công tiếp tế thời gian cho ta quả là một phép màu hiện ra hàng ngày”.

“Thực lạ lùng! Buổi sáng bạn thức dậy thì này, túi bạn đã đầy 24 giờ trong cái chuỗi thời gian của đời bạn. Hai mươi bốn giờ đó là của bạn không có của cải nào quý hơn (...).

Ai là người trong chúng ta sống hai mươi bốn giờ một ngày? Tôi nói sống đó không phải là sống cho có, sống sao cũng được. Ai là người trong chúng ta không tự nhủ rằng: “Khi nào có thêm chút thì giờ, sẽ làm việc này, việc nọ?”

“Chúng ta không bao giờ có thêm chút thì giờ nào đâu. Chúng ta có và luôn luôn đã có tất cả số thì giờ trời cho”.

Ngày không bao giờ quá dài với chúng ta và chúng ta không bao giờ dư thì giờ để sống.

CHƯƠNG XXXI

GIẢN DỊ HÓA ĐỜI SỐNG

Một thiếu phụ, bà Margery Wilson đã thành nhà chuyên môn nổi danh nhất về phép lịch sự. Bà đã lập những qui tắc nho nhỏ để làm cho đời sống vui tươi và dễ dàng hơn. Sau khi viết những cuốn *Người đàn bà kiểu mẫu* và *Làm sao có ít tiền mà sống phong lưu?* Bà thực hành những lời khuyên bà đã chỉ và kết quả thật hiển nhiên. Trước hết, bà làm được rất nhiều việc, sẵn sóc lấy nhà cửa, mà khi tiếp khách, bao giờ bà cũng ăn bận đàng hoàng, trang điểm thanh nhã, có những khi khách tới thình lình cũng vậy. Không bao giờ người ta thấy bà vội vàng hoặc làm chậm trễ.

Bà mới mời hai vợ chồng tôi lại nhà ăn cơm. Cuộc tiếp khách có vẻ rục rịch và có mặt nhiều chính khách. Câu chuyện rất vui. Chính bà dọn cơm mà luôn luôn tươi tỉnh, ôn tồn. Bà nấu những món lạ và khách trầm trồ khen.

Tôi không thấy có bóng dáng người giúp việc nào cả và hỏi bà làm cách nào mà một mình dọn cơm tiếp khách được như vậy. Bà đáp: Rất dễ. Chỉ cần tổ chức cho mọi việc được giản dị. Tôi hăm gà trước khi khách tới,

rồi để nó trên lò. Rau thì rửa soạn từ sáng và chiều tôi chỉ còn phải nhóm bếp thôi. Tôi làm món phở mát mát có mười phút. Bà thấy có gì khó đâu!”

Vậy mà biết bao bà nội trợ cho rằng hễ có khách khứa là phải chui đầu cả ngày vào bếp, rồi phải gắt gồng quạu quọ. Và kết quả là khi khách tới thì bà chủ bở phờ như suốt tuần không ngủ.

Khi vợ chồng chúng tôi du lịch ở Pháp, một giáo sư mà chúng tôi quen hồi ông dạy tại một đại học ở Mỹ, mời chúng tôi tới chơi nhà.

Đến nơi, chúng tôi hơi ngạc nhiên sao không thấy bà giáo. Ông ta mới giảng là bà vợ còn mắc giúp người bếp nấu ăn. Một lát sau, bà ra chào, nói chuyện ít câu rồi xin lỗi, chạy vào bếp trông nom công việc. Khi bà nói chuyện với chúng tôi, óc bà như ở đâu ấy.

Bữa cơm thật sang trọng, món nào cũng ngon. Nhưng trong đời, tôi chưa thấy người nào vì mấy món ăn mà lo âu như bà. Dọn xong mỗi món, bà lại phải xuống bếp coi xem mọi sự được như ý không và món sau có hoàn toàn như những món trước không. Tôi thú thật là xong bữa cơm đó, tôi thấy nhẹ người, khỏi phải trông vẻ khó nhọc ưu tư của bà ấy nữa. Như vậy, chẳng thà bà mời tôi lại ăn ở tiệm, để tôi được nói chuyện vui vẻ với bà, còn thích hơn nhiều. Chắc chắn là bà ta không bao giờ nghĩ cách giản dị hóa đời sống, và giá có ai chỉ những phương tiện để giản dị hóa nó thì vị tất bà đã nghe vì ở châu Âu, nhất là về phương diện xã giao, cổ tục còn mạnh lắm.

Giúp chồng thành công

Tại Mĩ, người ta đã gắng sức làm cho công việc người nội trợ được dễ dàng, chẳng hạn người ta đã nghiên cứu các món ăn, chế tạo nhiều món nấu sẵn, đó là tôi chỉ mới kể qua hai phương diện của vấn đề. Tại sao ta không lợi dụng những sự giản tiện đó để dùng thì giờ và sức lực vào một khu vực quan trọng hơn nhiều là gia đình của chúng ta? Ta sẽ được rảnh rang để săn sóc chồng con nhiều hơn.⁽¹⁾

Tôi không bảo rằng một cái bánh làm sẵn ở tiệm bây giờ ngon hơn những bánh các cụ hồi trước gói, nướng công phu đâu, nhưng tôi đổ ai ngày nay nhận được chỗ hơn kém nhau đấy. Và lại, cứ bình thường ra, một người chồng tối về nhà muốn thấy vợ vui vẻ, tươi đẹp, mỉm cười, đón mình hơn là thấy một người lam lũ, mệt nhọc vì công việc bếp núc, nhà cửa, và chán ngán chẳng còn ham thích cái gì, cũng chẳng muốn làm vui lòng chồng con.

Người ta đã nghiên cứu và thấy rằng nhược điểm của phần đông các bà nội trợ là không biết tổ chức đời sống để làm được nhiều việc mà ít mệt. Khoa học mới mẻ đó, khoa tổ chức rất có giá trị, nó tập cho ta tiết kiệm thì giờ và dạy ta cả nghìn cách để giản dị hóa công việc nhà. Xin bà thử ghi hết những cử động của bà, hoặc ít nhất cũng suy nghĩ trước mà đừng làm như cái máy, rồi xem có thể bỏ vài cử động nào không, hay là có cách nào phối hợp các cử động để làm mau hơn không. Cách làm nào mau nhất thường là cách tốt nhất⁽²⁾.

(1) Về điểm này, ta không nên theo đúng lời của tác giả mà nên chăm chú.

(2) Coi thêm cuốn *Tổ chức gia đình* của Nguyễn Hiến Lê.

Tôi lấy thí dụ công việc nấu ăn. Đáng lẽ lấy lần lần từng món trong chạn ra, đặt trên bàn rồi mới trở lại lấy món khác thì sao không kiểm cách bung hết ra một lúc, có phải đỡ tốn thì giờ và công đi không?

Có thói quen này cũng nên tập nữa: để sẵn giẻ lau, chổi và các đồ khác để chùi, rửa, tại nhiều chỗ trong nhà, như vậy tiện tay lúc nào ta lau chùi lúc đó, nhà đã sạch hơn mà không tốn sức. Tôi không chịu cái thói cũ là mỗi tuần lau cọ nhà một lần cho kỹ, vì như vậy ngày cọ nhà là ngày mệt nhọc quá, ai cũng ngán, sợ, theo tôi bà nên tập quét dọn lần lần mỗi ngày một chút.

Nếu nhà có lầu, mỗi tầng phải có đủ đồ quét tước, lau chùi.

Khi đưa con gái lớn của tôi còn nhỏ xíu, tôi tắm nó trong bồn tắm. Bồn thì thấp mà tôi thì cao, nên tôi phải khòm lưng, và mỗi lần tắm cho cháu xong, lưng tôi nhức mỗi hàng giờ.

Sau tôi nghĩ được một giải pháp, tắm cho cháu trong cái bồn rửa chén, vừa tắm tay tôi mà tôi khỏi phải cúi. Bên cạnh cái bồn đó có sẵn một tấm ván, đặt cháu lên đó để lau mình và quần tả cho cháu rất tiện. Tôi cho lắp thêm một ngó sen vào vòi nước, để dễ chùi cọ cháu.

Nhiều người đàn bà làm việc hăng, có thói quen, sau bữa tối, xếp ngay chén đĩa lên bàn ăn cho bữa điểm tâm sáng hôm sau, như vậy đỡ mất công cất vào chạn rồi lại lấy ra mà buổi sáng khỏi phải vội vàng.

Đi mua bán, tốn thì giờ lắm, nhưng có nhiều cách làm cho công việc đó giản dị được. Chẳng hạn:

Giúp chồng thành công

1) Những vật gì có thể để lâu được thì mua nhiều như xà bông, thuốc chà răng, dầu thơm, thuốc tẩy quần áo, gạo, than... Mua nhiều thì có thể bảo tiệm giao tới nhà, giá lại rẻ, thành thử đỡ tốn tiền và thì giờ.

2) Nghĩ trước bà cần mua cái gì. Muốn may cái áo chẳng hạn bà nên định trước thứ hàng, kiểu bông và màu. Như vậy đỡ mất công la cà hàng chục tiệm ngó hàng này hàng khác rồi mới quyết định.

3) Hỏi các hợp tác xã và xin cuốn mục lục hàng hóa của các tiệm lớn, đem về coi rồi quyết định tại nhà trước khi mua.

4) Ghi những đồ muốn mua lên một miếng giấy. Tôi đã làm việc lâu năm trong một phòng giấy và thấy cách đó đỡ tốn thì giờ lắm, nhất là khi ta không có kí tính phi thường. Bất kỳ mua cái gì, bà cũng nên ghi cả lên giấy. Tại sao lại làm cho công việc thêm phiền phức mà bất óc nhớ hết những của nợ đó làm gì chứ, thiếu gì cái đáng nhớ, như những bài thơ hay chẳng hạn. (Riêng hai vợ chồng chúng tôi cái gì cũng phải viết lên giấy rồi mới suy nghĩ được, cho nên khắp xó xỉnh nào trong nhà chúng tôi cũng ghim những miếng giấy nhỏ rồi móc lên tường hay đặt lên bàn, để nhớ tới cái gì thì tiện tay ghi liền).

Nếu chương này tập cho bà phân tích kỹ lưỡng phương pháp làm việc của bà để cải thiện nó và làm cho đời sống giản dị hơn thì bà đã tiến được một bước lớn trong sự tìm bình tĩnh cho tâm trí. Sau khi suy nghĩ cẩn thận, tự nhiên bà thấy những cách tăng năng lực làm việc mà giảm sự mệt nhọc và bà sẽ ngạc nhiên sao thấy tiết kiệm được nhiều thì giờ quá. Lúc đó bà sẽ có nhiều

thì giờ rảnh, có khi rảnh trọn ngày để săn sóc ông nhà và nhờ vậy, ông bà sẽ hiểu nhau hơn.

Dưới đây là ba cách để giản dị hóa những công việc mà bà không thích làm:

1) Phân tích phương pháp làm việc. Định thời giờ cho ít nhiều công việc hàng ngày. Nếu thấy gắng sức nhiều mà kết quả ít thì tìm xem nguyên nhân ở đâu. Nghiên cứu kỹ nhất những việc mà bà ghét nhất. Có lẽ bà thấy nó chán là chính tại cách làm của bà.

2) Tìm xem có cách nào giản dị hóa đến cực điểm những công việc khó nhọc nhất không? Nếu kiếm không ra thì hỏi bạn, hoặc tốt hơn nữa, nói chuyện với ông nhà. Nhiều người đàn ông biết cách làm việc có phương pháp hơn chúng ta. Sau cùng, bà có thể viết thư hỏi một tờ báo phụ nữ, tờ báo thường có nhà chuyên môn giúp bà được ít nhiều ý kiến.

3) Nếu có những công việc cần thiết phải làm mà bà vựng về thì phải học tập nó.

Alexander Graham Bell⁽¹⁾ một hôm phàn nàn với bạn rằng trong công việc tìm tòi, ông thường gặp nhiều trở ngại mà phải ngưng lại chỉ vì thiếu sự hiểu biết về điện. Bạn ông đáp một lời rất gọn: “Thì học cho biết những điều cần thiết”.

Tại sao bà lại mắc cỡ vì làm việc này việc nọ không khéo? Nếu đã phải làm, thì làm cho đàng hoàng. Đàn bà không cần phải thông minh trên bực trung mới có thể cải thiện cách trông nom nhà cửa. Dù bà có mướn

(1) Người đã sáng chế máy điện thoại.

Giúp chồng thành công

người ở, bà cũng phải biết làm mọi việc trong nhà, chứ để họ toàn quyền muốn làm sao cũng chịu, thì còn gì là thể thống một bà chủ nữa.

Xin bà cho tôi thêm một lời. Đừng bỏ hoặc giản dị hóa những công việc bà thích. Bà nên tìm cách quét nhà cho mau, nhưng trưng bày bình bông cho nhà được tươi đẹp thì xin bà cứ thông thả, vui vẻ mà làm. Đừng giản dị hóa quá mà bỏ hẳn bông trong nhà đi. Chỉ nên giản dị hóa những công việc mà ta coi là khổ dịch, để có thêm thì giờ làm công việc ta thích.

Có những bà thích may, đan; lại có nhiều bà thích lau chùi đồ đạc cho bóng loáng hoặc nấu những món ăn thật khéo. Thích thì cứ làm, việc gì mà bỏ.

Khoa học tổ chức ngày nay có mục đích tăng năng suất làm việc để ta có thêm thì giờ rảnh làm những việc ta thích.

TÓM TẮT PHẦN THỨ BẢY

Làm cho nhà cửa đẹp đẽ, vui vẻ

- 1) Bà nên tự đắc về phận sự nội trợ của bà.
- 2) Phải săn sóc nhà cửa cho có ngăn nắp, đủ tiện nghi đẹp đẽ, vui vẻ để chồng thấy được thành thoi, sung sướng ở “nhà mình”.
- 3) Khéo dùng thì giờ cho khỏi phí sức mà được nhiều việc.
- 4) Giản dị hóa công việc tới cực điểm để tiết kiệm thì giờ.

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ TÁM

**LÀM CHO CHỒNG
ĐƯỢC NHIỀU NGƯỜI MẾN**

CHƯƠNG XXX

BA CÁCH LÀM CHO CHỒNG ĐƯỢC THIỆN CẢM CỦA NHIỀU NGƯỜI

Ông “vua nói dốt” Barnum được nổi danh và giàu có nhờ có tài kể chuyện, và người ta tin cả những chuyện bịa vô lí nhất của ông.

Một hôm, một đám đông chen chúc nhau trước lều ông và nhiều người bỏ tiền ra để được coi “một con ngựa mà đuôi ở cái chỗ mà các con ngựa khác có cái đầu”. Rõ là kỳ quan thứ tám của thế giới⁽¹⁾, nhưng sự thực chẳng có gì cả, chỉ là một con ngựa ông cho đi thụt lùi vào trong chuồng và đuôi quay về phía máng cỏ.

Một lần khác, lều ông chật ních người vào coi “con mèo lông màu trái anh đào⁽²⁾”. Thực ra là một con mèo

(1) Cổ nhân cho là thế giới có bảy kì quan đều là những công trình kiến trúc hoặc điêu khắc vĩ đại như tháp Ai Cập, lăng của Halicarnase vờn treo ở Babylon, tượng khổng lồ ở Rhodes...

(2) Màu đỏ, nhưng có thứ chín thì màu đen.

mun; một khán giả trách ông là đã lừa người ta, ông đáp: “A, thế ông chưa thấy trái anh đào đen bao giờ sao?”

Ông Ziegfeld cũng có thiên tài trình bày, quảng cáo để thu hút khán giả. Ông không cất lều trong các chợ phiên để làm trò, mà chuyên đưa các mỹ nữ ra sân khấu. Ông cam đoan rằng bất kỳ một người đàn bà nào dung nhan miễn đừng như Chung Vô Diệm, là ông cũng có thể dùng cái thuật trang điểm, gây khung cảnh rồi giới thiệu, mà biến thành một Hằng Nga giáng thế cướp được linh hồn đàn ông. Thuật của ông có gì đâu. Mỗi tối, trước khi các cô ra sân khấu, ông tặng mỗi cô một bó hoa.

Ông khen các cô làm cho cô nào cô nấy đều có cảm tưởng rằng mình đẹp, đàn ông tất phải mê, và lạ lùng thay, tưởng vậy riết rồi các cô thành vậy thật, hóa ra xinh xắn, có duyên.

Một con mèo, một con ngựa tầm thường nhất mà làm cho thiên hạ chú ý tới một cách dễ dàng như vậy, thì vợ làm cho chồng được chú ý tới trong một đám đông là việc còn dễ tới đâu nữa.

Đàn bà ít khi giúp chồng trong công việc của chồng, trái lại, có thể có ảnh hưởng lớn trong sự giao thiệp của chồng.

Nhờ xã giao mà kiếm được nhiều việc rất lợi. Dù là bán sò, bán dây giày, bán vé bảo hiểm, hoặc làm phi công, làm tiểu công nghệ, thì người nào gây được nhiều thiện cảm ngay từ lúc mới gặp khách, cũng có nhiều thắng lợi hơn những kẻ khác.

Giúp chồng thành công

Giúp chồng đắc nhân tâm là việc rất dễ. Dưới đây là ba cách giản dị.

1) Ta có thể làm cho người khác có thiện cảm với chồng ta. Mấy năm trước, hai vợ chồng chúng tôi đi thăm một người bạn đóng trò hát bóng, tại phòng quay phim của ông. Lúc đó ông đã nổi danh. Bà vợ dắt chúng tôi đi, nhưng không có cách nào tới gần người gác cửa phòng quay phim được, vì ông chưa lộ mặt ra thì người ta đã bu lại xin ông chữ kí. Trong đám đông đó có nhiều con nít vì ông ta thường đóng vai cao bồi anh dũng ở miền Tây cho nên được khán giả thanh niên hâm mộ. Chúng tôi đợi đã mấy phút rồi mà ông kí hoài, không ngừng tay.

Tôi nói bà vợ, nghĩ bà tất bực mình lắm vì cái danh của ông chồng sẽ làm trễ mất bữa cơm tối. Nhưng không, bà tươi cười bảo tôi: “Nhà tôi không biết từ chối cái gì cả, nhất là với trẻ em!”

Lời nhận xét đó tả rõ bản tính của ông hơn là hàng chục trang giấy, người ta hiểu ngay rằng ông nhân từ và đại lượng.

Chắc là có người bảo tôi rằng khi chồng nhã nhặn và đẹp trai, làm cho người khác có cảm tình với chồng là việc dễ, nhưng nếu gặp ông chồng tính tình khó chịu, cục cằn thì mới làm sao? Tôi nghĩ trong trường hợp đó nhiệm vụ của người vợ còn quan trọng hơn. Tôi quen một bà rất dễ thương mà chồng thì rùng rú lắm, có bạn bè nào mời ông thì chính là vì muốn mời bà mà phải

mời ông. Ông rất ngạo mạn, không cho ai có một ý kiến gì khác mình, nói năng không giữ gìn và luôn luôn chỉ muốn gây gổ. Tôi không ưa cái con người đó, nhưng tôi phải thú rằng từ khi bà ta kể cái thời thơ ấu đau khổ của ông, tình cảm tôi thay đổi hẳn, không nghiêm khắc với ông nữa. Mồ côi từ nhỏ, ông phải ở nhờ các ông cậu bà cô, hết nhà này qua nhà khác, không đâu được chút tình thương, hơi một chút cũng bị rầy. Vì vậy, ông hóa ra lắm lì, coi hết cả nhân loại là kẻ thù của mình.

Biết tình cảnh đó của ông, tôi hiểu thái độ của ông hơn. Tất nhiên bà vợ không thể làm cho người khác có thiện cảm với ông được nhưng bà đã gây được chung quanh ông một không khí khoan dung những cử chỉ lỗ mắng của ông.

Một người đàn ông càng thành công trong đời, càng cần có một người vợ thông minh, làm cho người ngoài thấy chồng dễ thương và không ghen tị sự thành công của chồng. “Được vợ kính mến như vậy thì thằng cha đó chắc không đến nổi ti tiện như người ta nói đâu”. Một lời phê bình như thế đã giúp cho nhiều người đàn ông nổi danh giữ được tình bạn bè và địa vị trong xã hội.

2) Dễ đẩy chồng lên hàng đầu.

Nhiều bà vợ tưởng rằng muốn cho người khác để ý tới chồng mình, cách tốt hơn cả là làm cho họ để ý tới mình, tới cái áo gấm của mình. Những người đàn bà thông minh biết rằng có những cách khác công hiệu hơn cách đó nhiều.

Giúp chồng thành công

Một bà bạn tôi, còn trẻ, một hôm ngộ ý với tôi muốn học cách kể những truyện ngộ nghĩnh để làm vui bạn bè của chồng. Tôi phải thuyết bà một hồi lâu, bà mới chịu nhận rằng nên để ông ấy kể truyện thì hơn. Không có gì làm cho tôi bực mình bằng thấy một bà vợ rón kể một truyện cho mọi người cười, trong khi ông chồng ngồi bẻ ngón tay trong một xó và nhìn ruồi; hạng đàn bà đó thật vụng về, nếu không phải là quen thói làm cho người khác chú ý tới mình.

Cách khéo nhất để làm cho người khác chú ý tới chồng mà không có vẻ đẩy chồng ra ánh sáng, là trong lúc nhàn rỗi nghỉ ngơi, khuyên chồng luyện những thiên tư nào có thể làm cho người ta để ý tới chồng. Trong cái thủ tục của công việc hàng ngày, ít khi đàn ông có cơ hội tỏ tài hài hước, nhưng các cuộc tiếp khách dù tầm thường cũng là những lúc rất thuận tiện.

Tôi xin lấy vài thí dụ thực:

Một trong số bạn thân của tôi, ông Cameron Shipp, hơi nổi tiếng về loại tiểu sử các danh nhân đương thời. Tính tình dễ thương, ông dễ làm quen với mọi người và tới đâu cũng có bạn thân. Nhà ông lúc nào cũng nhiều khách khứa, nhưng ông không tiếp khách trong nhà mà ở góc vườn, nhưng quanh một cái lò than, và tại đó ông vừa nấu ăn vừa kể những chuyện khôi hài rất ngộ nghĩnh. Ông thích làm bếp lắm, nhất là làm món sườn nướng, món khéo nhất của ông.

Một bác sĩ mà chúng tôi quen, nổi tiếng là trị bệnh con nít mát tay và rất thích làm trò ảo thuật. Ai lại chơi ông, thế nào cũng được ông làm trò cho coi. Ông làm trò rất khéo mà bà vợ giúp ông cực giỏi. Có khi cả hai đưa con trai của ông bà cũng tiếp tay, thành thử cả nhà hợp tác để ông đóng vai chính.

Mỗi người chịu nhường nhịn một chút thì gia đình được hòa hợp, nếu trái lại, ai cũng muốn cho khách khứa chú ý tới tài riêng nhỏ mọn của mình thì tất trong nhà có sự xung đột.

3) Ta có thể gãi vào chỗ ngứa của chồng để chồng trở hết tài năng.

Nhiều khi, một người đàn ông hoàn toàn tự tin trong công việc làm ăn, nhưng khi có khách lạ thì e lệ, trơ trơ như đá. Ngoài phòng giấy ra, người đó không biết nói gì, hóa ra vụng về, ngây ngô. Trong trường hợp đó, một người đàn bà khéo xử, có thể nâng đỡ chồng, gợi chuyện cho chồng nói, để chồng đóng được một vai trò vẻ vang.

“Này mình, cái đó em nhớ tuần trước mình trả lời với ông khách hàng đó ra sao nhỉ? Ông ta nói với mình những gì?...” Thế là ông chồng được dắt vào khu vực hoạt động của ông và ông vững lòng kể chuyện.

Người nào nhút nhát nhất thế giới cũng thành táo bạo nhất khi được nói về vấn đề mình thích nhất.

Một bà vợ trẻ một hôm kể với tôi cách bà hoán cải ông chồng. Trước kia hề có khách khứa hội hè là ông này buồn thiu, ngồi thu mình ủ rũ trong một góc phòng.

Giúp chồng thành công

Bây giờ thì ông pha trò một cách mạnh bạo lắm. Bà ấy nói với tôi:

“Nhà tôi tính tình rất dễ chịu, nhưng chỉ bạn thân mới biết được lòng quảng đại và giá trị của anh ấy. Anh ấy e lệ quá, không thích giao du rộng. Nhiều người cho anh ấy là lạnh lùng, hơi kiêu căng. Điều đó làm tôi buồn vì tôi biết anh có thể dễ thương lắm. Tôi muốn cho người khác tìm hiểu được thâm tâm anh mà đừng vội xét bề ngoài”.

Nếu tôi nói thẳng với anh như vậy, chắc chắn tình thế thêm tai hại. Tôi bèn tìm cách giúp anh thẳng tính nhút nhát mà anh không ngờ. Khi chúng tôi được ai mời ăn tiệc, trước hết tôi rón kiếm một người thích máy ảnh, là cái môn ham mê nhất của anh ấy. Kiếm được là tôi yên lòng. Hai ông tha hồ chuyện trò với nhau suốt buổi tối.

Anh ấy hết nhút nhát ngay và hăng hái bàn cãi vì đứng trên một khu vực mà cá tính của anh nảy nở hoàn toàn được, rồi lần lần ảnh bàn qua những đầu đề khác mà không ngại ngừng gì cả. Tôi luôn luôn nói sơ cho anh ấy biết trước về những người chúng tôi sắp gặp để ảnh biết hướng câu chuyện về đâu.

Sau những gắng sức nho nhỏ liên tiếp của tôi, thái độ của nhà tôi thay đổi hẳn. Bây giờ thì anh thích được dự các đám hội họp và nổi vui nhất của anh là gặp những người lạ.

Ba má ảnh cho là một phép màu và tôi tự nghĩ tôi đã được thưởng công, mỗi khi có ai bảo tôi: “Ông nhà thật là lịch thiệp, đáng quý quá”. Nghe vậy, tôi thấy hạnh diện”.

Trái lại, chúng tôi quen một ông thanh tra của một công ti bảo hiểm. Ông ta có tật sưu tầm súng, biết nhiều chuyện lạ về súng và có thể kể hàng giờ cho mọi người nghe. Nhưng trong khi tiếp khách, bà vợ nói những chuyện thông thường, thành thử ít ai được biết biệt tài của ông.

Một người như vậy sẽ sung sướng biết bao nếu bà vợ biết ba cách sau này để làm người khác có thiện cảm với chồng:

- 1) Làm cho người khác mến chồng mình.
- 2) Đưa chồng về những vấn đề mà chồng biết rõ.
- 3) Tìm điểm nào có thể làm nổi bật giá trị của chồng.

CHƯƠNG XXXI

TÀI CÁN CỦA CHỒNG THÌ NÊN KHEN CÒN TẬT XẤU CỦA CHỒNG THÌ NÊN GIẤU

Tùy thái độ của bà đối với ông nhà ra sao mà người khác sẽ có cảm tưởng tốt hay xấu về ông.

Mới đây, tôi kêu điện thoại hỏi một người thợ điện về một lò sưởi điện. Vợ người đó trả lời tôi, cho tôi biết tất cả những điều cần thiết, rồi nói thêm: “Thưa bà, nhà tôi chuyên môn về lò sưởi điện, hiệu nào anh ấy cũng biết, và nếu bà hẹn cho ngày giờ, anh ấy sẽ tới thăm các phòng của bà rồi chỉ rõ nên dùng thứ lò sưởi nào”.

Vài ngày sau, khi người thợ điện đó tới, tôi sẵn sàng tin anh ta ngay vì những lời giới thiệu của người vợ. Công việc của anh nhờ vậy mà dễ dàng hơn nhiều và anh ta lãnh được một việc khá có lợi.

Nhìn trong đời ta thấy rằng không ai khéo quảng cáo cho một người đàn ông bằng vợ người đó.

Thường thường ta tin rằng ông John là một nhà kinh doanh giỏi, ông Smith là một bác sĩ có tài, chỉ vì bà John, bà Smith bảo ta như vậy⁽¹⁾.

Ta có ý kiến ra sao về một người nào thì thường thường người đó hành động như vậy. Bảo một đứa trẻ là vụng về, thì mỗi ngày nó một vụng về hơn. Trái lại, khen nó là lễ phép, nó sẽ thành lễ phép.

Nếu bà tỏ ra cho một người đàn ông thấy rằng bà tin chắc sự thành công hoàn toàn của ông ta thì rồi ông ta sẽ luyện được những đức cần thiết để thành công.

Vợ những người làm một nghề tự do có nhiều cách hơn vợ những người khác để gây một không khí thành công chung quanh chồng. Các bà ấy nói giọng buồn bã:

“Tôi muốn được dự tiệc của ông bà lắm, nhưng nhà tôi lúc này làm việc không kịp vì một vụ kiện rất lớn do công ti bảo hiểm kiện hãng.

Hoặc làm bộ vô tình cho hay:

“Nhà tôi đã đọc diễn văn khai mạc hội nghị các y sĩ, tội nghiệp anh ấy làm việc suốt ngày, tôi không còn lúc nào thấy mặt anh nữa”.

Nhờ những lời như vậy, đàn bà có thể làm cho những người khác có cảm tưởng rằng chồng mình rất bận về những việc quan trọng và phải từ chối bớt thân chủ để được nghỉ ngơi.

Đàn ông tự khoe mình thì có vẻ không nhũn nhặn, nhưng vợ khen chồng mà biết khen vừa phải thì rất nên.

(1) Tác giả nói quá.

Giúp chồng thành công

Các ông giám đốc và các ông chủ phòng nhân viên biết rõ rằng đàn bà có thể ảnh hưởng đến ý kiến của người khác đối với chồng mình. Một ông giám đốc một phòng thương mại lớn tuyên bố với các nhà doanh nghiệp trẻ tuổi rằng:

“Phải kiểm soát ngôn ngữ của vợ. Vợ có thể quảng cáo rất khéo cho chồng, miễn là đừng khen chồng quá lố”.

Không ai còn nghi ngờ gì chức vụ quan trọng của người vợ trong khu vực đó, vì chẳng những vợ có thể khen tài cán của chồng mà còn có thể giấu tật xấu cùng nhược điểm của chồng. Ai là người không có tật? Beethoven điếc, Byron thọt, Nã Phá Luân sợ nói trước công chúng, tới Achille⁽¹⁾ cũng có tật ở gót chân.

Nhược điểm còn tai hại hơn đối với đàn ông vì nó ngăn cản bước đường thành công.

Chẳng hạn, ta cần nhớ tên và mặt những người ta đã gặp đó là điều kiện quan trọng nhất, nhà doanh nghiệp nào cũng nhận vậy. Người vợ có thể tập nhớ tên và mặt để nhắc khéo chồng khi chồng lúng túng.

Cũng như nhiều người rất bận việc, nhà tôi hay quên tên những người mới được giới thiệu và chúng tôi đã tìm được một phương pháp thường hiệu nghiệm. Mỗi khi chúng tôi đi đâu, tôi tìm cách biết trước tên những người chúng tôi sẽ gặp, rồi tôi nói trước cho nhà tôi biết, lặp đi lặp lại mỗi tên nhiều lần. Trong câu chuyện, tôi rần nhắc

(1) Một anh hùng bực nhất thời thượng cổ, theo truyền thuyết Hi Lạp.

khéo tên của người đối thoại, chẳng hạn tôi hỏi nhà tôi: “Minh còn nhớ bà Robinson, mà chúng mình đã gặp hè vừa rồi không? Thưa bà Robinson, từ hồi đó, bà đã trở về chỗ ấy lần nào chưa?”

Nhờ thuật giản dị đó, tôi giúp nhà tôi khỏi lúng túng mà tự tin thêm trong sự xã giao. Tất nhiên là tôi phải tập nhớ tên và mặt nhiều người, nhưng tôi có nhiều thì giờ để làm công việc ấy hơn nhà tôi. Có nghị lực và tập cho quen thì người đàn bà nào cũng có thể làm như tôi và nhớ thay cho chồng được.

Trong một khu vực khác, một người đàn bà cũng có thể tránh cho chồng cái hại vì ít học. Một số đông những người hoạt động, thừa nhỏ hàn vi, lớn lên tự lập, nhờ vợ có giáo dục, có học thức mà đời sống được dễ dãi. Bà vợ ông Andrew Johnson, vị Tổng thống thay thế ông Lincoln năm 1865, đã dạy ông tập đọc, tập viết sau khi hai ông bà cưới nhau.

Ngày nay nhiều người bận bộn về nghề nghiệp quá, không còn thì giờ nghĩ những việc khác. Nếu những người ấy được vợ kín đáo làm cho hiểu biết thêm về âm nhạc, văn chương hoặc những vấn đề không liên quan tới nghề, thì may biết bao!

Có khi một người đàn ông tỏ ra khiêm tốn quá. Nếu ông nhà ở trong hạng người đó, cho sự thành công của ông là không đáng kể mà không muốn nhắc tới, thì bà nên làm sao cho người khác đừng tin lời ông mà ngờ rằng ông bất tài.

Giúp chồng thành công

Trong trường hợp đó, nên làm ra sao? Dưới đây là vài lời khuyên giúp bà đổi một bông mai kín đáo thành một bông hồng rực rỡ.

1) Thường nhắc lại những chuyện cũ cho ông nghe, những chuyện mà ông đã thành công hoàn toàn.

2) Luôn luôn hỏi ý ông để ông tỏ ý kiến trong tất cả các khu vực.

3) Ráng gom lại chung quanh ông những người biết nhận chân giá trị của ông và làm cho ông hăng hái lên.

Ấn tượng của người khác về ông nhà, chưa chắc đã đúng với giá trị của ông, nhưng ấn tượng đó quyết định cách nhìn của người khác về ông. Vậy thì sao bà không tìm cách.

TÓM TẮT PHẦN THỨ TÁM

Làm cho người khác mến ông nhà

- 1) Làm cho ông hóa dễ thương. Khen những đức cùng ưu điểm của ông.
- 2) Khéo quảng cáo cho ông, nghĩa là phô tài cán của ông ra mà giấu tật xấu của ông đi.

Nguyễn Hiến Lê dịch

PHẦN THỨ CHÍN

**GIỮ GÌN SỨC KHỎE VÀ
TINH THẦN CHO CHỒNG**

CHƯƠNG XXXII

LÀM SAO SỐNG ĐỦ VỚI SỐ TIỀN CHỒNG KIẾM ĐƯỢC

Tiền thì phải lưu hành... tiền là để tiêu... cứ việc tiêu tràn đi, sau muốn ra sao thì ra,... những lời đầy lạc quan đó đã làm đầu đề cho biết bao kịch và tiểu thuyết cười đến nôn ruột. Chúng ta cười khinh ông già trong kịch: Khi chết có mang theo đi được đâu, keo kiệt tới nỗi không chịu đóng thuế vì cho thuế là vô ích. Cô vợ trẻ của David Copperfield, nàng Dora, những nheo như con nít mỗi khi chồng nói đến sự tiêu phí của nàng, nàng dễ thương làm sao.

Trong truyện thì những vai dễ thương thường là những kẻ trốn trách nhiệm, nhưng trong đời thì không gì đau lòng bằng thấy một người đàn bà không nghĩ gì tới phương diện lí tài cả. Kẻ nào có ít mà tiêu nhiều không phải là người vô tâm đáng khen mà là một mối nguy đáng lo. Cô vợ trẻ chỉ biết vung tiền là một phiến đá nặng đeo vào cổ ông chồng.

Ngày nay, tiền bạc đã mất giá, không còn như mười hoặc năm năm về trước, nên người vợ có nhiệm vụ rất nặng, phải khéo giữ tiền và tiêu sao cho thật có lợi. Giá cả lên vùn vụt mà nuôi con ăn học là việc rất tốn.

Nhiều người lầm rằng kiếm được nhiều tiền hơn thì khỏi phải lo. Các nhà chuyên môn về vấn đề lí tài bảo sự tin tưởng đó hoàn toàn sai, vì hễ kiếm được nhiều hơn thì lại càng xài nhiều hơn và rốt cuộc, luôn luôn vẫn thiếu tiền.

Một ngân hàng ở Montréal khuyên thân chủ tiêu lợi tức cho vừa phải để khỏi tiêu bậy khi tiền vô nhiều hơn.

Khi tìm tài liệu để viết cuốn này, tôi đã đọc một cuốn sách nhỏ rất hay của một nhà tâm lí trí danh viết về sự giao thiệp giữa người thân trong gia đình. Nhưng tác giả đã mắc một lỗi thiếu sót lớn, ngay về vấn đề lí tài: ông không thấy cần phải lập quỹ chi thu trong gia đình. Ông viết: “Quản lí lợi tức là việc rất dễ, hễ có tiền thì mua, ít tiền thì tiết kiệm lại”.

Cách đó giản dị thật, nhưng không phải là cách quản lí lợi tức. Cứ tiêu phứa đi, không tiết kiệm tức là đem lợi tức của mình chia cho người khác. Muốn lập một quỹ chi thu cho khéo ta phải tính sao cho phần của mỗi người trong nhà có dư ít nhiều.

Nhưng một quỹ chi thu cũng không phải là một cái gông đeo cổ mà mỗi ngày, bất kì tiêu món lớn nhỏ gì, cũng biên đúng từng xu. Vì thực ra nó chỉ là một

Giúp chồng thành công

dự tính, cho ta biết trước nên dùng tiền ra sao để cho có lợi nhất.

Một quỹ chi thu khéo lập phải cho ta biết nên làm cách nào để thực hiện những ước vọng ta ham nhất, như mua căn nhà, cho con học hành đến nơi đến chốn, đi nghỉ mát và sau này dưỡng già.

Khi ghi những chi phí, ta thấy có những món xa xỉ có thể giảm được để tiêu vào những việc quan trọng hơn. Một quỹ chi thu phải là một tên hướng đạo và cố vấn.

Nếu từ trước bà chưa hề lập quỹ chi thu thì ngay từ hôm nay bà nên tập lập đi. Một cách quan trọng nhất và chắc chắn nhất để giúp chồng thành công trong đời là biết cách tiêu tiền của chồng kiếm được thế nào cho có lợi nhất.

Nếu chồng kiếm được nhiều mà tiêu cũng rộng thì bà nên thắt bớt miệng túi lại, đó là một cách giúp ông đấy. Trái lại, nếu ông tản tiện quá thì nên giảng cho ông một cách tiêu tiền hữu lí hơn.

Muốn lập một quỹ chi thu đừng nên dùng kiểu mẫu mà nhiều tờ báo phụ nữ đã lập sẵn. Mỗi quỹ phải tùy từng gia đình vì không có gia đình nào giống nhau.

Dưới đây là vài lời khuyên giúp bà lập quỹ:

1) Mới đầu ghi thật đúng các khoản cho tới khi nào có một ý rõ ràng về cách bà tiêu tiền.

Muốn cải thiện một tình trạng, trước hết phải nghiên cứu kỹ nó đã. Chưa biết nên giảm những phí tổn nào mà đã định trước một số tiền phải tiết kiệm thì vô lí lắm. Vậy

xin bà lấy một cuốn sổ rồi biên mọi khoản chi tiêu trong một thời gian, chẳng hạn là ba tháng.

Ông John Rockefeller⁽¹⁾ ghi rành rẽ mọi khoản trong suốt đời ông, và kết quả rất khả quan. Tôi cũng làm vậy, mặc dầu tôi thường trả bằng ngân phiếu. Như vậy, mỗi tháng tôi biết được rõ ràng tôi đã tiêu những gì và cuối năm, cộng lại, biết ngay được kết quả, tiêu về ăn uống bao nhiêu, về may sắm bao nhiêu, về tiêu khiển bao nhiêu, ở tỉnh này đời sống mắc mỏ hơn tỉnh khác bao nhiêu. Không cần phải ghi kỹ quá, chỉ cần biết đã tiêu tiền cách nào. Nếu tôi có cảm tưởng là tháng này tiêu về quần áo nhiều quá thì chỉ cần mở sổ ra là biết ngay quả thực tôi có tiêu lỗ không.

Một gia đình quen chúng tôi có thói quen cứ tiêu bừa đi, không ghi chép gì cả rồi một hôm bỗng có ý muốn ghi chép và ngạc nhiên thấy rằng mỗi tháng tiêu mất ngàn rưởi đồng vào khoản rượu! Hai vợ chồng đó đâu có ham uống rượu, chỉ vui tính mời bạn về chơi nhà hoài để “uống một li”. Họ thấy ngay rằng mặc dầu thích tiếp đãi bạn bè nhưng không đủ tiền để cung phụng một đám người được, và số ngàn rưởi bạc kia được dùng vào việc khác có ích hơn.

2) Khi lập quỹ, chỉ nên theo nhu cầu của gia đình.

Trước hết biên những chi phí nhất định trong năm như tiền mướn nhà, tiền ăn, tiền than, tiền điện...

(1) Ông vua dầu lửa.

Giúp chồng thành công

Rồi ghi những chi phí khác có thể dự tính được, như tiền quần áo, tiền thuốc thang, tiền học cho con, tiền đi du lịch, tiền tiêu riêng của mỗi người.

Lúc này là lúc khó đây: phải quyết định sao cho không làm thiệt người nào. Mỗi người phải tỏ ra thiện ý và biết nghĩ. Không thể có đủ thứ trong đời được, phải lựa chọn. Và bà phải lựa chọn cái gì cần thiết, cái gì có thể để sau sẽ tiêu. Muốn có nhà đang hoang để ở hay muốn quần áo cho thật bảnh? Muốn mua một máy giặt hay một máy truyền hình⁽¹⁾? Chỉ có bà và gia đình bà quyết định được trong việc đó, không ai có thể khuyên bà được vì đó là thị hiếu riêng của từng người. Những quỹ lập sẵn trong các tờ báo không xét đến yếu tố quan trọng này là sự lựa chọn tùy thích.

3) Nên để dành ít nhất một phần mười số tiền kiếm được, để phòng những sự rủi ro bất ngờ, hoặc làm một số vốn sau này cần đến.

Các nhà chuyên môn lí tài nói rằng mỗi năm để dành mười phần trăm số lương của chồng thì chỉ trong vài năm là có thể có một đời sống dễ chịu, lợi cho cả gia đình.

Một bà bạn tôi có chồng thuộc vào hạng người theo đúng qui tắc, nghiêm khắc đối với người khác cũng như đối với mình, ông ta không cho rằng không có cách nào để dành mười phần trăm mỗi năm. Nhất định phải theo đúng qui tắc đó, không nói năng gì hết. Bà vợ kể với tôi rằng trong hồi kinh tế khủng hoảng, ông chồng kiếm

(1) Télévision

được ít tiền quá mà bà ta vẫn cứ phải để dành mười phần trăm mỗi năm. Bà ta phải đi hỏi giá mười cửa tiệm, mới bớt được hai cắc, còn ông chồng thì cuộc bộ đỡ tốn tiền ô tô buýt. Họ sống cực khổ nhưng cuối năm nào cũng có dư ít nhiều.

Bà ta nói với tôi:

“Có hỏi tôi nguyên rửa cái số tiền có dư mà không dám động tới mặc dầu có những món tiêu cần thiết quá. Nhưng bây giờ, tôi đã được thưởng công, tôi sung sướng thấy nhà tôi đã hành động như vậy vì chúng tôi đã bắt đầu cao tuổi và đời sống được dễ chịu”.

4) Để riêng một số tiền phòng lúc khẩn cấp.

Các nhà chuyên môn lập quỹ gia đình khuyên mỗi người chủ gia đình phải để riêng ra ít nhất là ba tháng lương để phòng những sự bất ngờ.

Tuy nhiên, không nên tiết kiệm nhiều quá, lúc mới đầu còn rần theo được, sau thấy chán rồi bỏ hết. Nên đều đều để dành mỗi tuần một trăm đồng còn hơn là lâu lâu tiết kiệm luôn một lúc năm trăm đồng.

5) Mọi người trong gia đình phải dự vào việc lập quỹ.

Khi dự tính các món chi tiêu, mọi người phải hợp tác vì người nào cũng có chức vụ. Phải bàn chung với nhau mới san phẳng được những khó khăn do cá tính và thị hiếu của mỗi người. Vả lại, có vậy, sau này mới không ai trách được là không được hỏi ý trước⁽¹⁾.

(1) Quy tắc này ở nước mình cũng nên châm chước.

Giúp chồng thành công

Gia đình mà hòa thuận thì ai nấy đồng ý nhau trong sự chi tiêu và phải có sự đồng ý đó, sự hiểu lẫn nhau mới tránh được những tình trạng nguy ngập đáng tiếc.

Ai cũng biết tiền bạc không gây hạnh phúc, nhưng phải biết cách dùng tiền một cách hữu ích nếu ta muốn cho trí óc được bình tĩnh mà khỏi thấy gia đình sống trong cảnh khó khăn, thiếu thốn.

Ta đừng phí thì giờ cùng tuổi trẻ trung của ta mà than thở rằng chồng ta kiếm được ít lương quá, rồi mơ tưởng đến cảnh sung sướng nếu hồi trước đã nhận lời người này người nọ. Bốn phận chúng ta là phải xoay xở với số tiền ta có và chỉ có cách ấy mới giúp chồng tiến tới một địa vị khá hơn được.

Muốn vậy phải làm cách nào? Dễ lắm, chỉ cần:

- 1) Ghi kỹ các khoản chi tiêu cho tới khi biết rõ cách tiêu xài của mình ra sao.
- 2) Dự tính sự chi tiêu trong một năm.
- 3) Để dành một phần mười số tiền kiếm được.
- 4) Để riêng một số tiền để phòng những sự rủi ro bất ngờ.
- 5) Khi lập quỹ, mỗi người trong gia đình phải được dự vì việc đó là việc chung.

CHƯƠNG XXXIII

SINH MẠNG CỦA ÔNG NHÀ Ở TRONG TAY BÀ

Bà có muốn biết cách giết ông nhà để thoát cái nợ chồng không? Thật là giản dị vô cùng, thưa bà, mà nhất là bà đừng đi kiếm thuốc xi-a-nua⁽¹⁾, một cái búa hay một khẩu súng mà mang tội. Chỉ cần tọng bánh và các món ăn rất bổ cho ông, để ông lên cân gấp rưỡi người thường. Vâng đúng vậy thưa bà. Rồi bây giờ xin bà đứng soi gương, ngắm nghĩa dung nhan mà thầm khen mình: giá có góa, gái này cũng chẳng ế chồng đâu. Vì chẳng bao lâu, chắc chắn ông nhà sẽ qui tiên để bà kiếm chồng khác.

Theo những bảng thống kê thì hạng đàn ông vào khoảng ngũ tuần chết nhiều hơn đàn bà tới sáu chục hoặc bảy chục phần trăm. Và người ta đổ lỗi cho phái nữ chúng ta mới là đau đớn cho chứ!

Một y sĩ suốt đời nghiên cứu vấn đề đó, mới biết trong một bài báo nhan đề là: *Xin các bà vợ đừng giết chồng nữa:*

(1) Một chất hóa học rất độc.

Giúp chồng thành công

“Tôi đã nghiên cứu vấn đề đó từ bốn chục năm nay và tôi tới kết quả này: phần đông những người đàn ông chết yếu có thể sống thọ hơn nhiều nếu vợ họ chăm lo bổn phận hơn và săn sóc kỹ lưỡng sức khỏe của chồng”.

Một y sĩ khác cũng chuyên khảo cứu về vấn đề ấy, viết: “Chắc chắn là nhiều người đàn ông chết vào khoảng ngũ tuần, nhưng nếu vợ chịu khó giữ gìn sức khỏe cho chồng thì đời sống của chồng có thể kéo dài được nhiều lắm”.

Một người lao công nghèo khổ, gầy như con mắm, ít khi được ăn no, có nhiều hi vọng sống lâu hơn ông nhà nếu bụng ông nhà đã bắt đầu bự.

Vấn đề bụng bự đó đã thành vấn đề số một về sức khỏe của đàn ông. Mặc dầu những cuộc chiến tranh ghê gớm, số người da trắng chết về con dao bàn và cái nĩa còn nhiều hơn chết vì bom đạn.

Khi chồng chúng ta bụng bự thì trách nhiệm về chúng ta, không còn chối cãi gì được nữa. Thường thường, vợ dọn món gì, chồng ăn món đó. Bà vợ nấu bếp càng giỏi thì bụng chồng càng bự. Khéo làm những món tráng miệng ngon tuyệt như vậy, món nào cũng quét đầy kem vào, thì có họa chẳng là ông thánh sống mới từ chối được - mà đàn ông ít người là thánh sống lắm! Chính cụ Adam⁽¹⁾ đã tự bào chữa: “Đàn bà đã xúi tôi, tôi mới ăn trái bôm đấy”.

(1) Theo *Thánh kinh*, cụ là thủy tổ của đàn ông, thủy tổ của đàn bà là bà Eve. Bà xúi ông ăn trái bôm trong vườn của Thượng Đế.

Tới tuổi già, sức hoạt động của phần đông đàn ông giảm đi và họ chỉ cần ăn rất ít, mà trái lại, những ông đã thành công, thường ăn nhiều quá.

Vậy các bà vợ phải tập cho ông chồng ăn uống có điều độ. Chính sách đó phải theo rất sớm, nếu chúng ta không muốn sống góa bụa một mình.

Giải pháp rất giản dị; chỉ cho chồng ăn các món ít nhiệt lượng mà bổ tinh lực. Nếu bà không hiểu câu đó nghĩa là gì, vị y sĩ của bà sẽ vui vẻ giảng cho bà và khuyên bà những lời quý báu để nuôi ông cách nào cho ông vẫn nhiều sinh lực mà không mập.

Cách hiệu nghiệm nhất để làm mất số mỡ dự trữ vẫn là cách đừng làm cho nó dư. Điều đó chắc chắn. Vậy bà phải tính sức hoạt động cùng nhu cầu của ông mà cho ông ăn. Nhưng dù sao, bữa nào cũng phải có chất an-bu-min ở trong rau trái hay thịt.

Lại phải săn sóc cho chồng đừng ăn vội vàng quá mà những ông chồng dậy trễ, mặc quần áo hấp tấp rồi nuốt vội vài miếng lại thường rất nhiều.

Một người đàn ông bình thường khó chịu nỗi đời sống ngày nay, nếu sáng phải ăn vội vàng để chạy đi đón ô tô buýt cho khỏi trễ, trưa ăn qua loa trong mười lăm phút, hay là tối phải ngồi dự tiệc cả mấy giờ.

Nếu cần thì phải dậy sớm, sửa soạn điểm tâm cho sẵn sàng để ông khỏi vừa nuốt miếng cuối cùng vừa chạy bổ ra cửa.

Giúp chồng thành công

Một gia đình quen chúng tôi đã thực hành qui tắc dậy sớm và thấy dễ chịu lắm. Ông chồng thường đem việc hăng về nhà làm nhưng ít khi ông có can đảm mở sổ ra làm. Bà vợ đề nghị với ông đi ngủ sớm để sáng sớm dậy làm. Cả hai ông bà đều thấy thích và bây giờ thành thói quen, dù có việc phải làm thêm ở nhà hay không.

Bà vợ mới giảng cho chúng tôi:

“Bây giờ chúng tôi không bỏ được thói quen dậy sớm một giờ. Trước hết, chúng tôi bình tĩnh ăn điểm tâm và nếu nhà tôi có việc phải làm thêm thì dậy là làm liền, không khó nhọc gì cả, óc sáng suốt, minh mẫn. Giờ đó không ai kêu điện thoại, không ai tới quấy rầy, được yên tĩnh làm việc. Có khi nhà tôi chỉ đọc báo hay hí hoáy làm việc lật vạt. Nếu trời đẹp, nhà tôi đi dạo mát một vòng hoặc đi bộ một quãng tới phòng giấy. Nhờ có giờ nghỉ ngơi mỗi buổi sáng đó mà chúng tôi khỏe mạnh, sẵn sàng đương đầu với những lo lắng khó khăn trong ngày. Nhưng tất nhiên không nên đã dậy sớm mà còn thức khuya, sẽ hại sức lắm”.

Nếu sáng dậy bà thấy uể oải, không muốn bước ra khỏi giường, ngại việc sẽ phải làm trong ngày hôm đó, thì bà nên thử cách đó xem sao.

Dưới đây là vài qui tắc để thực hành để cho chồng sống lâu và luôn luôn khoan khoái.

1) Coi chừng đừng cho chồng lên cân, mà mình cũng vậy. Có những bảng cho biết số cân bình thường

tùy mỗi tuổi. Nếu số cân của chồng cao hơn số cân bình thường ấy mười phần trăm thì xin y sĩ chỉ cho biết nên cho chồng ăn uống ra sao⁽¹⁾.

Và nhất là đừng để cho chồng uống những “thánh dược” quảng cáo nhan nhản khắp nơi. Không phải uống những hoàn thuốc ấy mà thân hình trẻ lại như hồi hai chục tuổi và hết mập. Phải hỏi ý kiến y sĩ trước khi cho chồng ăn kiêng để gây đi. Rồi phải giúp chồng theo đúng lời dặn của y sĩ. Đừng nhắc hoài với chồng rằng phải ăn món này món nọ, mà phải nấu cho khéo để chồng thèm ăn những món đó.

2) Nhắc chồng mỗi năm phải đi thăm y sĩ, nha y và người chuyên về mắt.

Để phòng bệnh tốt hơn là chữa bệnh. Biết bao người chết vì đau tim, đi tiểu có đường hoặc lao, chỉ vì không để phòng mà chữa sớm.

Thực buồn mà thấy nhiều người săn sóc đến xe hơi hơn là cơ thể mình. Vậy bà phải cho bộ máy của ông vô ga-ra cứ “mỗi khi chạy được mười ngàn cây số”.

3) Đừng thúc chồng làm việc quá.

Quá cao vọng cũng có thể thành công được, nhưng rồi có thọ để mà hưởng thành công không? Vậy bà phải có can đảm khuyên ông từ chối một chức cao hơn hoặc

(1) Lời khuyên này theo tôi chưa chắc đã nên theo đúng. Mạnh khỏe hay không, dễ biết lắm, vả lại ta không nên tin những bảng số cân bình thường vì số cân của mỗi người chưa chắc đã chỉ rõ về sức khỏe của người đó.

Giúp chồng thành công

một địa vị khá hơn nếu muốn giữ chức hoặc địa vị đó, ông phải làm quá sức. Chẳng thà để chồng lãnh ít lương mà được sung sướng và sống lâu. Tập cho ông sống giản dị mà được yên tĩnh. Thái độ của người vợ ảnh hưởng lớn tới cao vọng của chồng.

4) Bất chồng nghỉ ngơi.

Bí quyết để chống đối với sự mệt là nghỉ ngơi trước khi quá mệt. Nghỉ trong ít phút cũng lợi lắm. Nếu chồng về nhà ăn cơm trưa, nên để ông ngủ một giấc ngắn trước khi đi làm.

Mặc dầu đã gần tám chục tuổi mà văn sĩ Somerset Maugham còn làm việc rất nhiều. Ông cho được mạnh vậy là nhờ ông ngày nào cũng ngủ trưa độ mười lăm phút.

Winston Churchill sau mỗi bữa cơm, nằm ở giường một hai giờ mới dậy.

5) Cảnh nhà được yên vui.

Một người vợ luôn luôn than thở, khóc lóc làm cản trở rất nhiều sự thành công của chồng, vì người chồng sẽ khổ sở, bận tâm nghĩ đến cảnh nhà mà không hăng hái làm việc. Và lại sống trong cảnh đó, sức khỏe của chồng tất có hại.

Một người khổ sở, lo âu, dễ bị tai nạn, trí óc hóa suy kém, không quyết định được nữa có khi đâm ra rượu chè. Một y sĩ bảo tôi rằng những người khổ sở thường thích ăn uống nhạt nhệch để quên sự chán nản và ưu tư nó giày vò”.

Nỗi vui nhất của người thành công trong đời là được mạnh khỏe để hưởng sự thành công của mình. Dù muốn hay không thì đàn bà chúng ta cũng phải chịu trách nhiệm về sức khỏe thể chất và tinh thần của chồng. “Sinh mạng của chồng ở trong tay chúng ta”.

TÓM TẮT PHẦN THỨ CHÍN

Giữ gìn sức khỏe thể chất và tinh thần của chồng cách nào?

- 1) Tập sống với số tiền chồng kiếm được.
- 2) Săn sóc sức khỏe của chồng như săn sóc sức khỏe của chính mình.

Đừng quên:

- a) Để ý xem chồng có bắt đầu mệt quá không.
- b) Dắt chồng mỗi năm đi thăm y sĩ.
- c) Đừng thúc chồng gắng sức quá.
- d) Bắt chồng nghỉ ngơi.
- e) Giữ cho cảnh nhà được yên vui.

PHẦN THỨ MƯỜI

ĐIỀU QUAN TRỌNG NHẤT

CHƯƠNG XXXIV

CHÚNG TA PHẢI HẾT SỨC DỄ THƯƠNG

Một nhà chuyên trị bệnh thần kinh của trẻ, nói rằng: “trẻ con mà phạm tội ăn cướp, giết người... thì nguyên nhân chính là tại nó thiếu tình thương ở chung quanh.”

Hai vợ chồng tôi đã có cơ hội nhận thấy lời đó là đúng khi chúng tôi diễn thuyết trong các nhà giam trẻ em, và trò chuyện với các trẻ phạm tội mỗi lần diễn thuyết xong. Những trẻ khốn nạn đó vô cùng khát khao tình thương. Một em bảo tôi rằng má em không bao giờ trả lời thư của em. Tới lần cuối cùng, em viết thư báo tin là đã học được một nghề ở trong khám và chắc chắn không còn lạc vào con đường tội lỗi nữa thì má em mới hồi âm mà bảo là em hư hỏng đến xương tủy rồi, không sao thay đổi tính tình được và nên ở hoài trong khám đi.

Một em trai khác mới mười chín tuổi mà mười năm sau cùng ở hết nhà giam này tới nhà giam khác, bảo tôi: “Chúng tôi cần tình thương. Phải có một người nào

thương yêu chúng tôi. Từ trước, không ai săn sóc đến tôi hết, và mãi đến năm tôi mười sáu tuổi mới nhận được một quà tết”.

Thiếu tình thương một cách cay độc như vậy thì các em ấy làm bậy là lẽ tự nhiên. Không được ai yêu, chúng phải làm những việc ngu dại để người khác chú ý tới chúng và chúng bị đưa ra tòa.

Có được tình thương yêu của người khác, ta mới sống đầy đủ và thích tiến cao hơn, xa hơn. Thiếu tình đó, sinh lực của ta tiêu ma, tâm hồn ta thấp kém.

Một y sĩ quen chúng tôi bảo:

“Tâm lí đúng nhất của loài người là người ta không sợ gì bằng sợ không yêu ai hoặc không được ai yêu nhiều”.

Thật vậy! Trong đời tình cảm của loài người đối với nhau, tình thương yêu có năng lực so sánh nổi với năng lực của nguyên tử và gây nổi những phép màu hàng ngày.

Tình thương chồng ảnh hưởng tới hạnh phúc của con cái. Nhiều bậc cha mẹ không nghĩ tới điều đó.

Vậy bà nên hết sức dễ thương với ông nhà. Làm cách nào ư? Thưa, có khó gì đâu.

1) Mỗi ngày bà nói⁽¹⁾ với ông rằng bà thương ông. Không có gì bi thảm bằng cho tình thương yêu chồng là tự nhiên, không cần nhắc nhở cho chồng hay.

(1) Ở bên mình, những cặp vợ chồng đã lớn tuổi chắc cho lời khuyên đó là hơi kỳ cục. Nhưng nếu không nói thì tỏ ra bằng cử chỉ, có phần còn hơn là nói nữa.

Giúp chồng thành công

Nhà tôi một hôm nhận được thư của vợ một người bạn mới mất. Bà quả phụ đó rất đau đớn, viết: “Nhà tôi không bao giờ biết rằng tôi yêu nhà tôi đến bậc nào và trong đời sống của tôi, nhà tôi đã chiếm một chỗ quan trọng ra sao”.

Thì vậy đấy! Hỡi ông ấy còn sống, không nói cho ông ấy hay, bây giờ đã trễ rồi.

Bà cho rằng ở đời chỉ có một người đàn bà như vậy, chứ còn có ai nữa. Bà lầm. Người ta mới điều tra một ngàn rưởi cặp vợ chồng, thấy có hai nguyên nhân chính gây ra bất hòa, nguyên nhân thứ nhất là bà vợ suốt ngày than thở, cằn nhằn, rồi tới nguyên nhân thiếu tình thương yêu, hay là thiếu sự tỏ tình thương yêu.

Nhiều người đàn bà chịu nổi cảnh gian truân để qua nổi những lúc khó khăn, nhưng rất ít người biết tỏ tình thương yêu chồng mà tình thương đó cần cho chồng như không khí cần để thở. Chồng mới thất nghiệp hoặc bị bệnh lao hoặc bị nhốt khám thì vợ thật là tận tâm giúp đỡ, an ủi chồng. Nhưng trong cuộc đời bình thường hàng ngày, chính người vợ tận tâm đó lại cho rằng bận bịu quá, không có thì giờ tỏ cho chồng hay là mình thương chồng nhất đời, thế có lạ không chứ? Hay là không thương chồng chút nào chẳng?

Bà có bao giờ nghĩ đến điều này không: phần đông đàn bà lấy chồng để có người kiếm tiền cho, để có nhà ở, có con giống, hay là để khỏi thành bà cô, còn chín chục phần trăm đàn ông cưới vợ chỉ vì mê gái?

Đàn bà cứ tưởng rằng mình đã ở trong phái yếu thì tất phải được đàn ông nuông chiều, *nueng như nueng*

triếng, húng như húng hoa. Đúng, nhưng tôi cũng nhận thấy rằng những bà vợ phàn nàn chồng không săn sóc tới mình lại chính là những bà hà tiện tình thương đối với chồng, nên ông chồng thấy không được vợ ân cần hỏi han, tưởng rằng vợ chẳng thêm sự săn sóc khen thưởng của mình. Những bà vợ luôn luôn chỉ trích chồng, đổ mọi lỗi lên đầu chồng, thuộc vào hạng người “chỉ nghĩ tới mình mà không tỏ chút tình thương gì với người khác”, như một y sĩ đã nói. Trái lại, một người vợ âu yếm, đại lượng, biết tỏ tình yêu chồng thường thường sung sướng, được chồng quý mến.

Một y sĩ chuyên nghiên cứu tâm lí vợ chồng, viết: “Những bà có chồng thường phàn nàn rằng chồng lạnh lùng với mình, coi mình như đồ đạc trong nhà, không bao giờ tỏ chút tình âu yếm với mình. Nhưng phàn nàn, chính những bà đó đối với chồng cũng lạnh lùng như vậy, chẳng hề tỏ chút tình yêu chồng. Vậy có lạ gì, những ông chồng đó chẳng mê những đàn bà âu yếm hơn, nhanh nhẹn hơn, biết khen ngợi người yêu là đẹp, là lịch sự. Chẳng phải chỉ đàn bà mới khao khát tình yêu đâu, đàn ông cũng vậy”.

Nhưng có bà lại lợi dụng lòng khao khát tình yêu của chồng để đòi cái này, cái khác, đòi cho được rồi mới tỏ lòng âu yếm.

Một tòa án nọ đã có lần xử một vụ như vậy. Người vợ nhất định không nói với chồng nửa lời, cho tới khi nào chồng chịu đưa trọn số lương mới thôi. Tòa xử người vợ có lỗi vì không có quyền đặt giá tình thương như vậy và dùng nó làm một cách cưỡng bách chồng theo ý mình.

Giúp chồng thành công

Có người đã bảo thiếu sự biểu hiện tình thương giữa vợ chồng là một phép “tiết chế” nguy hiểm. Không gì đúng hơn. Đàn ông không phải chỉ sống bằng cơm thịt, mà thỉnh thoảng cũng cần ít nhiều boong boong.

2) Bà nên luôn luôn vui tính, lạc quan, cả trong lúc khó khăn. Có những bà vợ hiền muốn cái gì cũng hoàn toàn. Con cái phải ngoan ngoãn hoàn toàn, cơm phải ngon và dọn đúng giờ, nhà phải sạch như lau, như chùi. Tính thích hoàn toàn đó thường chỉ là tính trốn tránh những vấn đề quan trọng mà chuyên tâm vào tiểu tiết. Muốn cho gia đình được vui vẻ, một đôi khi nên tươi cười để sự vật nó xảy tới, đừng ủ rũ vì những cái vụn vặt, không đáng gì mà cũng cho là quan trọng.

Một nhà cổ học đã viết: “Nhờ biết rõ đời và người, tôi suy ra rằng sự quá sạch sẽ, ngăn nắp trong nhà có hại cho tình yêu chân thật. Khi vào nhà ai mà đồ đạc xếp dọn đâu vào đấy, không có chút lộn xộn nào thì tôi có cảm tưởng rằng tình yêu nhau của ông bà chủ nhà đã lạnh như đá, nên gia đình họ đã biến thành một bộ máy điều chỉnh rất kỹ, chạy trơn tru rất mực. Rồi sau nhận xét thêm, tôi thấy cảm tưởng đó không lầm”.

Chắc chắn nhà cổ học đó sống độc thân, nhưng lời nói ngộ nghĩnh đó đáng cho ta suy nghĩ vì nhiều bà vợ chú ý tới cây quá mà không trông thấy rừng.

3) Nên hiền hậu và đại lượng.

Đối với những cặp vợ chồng rất yêu nhau, hôn nhân là một nỗi hoan hỉ vô cùng, miễn là trong mọi vấn đề, phải có sự hỗ tương. Yêu, trước hết là cho, hết lòng

cho, không giữ gìn gì cả. Cả hai bên cho nhau nhiều để nhận của nhau nhiều. Nhiều người đàn bà sẵn sàng hi sinh về vật chất, chịu cực khổ, thiếu thốn mà trái lại, về những điểm khác không quan trọng bằng, lại không biết tỏ lòng đại lượng. Chẳng hạn họ ghen với những người đàn bà quen biết với chồng họ. Thật đó không lớn lắm, nhưng rất khó chịu.

Nếu trong câu chuyện, ông nhà bảo đã tình cờ gặp một người bạn gái mà hồi trẻ ông đã tính cưới, thì xin bà đừng hỏi ngay ông những câu để soi bói cái xấu của người đó, chẳng hạn: “À, cái bà mặt bự phấn đó phải không? Nói thì tía lia cái miệng ấy mà!” Như vậy thì tiện, bĩ ổi lắm! Trái lại, nên khen những đức của người ta, nếu người ta có, chẳng có thì cứ bịa ra một chút.

Trước khi cưới má tôi, cha tôi đính hôn với một cô rất xinh, tóc mây. Tôi còn nhớ khi má tôi khen cô đó tóc đẹp và có duyên, ba tôi ngượng, ngó đi chỗ khác. Má tôi tự biết rằng mình đẹp hơn cô đó nên chẳng sợ gì cả, còn cha tôi cúi mặt xuống, sung sướng được người khác - nhất là người đó lại là vợ mình - khen mình đã biết thẩm mỹ.

4) Tỏ ra rằng những tiểu tiết đối với bà rất quan trọng.

Không phải vì ông là chồng bà mà bà khỏi phải cảm ơn ông khi ông dắt bà đi coi hát, mua tặng bà bó hoa hoặc đồ tàn thuốc trước khi đi ngủ. Nếu ông làm cái gì, bà cũng cho là tự nhiên thì lần lần tất ông không tìm cách làm vui lòng bà, săn sóc bà nữa.

Giúp chồng thành công

Đàn bà chúng ta rất ít người nhận thấy rằng chồng giúp chúng ta được nhiều việc mỗi ngày. Chúng ta thấy chồng làm thường quá rồi, nên không để ý tới. Nhà tôi thuộc vào hạng đàn ông không chịu làm chút việc gì trong nhà. Chỉ có việc đem một ly nước từ bếp lên, mà nhà tôi cho là một cuộc thám hiểm ghê gớm. Nhà tôi không thể nào quán tả đàng hoàng cho trẻ được, và thấy một cái vòi nước hư thì đành khoanh tay. Vậy mà trong khi nhà tôi đi qua châu Âu, ở nhà một mình tôi mới thấy, vắng nhà tôi, tôi phải làm thêm biết bao công việc, mà trước kia tôi không nghĩ tới, không cảm ơn nhà tôi.

5) Nên hiểu chồng và kính trọng chồng.

Bận quần áo, trang điểm xong, định đi chơi, nhìn lại thấy chồng cứ nằm lì ra đọc báo và chỉ muốn ở nhà, như vậy bà nào mà không buồn.

Nhưng một người đàn bà thật yêu chồng sẽ hiểu rằng chồng làm việc suốt ngày nên mệt, không muốn đi chơi, và lần sau sẽ lựa lúc để xin chồng một việc gì.

Tôi đã đau khổ mới học được bài đó trong cuộc du lịch sau khi chúng tôi mới cưới nhau. Trong tuần lễ trăng mật đó, nhà tôi phải diễn thuyết tại một tỉnh nhỏ. Tất nhiên tôi mong nhà tôi chiều chuộng đủ thứ cũng như mọi cô dâu khác. Tôi chỉ nghĩ tới những buổi tối mơ mộng, vợ chồng đối diện nhau ăn uống dưới ánh sáng những ngọn bạch lạp trong một khung cảnh nên thơ. Mà thực ra thì tôi thui thủi trong một phòng tại một khách sạn rất tầm thường, không biết làm gì, dỡ quần áo ra ngắm, trong khi nhà tôi đi thăm tòa soạn các tờ báo và

các người tổ chức diễn thuyết. Nhà tôi bận quá, đến nỗi tôi nóng lòng đợi hoài không được, phải xin được gặp trong năm phút thôi. Trong những lúc hãn hữu chúng tôi gặp nhau, tôi hờn dỗi, không thềm nói nửa lời.

Bây giờ, xét lại, tôi tự cho là may mắn lắm, mà không bị nhà tôi đuổi ngay về nhà ba má tôi để học khôn, đừng như một cô gái được quá cưng nữa. Hôn nhân là một việc nghiêm trang dành cho người lớn, chứ không phải cho bọn con nít. Người vợ phải luôn luôn gắng sức và tự chủ.

Nhưng đàn ông có nhận được và hiểu được lòng quý báu của người vợ yêu mình suốt đời không? Chắc chắn là có. Tôi chưa hề thấy một người vợ hoàn toàn, hoàn toàn theo nghĩa của tôi, mà không được hưởng một cách xứng đáng.

Một người chồng nói giữa đám đàn ông:

“Có lẽ tôi đã may mắn hơn nhiều người đàn ông khác là đã gặp được nhà tôi bây giờ. Nếu tôi phải làm lại cuộc đời của tôi từ trước, tôi xin được sống như cuộc đời đã qua. Tôi thấy không có lời nào khen tặng nhà tôi đáng quý bằng lời đó. Trong đời tôi, tôi đã làm được cái gì đẹp, tôi đã thành công được trong khu vực nào, đều là nhờ nhà tôi cả, nhà tôi đối với tôi luôn luôn là người vợ lí tưởng”.

Thành công mà làm gì nếu không có được một tình yêu chân thành? Thiếu tình yêu đó, giàu sang, danh vọng chỉ là những toại ý hão huyền và vô nghĩa. Nếu ông nhà sung sướng nhờ bà, nhờ tình yêu của bà, nhờ sự săn sóc của bà, thì xin bà tin tôi, phần thành công của ông trong đời sẽ vô kể.

MỤC LỤC

<i>Tựa của dịch giả</i>	5
<i>Tựa của tác giả</i>	11
PHẦN THỨ NHẤT	
NHỮNG BƯỚC ĐẦU TỚI THÀNH CÔNG	15
<i>CHƯƠNG I</i>	
Giúp chống nhận mục đích	16
<i>CHƯƠNG II</i>	
Một mục đích đã đạt được rồi kiểm thêm một mục đích khác	21
<i>CHƯƠNG III</i>	
Những điều mà bà nội trợ nào cũng phải biết về đức nhiệt thành	24
<i>CHƯƠNG IV</i>	
Sáu cách tăng lòng nhiệt thành	31
PHẦN THỨ NHÌ	
NHỮNG QUI TẮC CĂN BẢN ĐỂ LUYỆN TƯ CÁCH CỦA CHỐNG	37
<i>CHƯƠNG V</i>	
Nghe cách nào cho có ích	38
<i>CHƯƠNG VI</i>	
Ông nhà là hai người đấy, thưa bà	47
<i>CHƯƠNG VI</i>	
Nếu mọi sự không như ý thì càng phải tự tin	54

PHẦN THỨ BA

BỐN CÁCH ĐỂ GIÚP CHỒNG	59
<i>CHƯƠNG VIII</i>	
Biết rõ nghề của chồng rồi giúp chồng	60
<i>CHƯƠNG IX</i>	
Cư xử với cô thư kí của chồng ra sao	67
<i>CHƯƠNG X</i>	
Thúc chồng luôn luôn học thêm	71
<i>CHƯƠNG XI</i>	
Sẵn sàng nhận nghịch cảnh	78

PHẦN THỨ TƯ

LÀM SAO THÍCH NGHI VỚI MỘT TÌNH THẾ MỚI	83
<i>CHƯƠNG XII</i>	
Làm sao lặn lội mà vẫn vui vẻ	84
<i>CHƯƠNG XIII</i>	
Ông nhà làm việc quá	89
<i>CHƯƠNG XIV</i>	
Cách thích nghi với những hoàn cảnh hơi đặc biệt	92
<i>CHƯƠNG XV</i>	
Trường hợp chồng làm việc tại nhà	97
<i>CHƯƠNG XVI</i>	
Công việc của bà có thể làm trợ ngại ông nhà không?	100
<i>CHƯƠNG XVII</i>	
Phải theo kịp chồng	104

PHẦN THỨ NĂM

MUỐN CHỒNG THÀNH CÔNG, NÊN TRÁNH NHỮNG CẠM NÀY	113
---	-----

Giúp chồng thành công

CHƯƠNG XVIII

Tại sao đàn ông bỏ nhà?114

CHƯƠNG XIX

Đừng xen vào công việc của chồng.....124

CHƯƠNG XX

Đừng thử thay đổi cá tính của chồng129

CHƯƠNG XXI

Phải biết liều135

PHẦN THỨ SÁU

GÂY HẠNH PHÚC CHO CHỒNG143

CHƯƠNG XXII

Nhà tôi dễ thương quá!144

CHƯƠNG XXIII

Thích cái chồng thích149

CHƯƠNG XXIV

Xúi chồng thích một cái gì154

CHƯƠNG XXV

Nên có công việc ở ngoài159

PHẦN THỨ BẢY

LÀM CHO GIA ĐÌNH ĐẰM ẤM, VUI VẺ163

CHƯƠNG XXVI

Tài trợ của bà164

CHƯƠNG XXVII

Không khí đầm ấm trong gia đình167

CHƯƠNG XXVIII

Tôi không bao giờ phí thì giờ174

CHƯƠNG XXXI

Giản dị hóa đời sống182

PHẦN THỨ TÁM

LÀM CHO CHỒNG ĐƯỢC NHIỀU NGƯỜI MẾN189

CHƯƠNG XXX

Ba cách làm cho chồng được thiện cảm của
nhiều người190

CHƯƠNG XXXI

Tài cán của chồng thì nên khen còn tật xấu
của chồng thì nên giấu198

PHẦN THỨ CHÍN

GIỮ GÌN SỨC KHỎE VÀ TINH THẦN CHO CHỒNG ..203

CHƯƠNG XXXII

Làm sao sống đủ với số tiền chồng kiếm được204

CHƯƠNG XXXIII

Sinh mạng của ông nhà ở trong tay bà211

PHẦN THỨ MƯỜI

ĐIỀU QUAN TRỌNG NHẤT219

CHƯƠNG XXXIV

Chúng ta phải hết sức dễ thương220

GIÚP CHỒNG THÀNH CÔNG

Dorothy Carnegie

(Nguyễn Hiến Lê dịch)

Chịu trách nhiệm xuất bản:

VŨ AN CHƯƠNG

Biên tập : **NGUYỄN VĂN TOẠI**

Sửa bản in : **NGUYỄN THẮNG**

Bìa : **NGUYỄN THẮNG**

In 1000 cuốn tại Xí nghiệp In Bến Thành theo giấy trích ngang kế hoạch xuất bản số 743-XB-QLXB /09 - VH TT của Cục xuất bản Bộ Văn Hóa Thông tin và NXB Văn Hóa TT ngày 27-11-2003.

In xong nộp lưu chiểu Quý IV năm 2004

Giúp chồng Thành công

"Tôi viết cuốn này cho hạng độc giả trung lưu, có những ước vọng thông thường và có những khả năng như phần đông chúng ta. Những trường hợp đặc biệt thuộc về phạm vi các nhà chuyên môn nên tôi không xét đến. Những qui tắc mà độc giả sẽ đọc có kết quả cụ thể trong chín mươi lăm phần trăm trường hợp, như vậy cũng là khá rồi. Tôi đã cố trình bày những qui tắc đó một cách rất giản dị và hiệu quả.

(...) Thời này, mỗi ngày càng khó làm giàu, vì càng lên cao trên cái thang xã hội thì thang càng hẹp, mà chỗ đứng càng hiếm. Nhưng tôi có thể quả quyết rằng người đàn bà nào theo qui tắc của tôi một cách thông minh và có ý thức, có thể phá được nhiều vật trở ngại, nó ngăn cản bước tiến của chồng trên đường đời".

Dorothy Carnegie

(Lời Tựa)